

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Büt.

Tarih : 24/03/2016 Saat :

Kayıt: Aile Büt.

Stenograf :

Uzman : ..... Sayfa: 1

24 Mart 2016 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.26

BAŞKAN: Ayşe KEŞİR (Düzce)

BAŞKAN VEKİLİ: Bayram ÖZÇELİK (Burdur)

SÖZCÜ: Ali ÖZKAYA (Afyonkarahisar)

KÂTİP: Emine YAVUZ GÖZGEÇ (Bursa)

BAŞKAN – Değerli misafirlerimiz, değerli uzmanlarımız, kıymetli basın mensupları; hepiniz hoş geldiniz.

Komisyonumuzun bugünkü toplantısını açıyorum, yeterli sayımız vardır.

Bugünkü gündemimizde, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanımız Sayın Sema Ramazanoğlu Bakanlığın Komisyon çalışmaları çerçevesindeki çalışmalarını bize değerlendirecek. Akabinde, ikinci oturumda, İstanbul'dan iki misafirimiz var; Prof.Dr. Hilmiye Nesrin Dilbaz Psikiyatr İstanbul Üniversitesinden, yine Prof. Dr. Mehmet Sungur Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi.

Sizlere de hoş geldiniz diyorum.

Sayın Bakan, hoş geldiniz diyorum.

Malumunuz, ilk toplantımızı Komisyon olarak biz 14 Ocakta yaptık. 14 Ocaktan bu yana kamu kurum ve kuruluşlarını, başta Aile Bakanlığı olmak üzere, Adalet Bakanlığı ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcilerini dinledik, üniversitelerimizi dinledik, araştırmalarını dinledik Komisyonumuz konusunda. Biz, tabii, Komisyon üyesi arkadaşlarımızla ilk toplantıdan itibaren çerçevemizi hayli geniş tuttuk. Yani sadece boşanma nedenleri ve sonuçları değil, “aile bütünlüğü” dediğinizde son derece bütüncül bir yaklaşımı tercih ettik. O ailede bir engelli birey varsa, o ailede bir yaşlı varsa, o ailede bir yoksulluk varsa, yoksunluk varsa, istihdam sorunu varsa gibi geniş bir çerçevede Komisyon çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Bu anlamda yurt içinde de saha gezilerimiz devam ediyor.

Sayın Bakanım, buradan sonra herhâlde yurt dışı uluslararası bir örgüt randevunuz, programınız var.

Onun için ben hiç sözü uzatmadan sözü Sayın Bakana veriyorum.

Sayın Bakanımız, buyurunuz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Usulle ilgili bir şey vardı, bana iki dakikalık bir süre verebilme şansınız var mı?

BAŞKAN – Bakan Hanım'ın konuşmasını dinleyelim, ondan sonra da alalım inşallah.

Sayın Bakan, buyurun.

II.- SUNUMLAR

1.- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Sema Ramazanoğlu'nun, Bakanlığının, aile bütünlüğünü olumsuz etkileyen olaylarla ilgili yaptığı çalışmalar hakkında sunumu

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI SEMA RAMAZANOĞLU (Denizli) – Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri, çok değerli milletvekili arkadaşlarım; siz basın mensupları, siz değerli arkadaşlar; hepinize günaydın diyorum, hoş geldiniz.

Aile bütünlüğünü olumsuz etkileyen unsurlar ile boşanma olaylarının araştırılması ve aile kurumunun güçlendirilmesi için alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla kurulan Meclis araştırma komisyonu değerlendirme toplantısını gerçekleştiriyoruz. Tekrar hepinize hoş geldiniz diyorum, sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Boşanma kararı sadece tarafları değil toplumu da ilgilendiren temel bir sorundur. O nedenle, kentleşme, tüketim kültürünün değişmesi, bireysel değerlerin ön plana çıkması aileyi bir çok alanda güçlü kılmayı gerekli hâle getirmiştir. Boşanma nedenleri araştırmasını incelediğimizde, 2015 yılında boşanmaların yüzde 39,3'ü evliliğin ilk beş yılında, yüzde 21,5'unun ise evliliğin altı ila on yılı içerisinde gerçekleştiğini görmekteyiz. Boşanma sürecinin en çok kadınları ve çocukları etkilediğini, boşandıktan sonra kadınların maddi ve manevi zorluklarla karşılaştıklarını bilmekteyiz. Bakanlık olarak aile odaklı sosyal politikalarla aile kurumunun devamlılığı için kadınlarımızın ve çocuklarımızın her zaman yanındayız. Bir ülkenin yükselmesi güçlü aile yapısına bağlıdır.

Değerli milletvekilleri, değerli Komisyon üyeleri ve değerli misafirler; eşler arası iletişimsizlik boşanmanın en önemli sebebi olarak karşımıza çıkmaktadır. 2014 yılında 130.913 boşanmanın 126.732'sinin geçimsizlikten kaynaklandığı TÜİK verilerine göre açıklanmıştır.

Tarafların birbirlerini doğru anlamaları, saygı göstermeleri, konuşarak sorunları çözmeleri, hayatı tüm alanlarıyla paylaşmaları önemlidir. Evlilik nasıl kültürle ilgiliyse, boşanma da kültürle çok yakından ilgilidir. Evlenme ve boşanma biçimleri ülkelere göre farklılık göstermektedir. Bazı ülkelerde boşanmaya ve boşanan çiftlere bakış açısı daha da hoş görülürken, bazı kültürlerdeyse bu bakış açısı tamamen çok katı kuralları çerçevesindedir. Dolayısıyla boşanma sebepleri de çok değişkendir. Boşanma ve evlenme oranları tıpkı intihar, ölüm, doğum oranları gibi yıllık ve kısa zaman dilimli açıklanabilecek olgular değildir. Bu olgular genellikle yirmi-otuz yıllık zaman dilimleri içerisinde yorumlanabilecek oranlar ve değerlerdir. Araştırmacılar son otuz yılda dünyada boşanma oranlarında dramatik bir artış olduğunu söylemektedirler. Örneğin, Amerika'da yeni ve ilk evliliklerin en az yarısının boşanmayla sonuçlandığını belirtmektedirler. Ülkemizde ise, 2002 yılında binde 7,36 olan evlenme oranına karşılık boşanma oranı binde 1,4'tür. 2015 yılında ise

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Büt.

Tarih : 24/03/2016 Saat : Kayıt: Aile Büt. Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 2

evlenme oranı binde 7,71 iken boşanma oranıysa binde 1,69 olmuştur. Bakanlığımızca konuya ilişkin gerçekleştirilen araştırmalar şunlardır. Boşanma nedenleri araştırması 2008 yılında yapılmıştır, aile yapısı araştırması, tespitler, öneriler araştırması 2013 yılında yapılmıştır, boşanma nedenleri araştırması ise 2014 yılında yapılmıştır.

Bakanlığımızın ailenin korunmasına ve güçlendirilmesine yönelik çalışmaları 3 başlıkta gerçekleşmektedir. Birincisi Aile Eğitim Programı, "AEP" diyoruz, kısaltılmış adıyla, ikincisi, Evlilik Öncesi Eğitim Programı ile aile ve boşanma süreci danışmanlığıdır.

Aile kurumunu güçlü tutmaya katkı sağlayacak eğitici, öğretici yayın ve programlarla ailelerimizde farkındalık oluşturacak ve ailelerin sorun çözme kapasitelerini artıracak faaliyetleri yürütüyoruz.

Boşanmalardaki artış evlilik öncesi eğitimi önemli hâle getirmiştir. Evlilik öncesi süreçte çiftlerin birbirlerini iyi tanımalarını, evlilik hayatına iyi hazırlanmalarını amaçlıyoruz. Evlilikte iletişim ve yaşam becerileri, aile hukuk rehberi, evlilik ve sağlık eğitici el kitapları yayınlanmış ve eğitim programı hazırlanmıştır. Bugün 2016 Şubat ayı itibarıyla ülke genelinde 3.197 eğitimcisiyle toplam 308.409 kişiye bu eğitim verilmiştir. Aile eğitimi programı "Eğitim ailede başlar." ilkesinden hareketle aileleri bilgilendirmeye ve bilinçlendirerek yaşam kalitelerini artırmaya yönelik uygulanan bir çalışmamızdır. Aile eğitim programı eğitici eğitimleri ve halk eğitimleri 2013 yılından itibaren devam etmektedir. Bu doğrultuda 7.283 eğitici eğitilmiştir. Bu eğitimcilerin düzenlediği eğitimler kapsamında da toplam 424.609 kişi eğitim almıştır. AEP kapsamında, yani Aile Eğitim Programı kapsamında değerler eğitimi, tek ebeveynli aileler ile kuşaklar arası iletişim modülleri de hazırlanmaktadır.

Ailenin korunmasına yönelik kurumsal kimlik oluşturuyoruz. 81 ilde 280 aile ve boşanma süreci danışmanımız tarafından aile ve boşanma süreci danışmanlığı hizmeti sunulmaktadır. Merkezlerimize başvuruda bulunan 6.793 çifte danışmanlık hizmeti sunulmuş olup sunulan hizmet sonrasında 2.023 -bu da oransal olarak yüzde 35,9'a tekabül ediyor- çift boşanmaktan vazgeçmiştir. Boşanma kararının kesinlikle anlık bir karar olmayıp belli bir sürecin son noktası olduğu unutulmamalıdır. Aile kurumunu tehdit eden her türlü sorunu bertaraf edebilmek ve aileyi güçlendirmek için aile odaklı sosyal politikaları hayata geçiriyoruz. Ailelere hizmet ve danışmanlık veren merkezlerde görev alacak uzmanların ilgili meslek gruplarından oluşturulması, ailelere bu uzmanlar tarafından ulaşılması, düzenli bir kayıt sisteminin oluşturulması ve aile içi sorunların üzerinde önemle durulması gerekmektedir. Bu kapsamda, Aile Sosyal Destek Projesi, kısaltılmış adıyla ASDEP'i hayata geçiriyoruz ve şu anda ASDEP projemiz terör mağduru 4 ilimiz ve onların içerisinde olan ilçelerimizle beraber güneydoğu ve doğu illerimizde 11 ilde hayata geçirdiğimiz bir projemiz. ASDEP'le, sorun yaşayan bütün dezavantajlı vatandaşlarımıza ulaşarak sorunlarını etkin bir rehberlikle aile odaklı çözmeyi hedefliyoruz. Çalışmalarımızı tüm aile fertlerini kapsayacak şekilde planladık.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; ailenin güçlendirilmesi, ailenin karşılaştığı sorunların tespiti ve çözüm önerilerinin ortaya konduğu Komisyon çalışmalarımızı ve yaptığımız çalışmayı Bakanlığımız olarak çok önemsiyoruz. Bu duygularla, mutlu evliliklerin hüküm sürdüğü, boşanmaların olmadığı, sorunsuz ailelerde yetişen sağlıklı nesillerin devamı için Türkiye Büyük Millet Meclisi Aile Bütünlüğünün Korunması Araştırma Komisyonu Başkanı ve siz değerli üyelerimizin çalışmalarının yol gösterici olacağına inancım tamdır.

Birlik ve beraberlik içinde yürüttüğümüz tüm çalışmaların hayırlara ve iyiliklere vesile olmasını temenni ediyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Bakan teşekkür ediyorum.

Bir hususu yalnız siz buradayken ifade etmek isterim. Bizim saha ziyaretlerimiz, arkadaşlarımızla beraber yaptığımız saha ziyaretlerimizde yerel yönetimlerin de az önce saydığınız hizmetlere yönelik uygulamaları ve hizmetleri var. Aile eğitim merkezleri var, aile destek merkezleri var, farklı isimlerde addediliyor. Fakat sahada şunu gördük: Hem hizmetin veriliş biçimi hem de hizmeti verenler açısından bir standardizasyona ihtiyaç olduğu sahada görüldü. Bu konuyu da ben sizin dikkatlerinize ve bilgilerinize sunmak isterim.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI SEMA RAMAZANOĞLU (Denizli) – Bu da önemli bir konu Sayın Başkan. Gerçekten biz de bu konu üzerinde aramızda istişarelerimize başladık. Sivil toplum örgütlerini de buna katmak istiyorum. Sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler ve bizim Bakanlığımız olarak sahada yaptığımız çalışmaların belli bir koordinasyonu ve standardizasyonu ve belli bir kalitede yürütmesi için ve aynı zamanda etki analizlerinin de yapılabilir şekilde çalışmanın yürütülmesi konusunda şu anda üniversitelerle iş birliği içerisindeyiz.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

Üyelerimizden söz almak isteyen?

Sayın Tanal, buyurunuz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli Bakanım, sizden benim bir istirhamım var. Sakarya ilimiz Pamukova ilçesinde 14 yaşındaki bir kız çocuğa tecavüz nedeniyle bir siyasi kişinin yakını olması nedeniyle Bakanlığınızın o davaya müdahale etmedi. Sizden istirham ediyorum. Suç işleyen insanların siyasilerle yakınlık derecesine göre davaya müdahil olup olmamak bence hem insanlık açısından hem yasal açıdan hem uluslararası sözleşmeler açısından kabul edilebilir bir durum değil. Ben bunu size buradan ihbarda bulunmuş olayım. Bilginiz mutlaka, Bakanlığın mutlaka olması lazım diye düşünüyorum. Bu konuda gerekenin yapılmasını istiyorum. Bu konuyla ilgili benim söyleyeceklerim bu kadar.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Büt.

Tarih : 24/03/2016 Saat : Kayıt: Aile Büt. Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 3

Değerli Başkanım, bugüne kadarki gezilerimize baktığımız zaman, gezilerin içerisinde, burada Parlamentoda bulunan 4 siyasi parti var. 4 siyasi partiden, görebildiğimiz kadarıyla, sadece bu gezilen Ankara dışındaki gezilerin tamamında bir iki tane gidilecek olan bu şeyi bilemiyoruz, Giresun'da hangi belediyeyi ziyaret edeceğinizi bilemiyoruz. Giresun merkez mi, diğerlerini bilemiyoruz. Ama bugüne kadar sadece ve sadece gezilen ziyaretlerden bir tane Cumhuriyet Halk Partisinin belediyesi oldu ve diğerlerinin hepsi iktidar partisinin. Milliyetçi Hareket Partisinin olmadığı, HDP'nin olmadığı. Yani burada bir siyasi partinin belediyelerinin çalışmalarını kamuoyuna anlatma anlamında, böyle bir algı oluşturma anlamındaki çalışmayı ben kabul edemiyorum. Netice itibarıyla, burada biz eksiklik olanları belki diğer taraflarda görebiliriz. Yani yanlışlıkları orada da belki görebiliriz. Böyle tek yanlı bir çalışmanın yapılmasını kabul edemiyoruz.

Üçüncü soru da şu: Bugüne kadar gerek Milliyetçi Hareket Partisinin gerek Cumhuriyet Halk Partisinin gerek HDP'nin burada dinletmek istediği dışarıdan sivil toplum kuruluşlarıyla ilgili pek fazla bu konuya yaklaşmadınız. Yani burada sanki biz bir figüranmışız gibi burada gelip dinliyoruz, gidiyoruz, herhangi bir katkımız vesairemiz, buna önem vermiyoruz. Sizden istirham ediyorum, lütfen bugüne kadar 3 muhalefet partisinin vermiş olduğu bu önerileri dikkate almanızı istirham ederiz.

Saat 11.00'de kapalı toplantımız olacak, onun için ayrılmak zorunda kalacağız. Kusura bakmayın.

İyi çalışmalar diliyorum.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, müsaade eder misiniz, ben Komisyonla ilgili konulardan başlayayım, sonra size söz vereyim.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI SEMA RAMAZANOĞLU (Denizli) – Buyurun.

BAŞKAN – Biz belediye ziyaretlerimizi özellikle o illerde, bu anlamda aile destek merkezleri noktasında yapılan hizmetlerle ilgili valiliklerden aldığımız bilgi ve üyelerimizden aldığımız bilgiler, üyelerimiz “Şehirlerimizde bu tür uygulamalar var.” dedikleri zaman o ziyaretleri gerçekleştirmeye gayret ediyoruz.

Diğer bir konu: Davet edilenler. O konuda da maksimum hassasiyet gösteriyoruz. “Geçmiş dönemde hiç davet edilmedi.” dersiniz bu haksızlık olur. Biliyorsunuz, Hülya Hanım burada, hem HDP hem CHP listesinde bulunan bir arkadaşımızdı. Hatta bizim de listemizde vardı Hülya Gülbahar. Ortak listeden davet ettik. Bugün bulunan hocamız da MHP'li üyemizin listesinde önerdiği isimlerden biri. Bugün de misafir ettiğimiz hocamız, kendisi buradalar.

Evet Sayın Bakan, buyurunuz.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI SEMA RAMAZANOĞLU (Denizli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Vekilim, hassasiyetiniz için teşekkür ediyorum. Çocuk istismarları, çocuk tecavüzleri ve çocuk şiddeti konusunda, kadın şiddeti konusunda sıfır toleransla yaklaşıyorum ben ve Bakanlığımız olarak. Bu konuyla ilgili hemen gerekli çalışmalarını başlatıyoruz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Kırmızı bültenle aranıyor Sayın Bakanım, 25. Dönem bir AKP milletvekilinin kardeşi. Bakanın nasıl haberi yok?

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI SEMA RAMAZANOĞLU (Denizli) – Biz bütün davalara müdahil oluyoruz. Böyle bir ayrıcalık olmasına ben kesinlikle ne taraftarım ne de kabul edebilirim bunu ve davanın da takipçisiyim. Size de buradan söz vermiş oluyorum.

BAŞKAN – Deniz Hanım, buyurunuz.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, hoş geldiniz öncelikle.

Ben size bir soru yöneltmek istiyorum. Ailenin birliğini, bütünlüğünü temelden sarsabilecek ciddi bir sorun olan cinsel, fiziksel istismarın Bakanlığınızca yapılacak çalışmalarda hassasiyetle ele alınması gerektiğini düşünüyorum. Kurum ve kuruluş farkı gözetmeksizin, suçluların, ihmal ve kusuru olanların belirlenmesi ve gereken yaptırımların uygulanması için hangi çalışma yöntemini izleyeceksiniz, neler yapacaksınız? Bunu öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI SEMA RAMAZANOĞLU (Denizli) – İhmal, istismar ve cinsel istismar...

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Özellikle cinsel istismar ki son zamanlarda yaşadığımız çok üzücü olaylar var. Bu konuyla ilgili nasıl bir çalışma olacak?

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI SEMA RAMAZANOĞLU (Denizli) – Bu konuda sıfır toleranslı yaklaşımımız. Biz vakaları tespit ettiğimiz zaman öncelikle çocuklarımıza hemen sahip çıkıyoruz. Onlar bizim çocuklarımız. Ve bütün davalar müdahil oluyoruz. Bu müdahil olduğumuz davalarda suçlunun en ağır cezayı alması için bizzat ben takipçisi oluyorum hukukçularımızla beraber. Ailelerimize, çocuklarımıza, özellikle çocuklarımıza uzun süreli rehabilitasyon, psikoterapi yapıyoruz. O psikoterapilerin ve rehabilitasyonların da takiplerini ben yapıyorum. Hatta bizzat gidip -çocuklarla, ailelerle- görüştüğüm aileler var. Bunları burada zikretmem doğru değil. Onların rehabilitasyon ve psikoterapi seanslarına kadar takip ediyorum çocuklarla beraber. Bu konuda hassasiyetimiz maksimum. O çocuklarımızın yaşadığı travmayı bir daha yaşamaması ve en kolay şekilde atlatabilmesi için gerekirse üniversitelerden ve psikiyatriistlerden de yardım alıyoruz. Kendi uzmanlarımız var. Onlarla bu çalışmalarımızı yürütüyoruz ve öğretmenlerimizle bu konuda farkındalık eğitimleri de yapıyoruz. O çocuklarımızın hem rehabilite edilmesi hem o toplumun içerisinde de başka bir travmaya maruz kalmamaları, yani psikolojik açıdan.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Sorduğum sorunun tam cevabı olmadı. O nedenle bir kez daha sormak istiyorum: Millî Eğitim Bakanlığına bağlı kurum ve kuruluşlarda herhangi bir sorun yaşandığında olayın yaşandığı kurumlar ciddi bir soruşturmadan geçiriliyor. Yine yakın zamanda Aydın'da bir çocuk ölümü gerçekleşti, annesinin şiddeti nedeniyle öldü. Orada da Aile ve Sosyal

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Büt.

Tarih : 24/03/2016 Saat : Kayıt: Aile Büt. Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 4

Politikalar Bakanlığı ilgili birimlerin müdürlüklerine bir müfettiş göndererek sorununu araştırdı. Peki, bu hassasiyetinizi diğer kurum ve kuruluşlar için son zamanlarda yaşadığımız olaylarda da bahsi geçen kurumlar için gösterecek misiniz? Yani ihmal ve kusuru olanların araştırılıp gerekli yaptırımların uygulanmasını sağlayabilecek misiniz?

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI SEMA RAMAZANOĞLU (Denizli) – İhmal ve kusuru olanlar konusunda da sıfır toleransla yaklaşıyoruz. O konuda kim ihmalde bulunmuşsa, kim kusur işlemişse gereği yapılır ve karşılığını da bulur.

BAŞKAN – Sayın Hürriyet, buyurunuz.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Sayın Bakan, hoş geldiniz öncelikle.

Anlattığınız, Bakanlığınız çerçevesinde yaptığınız şeyler, ifade ettiğiniz şeyler kâğıt üzerinde çok güzel ama maalesef bugüne kadar açıklananlar, söylenenler ile ortaya konulan politikaların taban tabana zıt olduğunu görüyoruz. Özellikle kamu vicdanını da zaman zaman yaralayıcı olayların olduğunu, bu konuda kamuda ciddi infial yaratacak olayların olduğunu ve bu konuda iktidar partisi ve Bakanlığınızın aldığı tutum, işte, “Güncel konular, izliyoruz, değerlendiriyoruz.” Kamu da değerlendiriyor, vatandaş da değerlendiriyor.

“Ailelerin korunmasına yönelik kurumsal kimlik oluşturuyoruz.” dediniz özellikle açıklamanızda. Bu çok önemli. Bizim yaptığımız iş, çalıştığımız, işte, dirsek çürütüyoruz burada, “Ailenin korunması.” diyoruz, “Aile bütünlüğünün devamı.” diyoruz, aile bütünlüğü içerisinde kadını, erkeği, çocuğu, hatta geniş aile olarak o ailede kim varsa hepsini ele almaya çalışıyoruz ve işte, aylardır bu konuda kafa patlatıyoruz ama yapılan açıklamalar maalesef çok tatmin edici değil. Tam tersine, gerçekten taban tabana zıt politikalar olduğunu düşünüyorum. Çünkü sadece davalara müdahil olmak yetmiyor Sayın Bakanım. Yani önleme konusunda da tedbirlerin alınması lazım. Çünkü Bakanlığın görevlerinde davalara müdahil olmak yok, onda zaten hâkimler gereğini yapıyor, zaten suçluları cezalandırıyor. Bir de önleyici politikaların hayata geçirilmesi için şahsınız ve Bakanlığınız adına neler yapmayı düşünüyorsunuz? Bakın, dün, çok önemli, işte, kamuoyunda sürekli tartıştığımız, Karaman’daki 45 tane çocuğumuza yönelik yapılan ki, o dosyaları arkadaşlarımız...

BAŞKAN – Sayın Hürriyet...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Bir saniye. Sıkıştırmak için söylemiyorum Sayın Başkanım. Çok insani bir şey.

BAŞKAN – Başka bir hassasiyetten bahsedeceğim. İl adı zikretmeyelim. O anlamda bir hassasiyet söylüyorum.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Olan bir şey var, Türkiye’de bir gerçek var Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Benim de başka bir hassasiyetim var, onun için söylüyorum.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Siyasetin canı cehenneme ama biz kadınız yani, o başka bir şey.

BAŞKAN – Siyaset için söylemiyorum ama.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Siyaseten söylemiyorum, yanlış anlamayın Sayın Bakanım, siz de annesiniz ve biz makamınıza geldiğimde açıkçası ben biraz umutlanmışım. Çok güzel şeyler söylemişsiniz. Bu konudaki kadın hassasiyetinizi, anne hassasiyetinizi ortaya koymuştunuz. Bu konuda iyi şeyler, birlikte, hatta iş birliği içerisinde de neler yapabileceğimizi konuşmuştuk hatırlarsanız ilk makamınıza geldiğimizde. Ama mesela dün öneriler reddedildi, partiniz tarafından reddedildi. Bununla ilgili, kadın olarak, anne olarak ne hissediyorsunuz, ne düşünüyorsunuz? Çok merak ediyorum. Özellikle orada yaşanan olayda, bakın, hayvan pornoları izlettirilmiş bu çocuklara, ya, bu çok kabul edilebilir bir şey değil. Bırakın siyaseti bir kenara, kadın olarak, anne olarak, insan olarak, yani bunlara en üst düzeyde tepki vermemiz lazım. Bu siyaseten de olması gereken bir şey değil.

Önleyici tedbirlerinizi özellikle merak ediyorum, bu çok önemli. Yani, hep “Davalara müdahil oluyoruz, şunu yapıyoruz.” Bu bence çok yeterli bir şey değil. Önleyici tedbirler çünkü Bakanlığın yapması gereken, ortaya koyması gereken politikalar, Hükümetin ortaya koyması gereken politikalar çok ama çok önemli.

Onun dışında, ikinci bir konu, Zeytinburnu Belediyeniz tarafından “Kanlı Öykü” adı altında bir öykü sahnelendi. Bu basında da yer aldı. Ben bununla ilgili de Bakanlığınıza bir soru önergesi verdim. Orada küçük bir çocuğun babasını aldatan annesini aldattı diye öldürmesini konu alan, hatta bunu kurusıkı silahla da teatral şekilde sahneye konulan bir öykü ve bu öykünün yazarı da ülkenin üst yöneticileri tarafından ödüllendirilmiş bir yazar aynı zamanda. Ama buna ilişkin kimsenin kılı kırkıdamadı. Önergemize de hâlâ cevap gelmedi. Bu olayla ilgili Zeytinburnu Belediyeniz hakkında bir yaptırım düşünüyor musunuz? En azından bir inceleme başlatmayı düşünüyor musunuz? Ya da haberiniz oldu mu? Önergemiz size ulaştı mı? Bunu sormak istiyorum ikinci olarak.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI SEMA RAMAZANOĞLU (Denizli) – Teşekkür ediyorum Sayın Vekilim.

Öncelikle size Bakanlığımızın yaptığı çok önemli bir projeden bahsetmek istiyorum hayata geçirdiğimiz ve şu anda sahada çalıştığımız. Göreve geldiğimden sonra büyük bir Türkiye projesiyle yola çıkıyoruz diye bundan bahsetmiştik. Daha henüz bu projemizin lansmanını yapmadık ama çalışmalarımız sahada bütün hızıyla devam ediyor. Çalışmamız tamamen aile odaklı, aileyi güçlendirici bir projemiz. Projemizin ismi Aile Sosyal Destek Projesi, kısaltılmış ismiyle ASDEP. ASDEP dediğimizde, nedir ASDEP? ASDEP her ailenin bir sosyal danışmanı olacak demektir. Bu ilkeyle yola çıktık ve organizasyonumuzu yaptık, şu anda da sahada çalışıyoruz. Örnek aldığımız örnekleme ise aile hekimliği. Biliyorsunuz, aile hekimliğinde her ailenin bir aile hekimi var. Birinci basamak ve koruyucu sağlık hizmetleriniz için aile hekimine gidiyorsunuz ve orada birinci basamak sağlık hizmetleriyle koruyucu hizmet almış oluyorsunuz. Aile danışmanında, her ailenin bir aile danışmanı olacak ama aile danışmanında bizim verdiğimiz hizmet aile hekimliğinden biraz daha farklı. Biz ailenin ayağına gidiyoruz, yani aile bize gelmiyor. Buradaki örnek çalışmamız şu andaki örneklememiz her bin aileye bir sosyal danışman olacak şekilde programımızı yaptık. Bu sosyal danışmanlarımız kimlerden oluşuyor?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Büt.

Tarih : 24/03/2016 Saat : Kayıt: Aile Büt. Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 5

Psikologlar, sosyal psikologlar, klinik psikologlar, toplum hizmeti uzmanlarımız ve sosyolog arkadaşlarımızdan oluşuyor. Bir kısmı da çocuk gelişimi ve çocuk psikoloğu olan arkadaşlarımız var içerisinde çalışanlardan. Bunlardan biz bir ekip oluşturduk şehirlerimizde. Öncelikle terör mağduru il ve ilçelerimizde başladık. Yaklaşık sekiz hafta oldu bu çalışmalarımıza başladığımız. Benim de göreve geldiğim on iki hafta civarında oldu. Demek ki göreve geldiğimden dört hafta sonra bu projemizi başlatmıştık. Bu proje daha önce kurgulanmış bir projeydi ama uygulaması sahada yaygınlaştırılmamıştı, pilot birkaç yerde başlamıştı. Bu projenin önemine ve işlevselliğine yürekten inanmış birisiyim. Aile danışmanı ne yapar? Aile danışmanı önce ilk ziyaretinde ailenin kapısını çalar ve kendini tanıtır. Der ki: "Ben artık sizin ailenizin danışmanıyım, sosyal danışmanıyım." ve bu ilk tanışmadan sonra ailenin kayıtları tutulur. İlk kayıtlarımızı kâğıt üzerine tutuyorduk, şu anda, önümüzdeki birkaç haftaya kadar dijital sisteme geçiyoruz. Her danışmanımızın elinde bir tableti olacak, direkt bilgileri oraya girdiği zaman merkezin de kayıtlarına girmiş olacağız bu şekilde. İlk kayıtta ailenin temel bilgileri giriyor. Kaç kişi var bu ailede, yaşları nedir, temel sorunlar nedir, engelli var mıdır, çocuklar nedir, kronik bir hastalık var mıdır? İşte, bir sorgulama formumuz var, bu şekilde sorguluyoruz. Ondan sonra, ikinci ziyaretine gittiğinde, tabii, o ikinci ziyareti rehberlik ve rehabilitasyon ziyareti başlamış oluyor. Rehberlik hizmetimiz ne? Yani aile danışmanı hangi hizmetleri veriyor diye burada başlık koymak istiyorum.

- 1) Rehberlik hizmetleri veriyor.
- 2) Rehabilitasyon
- 3) Terapi, psikoterapi.

Rehberlik hizmetleri; aile danışmanı o ilk formu doldurdu ya, onun üzerinde çalışıyor o ailenin üzerinde. Bu ailede hangi bireyin, neye ihtiyacı var? Eğer okula devam edemeyen çocuklar varsa, okula başlamamış çocuklar varsa bu bir eğitim sorunudur. Okul devamsızlığı olan çocuk olabilir, öğretmeniyle, okulla irtibata girerek o şekilde onu yönlendiriyor. Ailede bir sağlık sorunu olabilir. O sağlık sorununun aile farkında da olmayabilir. Bir sağlık sorunu vardır ama kendi farkında değildir yahut da kronik bir hastalık vardır, onunla nasıl baş edeceklerini bilmiyorlardır. Bunu da sağlık hizmetlerine yönlendiriyor. Yani aile hekimi kimdir, aile hekimine nasıl gidilir, oradan nasıl hizmet alınabilir? Bunu bu şekilde yönlendiriyor. Ekonomiyle ilgili bir sorun olabilir, İŞKUR'a yönlendirmek gibi bir şeyimiz var. Kadının bazı sorunları olabilir. İşte, bizim toplum hizmetleri merkezimiz ADEM dediğimiz aile destek merkezlerimizde kadınlara yönelik rehberlik ve meslek edindirme kurslarıyla ilgili onlar hakkında bir farkındalık ve bilgilendirme yapıyorum. Rehberlik hizmetleri dediğimiz bu. Yani, aile bireylerini çevrede yararlanabilecekleri ve ulaşabilecekleri imkânları farkında hâline getiriyor. "Bakın, bunlar, bunlar var ve ben size bunlar için aracılık yapacağım, yardımcı olacağım." Diyor. Bu, rehberlik hizmetleri.

"Rehabilitasyon hizmetleri" dediğimiz kısmı ise, rehabilite edeceğimiz şeyler aileleri biz kaba bir yöntemle, yani, genel bir yöntemle 3'e ayırıyoruz.

- 1) Çok riskli aileler,
- 2) Riskli aileler,
- 3) Az riskli aileler,

Dördüncü ise, sorun çözme yeteneği geliştirmiş, halk deyimiyle kendi yağıyla kavrulan aileler. Yani bir aile içerisinde denge var, saygı var, mutluluk var, aile kendini yürütüyor. Bunlar da bizim "normal" diye değerlendirdiğimiz aileler. Çok sorunlu aileler dediğimiz, "riskli aileler" dediğimiz, "yüksek riskli aileler" dediğimiz aileler parçalanma, yani boşanmaya giden aileler. O ailelerdeki sorunlara bakıyoruz. Sorun çözme yeteneğini kaybetmiş bu aile, ailede iletişim kanalları tıkanmış. Bu iletişim kanallarını tıkayan ve aileye sorun çözme yeteneğini kaybettiren olayın ne olduğunu sosyal danışman yönlendirmiş oluyor ve bu bir kronik hastalık nedeni olabilir, bu ailede bir engelli birey vardır, onunla ilgili bir sorunlar yumağı oluşmuştur, aile onu aşamıyor olabilir; bir ekonomik problem vardır, işte, işsizlik gibi, aile eve para girmiyor, kira ödenecek, onu aşamıyordur aile. Aile içi şiddet vardır, aile içi eneset vardır, ailenin dışarıya da taşıyamadığı soruna çözüm için talip olamadığı kendi içerisinde de bunu aşamadığı sorunları bu sosyal danışman o aileye diyor ki: "Evet, sizin böyle bir sorunuz var." Onu rehabilite ediyor. Yani sorun çözme yeteneğini geliştirmiş oluyor ailenin.

Bizim burada 3'üncü yöntemimiz ise psikoterapi. Psikoterapideki tabii ki hedef kitlemizin birincisi çocuklar, ikincisi kadınlar, engelliler, yaşlılar. Bunlara da ailenin içerisinde psikoterapi vererek, hangi sorunları yaşıyorlarsa, yaşadıkları sorunları aşabilme kabiliyetlerini geliştiriyoruz. Bizim buradaki amacımız yüksek riskli aileleri orta riskli ailelere dönüştürmek, orta riskli aileleri az riskli ailelere dönüştürmek, az riskli aileleri de sorun çözebilme kapasitesini geliştirmiş aileye dönüştürmek. Bu şekilde yüksek riskli aileler, parçalanmaya doğru giden aileler. Nedir "parçalanma" dediğimiz şey? Boşanma. İşte, boşanmaları bu şekilde aşağıya çekmiş olacağız ve sorunları ailenin içerisinde çözeceğiz ve çözüyoruz da şu anda. Ailenin içerisine girdiğimizde biz şu anda bir aile içi şiddette son nokta ne görüyoruz? Ya kadının ya da çocuğun yahut da bir engelli bireyin ya da bir yaşlının travmaya uğrayıncaya kadar şiddet görmesi veyahut da en son, şiddetin son noktası da ölüm. Ya da bir eneset vakası. Aile bunu bir şekilde dışarıya söyleyemiyor, kimden yardım alacağını da bilemiyor, bu sorunla nasıl baş edeceğini de bilemiyor ama o sosyal danışman bunu görebilir, görür ve gördüğü zaman da bu sorunla nasıl baş edilmesi gerektiğini hem kadın hem o çocuk yani kim ise mağdur, onunla ilgili, aileyi bilgilendirerek, sorun daha başka bir yüksek sorun alanına taşınmadan orada çözümlenmiş olacağız. Yani, ailenin sorun olarak dile getiremediği şeyleri biz tespit edip, biz orada o sorunu çözeceğiz, bir müdahil olacağız. Müdahil olma meselesi sadece mahkemelerde... İşte, ailenin içerisinde müdahil olmamız... Bunun için, şu anda, önümüzde müracaatlarımızı, gerekli bürokratik işlemlerimizi tamamladık. 1.500 psikolog, sosyal psikolog, klinik psikolog, çocuk gelişimci ve toplum hizmeti uzmanı alıyoruz şu anda; duyurularını yaptık, illere de bunları

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Büt.

Tarih : 24/03/2016 Saat : Kayıt: Aile Büt. Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 6

oransal olarak dağıttık. Önümüzdeki bir iki ay içerisinde, inşallah, bu arkadaşlarımız, 1.500 personelimiz işbaşı yapacak. İkinci 1.500 kişilik yani bu ASDEP çalışanı olan sosyal danışman, aile sosyal danışmanlarımız, 2016 yılının ikinci yarısından sonra onlar için de bir çalışmamız var. Bu devam edecek. Hedefimiz, 2019 ve 2023 yılına geldiğimizde Türkiye’de -benim gönlümden geçen- 20-25 bin aile sosyal danışmanı olan ve her ailenin “Evet, bizim bir sosyal danışmanımız var. Bir problemimiz olduğunda bugün sosyal danışmanımızın bizi ziyaret günü.” diye o aileye geldiğinde sorunların orada çözüldüğü ve hem rehabilitasyon hem rehberlik hem terapi hizmetlerinin aile içerisinde yürütüldüğü mutlu birey, mutlu aile, huzurlu aile ve sağlıklı mutlu toplum hedefimizi böylece yakalamış olacağımızı düşünüyoruz. Evet, bu bir Türkiye projesi. Şu anda 11 ilimizde uyguluyoruz. Personellerimizle sahadaki çalışma sayımızı artırdıkça Türkiye’ye bunu yaygınlaştıracğıız.

Her hafta sonu bir veya birkaç ilimize ve ilçemize ziyaret çalışmalarına gidiyorum. O ziyaret çalışmaları sadece resmî kurumları ziyaret değil, bu gerçekten saha çalışması olan bir ziyaret çalışması oluyor. Aile ziyaretlerine ben de katılıyorum, bir sosyal danışman olarak, bir psikolog olarak ve aileyi ziyaret ediyorum. Yanımda da saha çalışan arkadaşlarımız ki onlara da aynı zamanda bir rehberlik olması açısından, o aileyle ilgili hem terapi hem rehabilitasyon hem rehberlik hizmetlerini beraber yapıyoruz. Eğer ilk ziyaretse formlarımızı da dolduruyoruz ama ikinci ziyaretse, ailemize ikinci ziyarette yapılması gerekenleri yapmış oluyoruz ve her gittiğim yerde sahada çalışan arkadaşlarımızla biz toplantı yapıyoruz, aynı bu şekilde. Onların sahada yaptıkları çalışmalardan elde ettikleri verileri beraber paylaşıyoruz. Bir hizmet içi eğitim olmuş oluyor. Sahada hangi problemlerle karşılaşılıyorlar, bizim öngöremediğimiz problemleri nasıl aşmaları gerekiyor, onlarla ilgili de başka uzmanlardan destek almamız gerekiyorsa, neyse, onların tespitlerini yapıyorum, bizzat ben yapıyorum, sonra Ankara’ya döndüğümüzde de tekrar eğitici eğitimler yapıyoruz. Önümüzdeki nisan ayının ilk haftasında yaklaşık 110 eğitici eğitimini yapacağız. Daha önce de yaptık bu eğitici eğitimlerimizi. Bu eğiticilerimiz de sahada çalışıyorlar. Sahada çalışan arkadaşlarımız da küçük gruplar hâlinde eğitimlerini sürdürüyorlar. Şimdi, o eğitici eğitimlerin de burada katılıyorum, Ankara’da. Yani, oraya da bir Bakan olarak gelip de böyle resmî konuşma yaparak değil, bir doktor olarak yani sahada neler yapılması gerektiğini... O eğitimlerde bizzat bulunuyorum. Evet, gerçekten bu konuda sessiz, derinden ama arı gibi çalışan bir ekibimiz var. Şu anda sahada çalışıyoruz. Bunun etkilerini görmek isterseniz lütfen Silopi’ye gidin, lütfen Mardin’e gidin, Şırnak’a gidin, Hakkâri’ye gidin; biz oradayız, biz oralarda çalışıyoruz. Şu anda Cizre’de 100 sosyal danışmanımız, aile danışmanımız, 100 kişi; tek tek aileleri ziyaret ediyorlar, çocuklarla beraberler, gençlerle beraberler. Bu hafta sonu ben de yine bir doğu şehrimizdeyim. Önümüzdeki haftalarda da inşallah, Cizre hemen ziyaret edeceğim ilçelerimizden birisi. Bu süreçte Mardin’e 3 defa gittim, Silopi’ye 2 defa gittim, diğer illeri saymıyorum, Batman, Bingöl. Haftanın, cuma öğleden sonra dâhil olmak üzere pazar gecesine kadar bütün oralarda dolaşıyorum. Bu çalışmalarımızın etkilerini inşallah bir yıl sonra, etki analizlerini yaparak orada hem siz vekillerimizle ve kamuoyumuzla paylaşacağız. Şu anda sahada sadece ve sadece çalışıyoruz.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Peki, aile dışında nasıl koruyacağız Sayın Bakanım, aile içinde koruduk diyelim?

BAŞKAN – Sayın Vekilim, mikrofonunuzu açayım.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Pardon.

Çocukları, bireyleri aile içinde koruduk, eyvallah, yüzde 100. Yaptığınız ya da işte yapacağınız çalışmalar güzel, inşallah da başarılı olmanız hepimizin temennisi çünkü ülke için çalışıyoruz, hepimizin derdi o. Peki, aile dışında biz... Dediniz ki: “Tecavüz, taciz, cinsel istismar, bunlar benim için önemli konular ve bu konuda sıfır tolerans...” Bizim de bu konudaki eğilimimiz zaten bu yönde. Peki, dışarıda biz çocuğumuzu, kadını, bireyimizi nasıl koruyacağız? Eğitim adı altında, yasal olmayan, özellikle de işte, çocuğun cinsel istismarı olaylarının yoğun şekilde yaşandığı haberlerini her gün aldığımız bu merdiven altı hatta toplumda artık tecavüz evleri olarak adlandırılan yerlere ilişkin bir inceleme başlatacak mısınız, bunların kapatılmasına ilişkin bir şeyler yapacak mısınız? Dışarıda biz çocuğu, kadını, bireyi nasıl koruyacağız, ailenin dışında? Ailede yaptık, tamam, güzel, onun dışındaki şeylerde ne yapacağız; aile içinde çözssek bile dışarıda ne yapacağız?

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI SEMA RAMAZANOĞLU (Denizli) – Tabii, aile içerisinde bu yaptığımız çalışma, hem ailenin hem kadının hem erkeğin hem çocukların, yaşlıların, bütün bireylerin bir farkındalık oluşturulması ve güçlendirilmesi demektir. Bu güçlendirmeyi çok önemsiyoruz. Onun dışında, özellikle kız çocuklarının eğitimini çok ama çok önemsiyoruz. Çocuklarımızın eğitimi ve kız çocuklarının eğitimi için bu dönemde... Biliyorsunuz, ortalama okullaşma süresi kız çocuklarımızda altı buçuk yıl, bunun on iki yıla çıkartılmasını istiyoruz yani hedefliyoruz. Onun için de kız yurtları diyoruz. Kız yurtlarını yapıp, kırsalda kalacak yeri olmadığı için eğitimine devam edemeyen kız çocuklarımızı emin ve güvenli ellerde, bizim kendi Bakanlığımızın bünyesinde, bizim kontrolümüzde olacak kız yurtlarında barındırarak eğitimlerini on iki yılda tamamlamalarını istiyoruz. On iki yılda eğitimini tamamlamış bir kız çocuğu artık 18 yaşına gelmiştir -12’nci sınıfı bitirdiği zaman- üniversiteye devam edebilir, bir işte çalışabilir yahut da kendi tercihine göre hayatında bir tercihte bulunabilir. Bu kız çocuklarının eğitimle güçlendirilmesinin ensest vakalarını, tecavüz vakalarını ve diğer istismarları da azaltacağı konusunda inancımız tam, bunu çünkü göstergelerle söylüyoruz. Eğitim diyoruz, eğitimi çok önemsiyoruz.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Tecavüzü yapan erkekler Sayın Bakanım. Biz kızları, kadınları eğitiyoruz ama erkeklerin eğitimi, bu tecavüzü erkekler yapıyor sonuçta, onların eğitimi ne olacak?

Bir de bir soruya cevap vermediniz Sayın Bakanım. Tam net cevaplar vermiyorsunuz, lütfen. Sizin şahsi fikirlerinizi de öğrenmeye çalışıyorum aynı zamanda. Çünkü öneriler reddedildi, bununla ilgili şahsi fikriniz ne?

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI SEMA RAMAZANOĞLU (Denizli) – Bana projeyi sordunuz, ben size ASDEP, Aile Sosyal Destek Projemizi...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Büt.

Tarih : 24/03/2016 Saat : Kayıt: Aile Büt. Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 7

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Ama işte konumuz hep onun üzerinde, onun için dirsek çürütmüyor muyuz burada? BAŞKAN – “Bir projenizi duymadık, görmedik.” dediniz. Ben de size gerçekten çok yoğun çalıştığımız ve sahada olduğumuz büyük bir projeyi anlattım, detaylarıyla anlattım ki bunu daha sonra kamuoyuyla da paylaşacağız.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Peki, sizi zorlamayacağım Sayın Bakanım, tamam.

BAŞKAN – Sayın Bakan ve Sayın Vekil, şöyle bir gelişmeyi paylaşmak istiyorum...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Peki Sayın Başkanım, zorlamayacağım. Tam net cevap alamadım ama zorlamayacağım Sayın Bakanım.

BAŞKAN – Sayın Vekil ve Sayın Bakan, bir gelişmeyi paylaşmak istiyorum sizinle.

Dün, biliyorsunuz, araştırma komisyonu kurulması tartışmaları yapıldı. Ben de oradaki konuşmamda, bu konulara bütüncül yaklaşılması gerektiğini -tüm kurumların, varsa tüm siyasi partiler anlamında da söylüyorum, kurum derken bunu da kastediyorum- o gün partim adına yaptığım konuşmada da ifade etmiştim. Mevcut Komisyonumuz, şu anki Komisyonumuz da tüm partilerin ortak kararıyla kurulmuş bir Komisyon. Dün alınan bir kararla, tüm partilerin ortak kararının alınması yönünde bir irade ortaya konuldu ve bahsettiğiniz mevzuyla ilgili, çocuk istismarı, çocuk tecavüzü konusuyla ilgili, tüm partilerin ortak kararıyla bir komisyon kurulması çabası ve kararı var. Bu gelişmeyi haberdar edeyim. Bütün bu konuları orada konuşma fırsatı net olacak, çerçevesi çizilecek ve çözüm önerileri ve kurumlarıyla tartışılacak. Daha geniş tartışılacağını düşünüyorum. Bizim Komisyonumuzun da tüm partilerle kurulmasının büyük bir avantajını yaşıyoruz çünkü son derece katılımcı arkadaşlarımız, verimli bir çalışma yapıyoruz yaklaşık iki buçuk aydır. Umut ediyorum, çocuk istismarı ve tecavüzlerini araştırma komisyonunun -adı ne olur, bilmiyorum tabii, bu merkezle çalışacak olan komisyon- bu anlamda verimli bir çalışma yapacağı kanaatindeyim. Bu bilgiyi de paylaşmak istedim sizinle.

Teşekkür ederim.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI SEMA RAMAZANOĞLU (Denizli) – İnşallah bu Komisyon da ön açıcı olacak diye düşünüyorum ben de.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Sayın Başkanım, bu, çocukla ilgili velayet olayını biz hani önemsiyoruz Komisyon olarak. Sayın Bakanımız da bu konuda bir fikir...

BAŞKAN – Evet, Adalet Bakanımızla da konuşacağız, Bakanımıza da aktaracağız.

Sayın Bakanım, zaten bizim saha gezilerimizde uzmanlarımızla aldığımız konularla ilgili sorun başlıklarımız aşağı yukarı ortaya çıktı, onları da sizinle bir değerlendirmiş olmamız lazım. Sizin uzmanlarınız da Komisyonumuzun daimi uzmanı, çalışıyoruz onlarla birlikte. En önemli sorun, Komisyonumuzda birinci derece, ilk gün yani çalışmaya başladığımız ilk gün önümüze gelen birinci sorun yani boşanma sonucunda velayetle ilgili çıkan bir sorunumuz var. Çocukla kişisel ilişki kurulmasına izin vermeyen diğer ebeveyn yani çocuğun velayetini alan ebeveyn diğer ebeveyne çocukla ilgili kişisel ilişki kurulmasına izin vermediğinde, ne yazık ki icra marifetiyle çocuklarını görüyor, babalar ya da anneler. Bu, anne babanın ötesinde o çocuk için asla olmaması gereken ve kabul edilemez bir durum ve muhtemeldir ki bir mevzuat değişikliği, bir mevzuat düzenlemesine ihtiyaç var. Benzer birkaç kalem daha sorunlarımız var, o sorunları zaten komisyon raporu daha netleştğinde paylaşmış olacağız sizlerle ama bu en önemli ve birinci önümüze çıkan konu. Sayın Hürriyet'e de teşekkür ediyorum hatırlattığı için. Bu konuda da bir çalışma yapacağız birlikte yani sizlerin önerileriyle, önemli bir konu çünkü.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI SEMA RAMAZANOĞLU (Denizli) – Bu konu -ben de Bakanlığa gelir gelmez zaten sahada da bunun örneklerini görmüştük- gerçekten de kabul edilemez bir şey, çok travmatik bir şey. Bu hangi taraf olursa olsun, bir kere çocuk için birinci derece çok travmatik bir şey. Bunu kesinlikle kabul etmiyoruz. Ebeveynlerin, anne baba, en doğal haklarıdır. Bu şekilde yürütülmesini de kabul etmiyorum. Bu konuyla ilgili başka bazı sıkıntılı olan yasal düzenlemeler de vardı, onların hepsini biz topladık. İnsani tarafından yaklaşmalıyız, vicdani ve insani. Size hak veriyorum. Bizim de gündemimizde. Bunu en kısa sürede düzeltmek ve değiştirmek istiyoruz biz de.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

Sayın vekil, teşekkür ediyorum.

Diğer üyelerimizin söz talebi var mı? Yok.

Sayın Bakanım, teşekkür ediyorum size.

Kısa bir ara vereceğiz, gündemimizin devam eden bölümünü takip edeceğiz.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANI SEMA RAMAZANOĞLU (Denizli) – Peki. Ben de size ve diğerlerine teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

Kapanma Saati: 11.12

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Büt.

Tarih : 24/03/2016 Saat :

Kayıt: Aile Büt.

Stenograf :

Uzman : ..... Sayfa: 8

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.19

BAŞKAN: Ayşe KEŞİR (Düzce)

BAŞKAN VEKİLİ: Bayram ÖZÇELİK (Burdur)

SÖZCÜ: Ali ÖZKAYA (Afyonkarahisar)

KÂTİP: Emine YAVUZ GÖZGEÇ (Bursa)

BAŞKAN – Değerli üyeler, değerli misafirlerimiz; ikinci oturumumuzu açıyoruz.

İstanbul'dan iki değerli hocamız var.

Öncelikle sözü Sayın Profesör Doktor Nesrin Dilbaz Hocamıza veriyorum.

Hocam buyurunuz, süreniz yirmi dakika.

2.- Prof. Dr. Hilmiye Nesrin Dilbaz'ın, aile bütünlüğünü olumsuz etkileyen unsurlardan biri olan madde ve davranış bağımlılığı hakkında sunumu

PROF. DR. HİLMİYE NESRİN DİLBAZ – Çok teşekkür ediyorum, öncelikle bu nazik davetinizle ilgili olarak.

Bugün benim sunumum aslında aile bütünlüğünü bozan unsurlardan özellikle bağımlılıkla ilgili, bağımlılıkla da madde ve davranış bağımlılığından kısaca söz edeceğim. Özellikle, davranış bağımlılığı dediğimizde de çok üzerinde durulmayan, üstü örtülü olan, İnternet ve kumar bağımlılığının da biraz üstünde durmak istiyorum; özellikle, aile bütünlüğünü bozması açısından ne gibi sonuçlar oluşturuyor.

Biraz bağımlılıktan kısaca girmek istiyorum çünkü gerçekten ne kadar zor ve karmaşık bir olay olduğunun tekrar bir altını çizmekle ilgili. Beyin zaten karmaşık bir organ; aslında baktığımızda, inanılmaz sayıda hücreli olan, vücut ağırlığının yüzde 2'si ama genel kalorisinin de yüzde 20'sini tüketiyor.

Şimdi, burada ben özellikle bunu koydum, şunun altını çizmek istiyorum: İnsanın temel ihtiyaçları sonuçta bizi doğru ya da yanlışta doğru itiyor. Gerçekten bizim temel ihtiyacımız anlamlı olmak, var olmak ve iz bırakmak aslında. Bugün, Sayın Bakanımızın da sayın vekillerin de de hem sorularıyla hem yaptıklarıyla aslında yaşam içinde anlamlı olmak ve iz bırakmak adına neler yaptığını görüyoruz. Burada bu ister kadın için olabilir, ister çocuk, ister aile için ama sonuçta bir başkası için bir şeyler yapıyoruz ve bugün biz de bunun için buradayız.

İnsanoğlunun psikolojik yapısında aslında mutluluklar ihtiyaçların giderilmesiyle başlıyor, işte bağımlılık da burada devreye giriyor. Anlık hazlar ile uzun vadeli huzurun yer değiştirmesi. Bazen insanlar anlık hazları uzun vadeli huzura tercih ediyor. Nedir bu? Yani, örneğin biraz sonra yiyeceğimiz bir simit ya da bir çayla... Eğer bir diyabetik hastaysanız siz, bunu yememeniz gerekiyorsa o sırada ondan alacağız haz uzun vadede getirilecek sorunların önüne geçiyor. Yani, bu anlamda da bütün yaptığımız davranışlarımız aslında sonuçta kısaca beyindeki bu süzgeçle ilgili ve bunun sonucunda da karşımıza madde kötüye kullanımı ve bağımlılık geliyor. Sadece bedeni, beyni değil aslında birçok yeri etkiliyor yani tıbbi etkileri var ama bizim şu andaki konumuz olan bence en önemli sorun sosyal etkileriyle ilgili ve tabii ki ülke ekonomisine getirdiği etkiler de ayrı.

Şimdi, bağımlılık bir beyin hastalığı, bu çok sıklıkla tartışılıyor yani "Bu bir hastalıksa o zaman hastanın elinde değil mi?" diye. Bağımlılık, madde kullanıldıktan ve bağımlılık aşamasına geldikten sonra bir beyin hastalığı ama bunu kullanıp kullanmamayla ilgili tercih, kişisel tercihin içine giriyor. Belki sonuçta hani bugün benim öneriler kısmına getireceğim de bu çünkü çocukluk ve ergenlikte başlıyor, gelişimsel bir hastalık. Sonuçta insanlar iki nedenle bunları yapıyorlar. Bir: Kendilerini iyi hissetmek için yani daha iyi duygular yaşamak için ve bu duyguları paylaşmak için, hatta daha iyi, daha daha iyi hissetmek için, burada da sıkıntısını azaltmak, endişesini azaltmak için. Yani sonuçta, aslında, kişinin kendini daha iyi hissetmesi için yapacağı artı ya da eksiler, yapabileceği... Ya da bu becerileri edindirebilirsek sonuçta bunları kullanmaya yönelmeyeceklerdir.

Sonuçta yapılan, bulunan maddelerin çoğu beyni taklit ediyor, burada gördüğünüz gibi. Sol tarafta beyindeki kimyasal yapı, sağ tarafta o kadar ciddi bir kara para var ki bu konuda, hemen ona uygun bir madde geliştiriliyor. Dünyadaki kara para aklamada birinci sırada madde var, yasa dışı maddeler; yaklaşık 25 milyar dolar, bir yıldaki maliyeti. İkinci sırada insan ticareti var, o çok daha 2,5 milyar dolar yani aradaki farkı görebilmek açısından söyledim bunu. Sonuçta bağımlılık kontrolü kaybettiriyor. Yani, ne oluyor? İnsanlar şiddet davranışında bulunabiliyor, ailenin bütünlüğünü bozabiliyor ve davranış önemli biçimde pekiştirip yani her yaptığınızda tekrar yapmak istiyorsunuz. Sonuçta da kullanım üzerindeki kontrolünüz de kayboluyor. Yani, normalde sporla, yapabileceğimiz güzel şeylerle alacağımız ödül ve iyilik hâlini maalesef, bağımlılık yapan maddeler ve davranışlarla alır hâle geliyoruz. Çok basit örnekler koydum buraya tıbbi örneklerle ilgili. Her şey dopaminle ilgili yani dopamini artıran her şey bize haz veriyor. İşte, yediğimiz yemekten tutun, bir cinsel ilişkiden ya da kullanılan maddeler, özellikle alkol gibi, diğer uyarıcı, morfin gibi, kokain gibi maddelere baktığımızda - bunun içine sigara da dâhil olmak üzere - çok hızla dopamini artırıyor yani kişiye çok hızlı bir haz veriyor. Sonuçta da kişi bu hazzı tekrar aradığı için maalesef, tekrar tekrar kullanımlarla bağımlılık ortaya çıkıyor.

Ön beyindeki kontrolü kaybederek bağımlılık ortaya çıkıyor. Buna aslında "İnsanı insan yapan beyin." diyoruz. Arabanın freni gibi düşünün. Eğer burası bozulursa -ki 18-19'lu yaşlarda gelişiyor, sonuçta dürtüsellik, dikkat süresi kısalıyor, organizasyon bozuluyor, muhakeme bozuluyor- yani 18 yaşından önce zaten gelişmemiş olan bu beyin... Bunun için gençlikte biz "delikanlılık

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Büt.

Tarih : 24/03/2016 Saat : Kayıt: Aile Büt. Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 9

dönemi” diyoruz buna yani bana bir şey olmazla yola çıkıyorlar ama 18 yaşından sonra, bu taraf gelişmiş bile olsa kullanılan maddeler en çok beynin bu tarafını maalesef tahrip ediyor. Bakın -çok hızlıca, çarpıcı olsun diye koydum- burada sağlıklı beyni görüyorsunuz, burada alkolün tahrip ettiği beyni görüyorsunuz. Ne kadar belirgin bir tahribat olduğu ortada. Sol tarafa baktığımızda, 15 yaşında hiç alkol almamış bir gencin beyni nasıl çalışıyor bir uyarın verdiği üzere; sağ tarafta ise alkol alan bir gencin beyni, aynı yaşta yani aynı hızda değil, ciddi anlamda çalışması bozuluyor. Burada da gene uzun süreli alkol kullanımında beyin delik deşik olmuş. Bunlar gerçek beyinden alınan şeyler. Gene, sağlıklı beyin, burası kokainin geliştirdiği beyin. En son olarak da bunu koymak istedim. Bakın, solda bir sağlıklı beyin, sağda ise yirmi beş yıl eroin kullanan birinin beyni. Yani, neredeyse bizim için önemli olan, o “ön beyin” dediğimiz yer kalmamış, aynı bir farenin peynir yediği gibi yemiş ve bizi kontrol edecek beyin maalesef kalmamış. Sonuçta diğer maddeler de, şu anda ülkemizdeki en büyük sıkıntılardan biri, gittikçe yaygınlaşıyor, metamfetamin, o da benzer sıkıntılar yapıyor. Uçucu maddelerin yaptığını da burada görüyoruz. Gençler “Esrar ottur, zararı yoktur.” diyorlar ama burada hiç de öyle olmadığını görebiliriz. Yani kısaca, böyle bir hızlı, maddelerin neler yaptığıyla ilgili geçtikten sonra, aile işlevini neler bozuyor, nasıl bozuyor bu kötü alışkanlıklar, biraz ondan söz edeceğim.

Şimdi tabii, ailenin asıl etkisi çocuk üzerinde. Sayın vekilim gitti. Biraz önce hani “Biz aileyle ilgili konuşuyoruz ya da kadınla ilgili konuşuyoruz fakat suç işleyenler erkekler.” dedi. Çok doğru. Ben ama şöyle düşünüyorum bunu: Biz bugün yaptığımız çalışmaların ürününü yirmi yıl sonra alacağız, belki otuz yıl sonra. Yani, bugün biz aileyi toparlar düzeltirsek ailede yetişen erkeği düzelterek zaten yani o erkeği doğru eğitirsek bir sonraki kuşaklardan ancak verimini alabiliriz. Onun için de bakıldığında, çocuğun toplum tarafından kabul görmesine yardımcı olmalı, çocuğun sosyal hayatta ve çalışma ortamında başarılı olabilecek, karakter yeteneklerini ortaya çıkarabilecek biçimde yol gösterici olmalı diyoruz. Yani, toplum tarafından kabul görmüş tutum ve davranışların çocuğa aşılanması gerekiyor. Şimdi bunları tek tek geçmeyeceğim. Aslında, baktığımızda, teorik olarak çok güzel ve çok doğru cümleler bunlar ama gerçek hayatta biz bunları yapabiliyor muyuz? Örneğin, iki cümleyle özellikle bunun üstünde durmak istiyorum. Aile çocuğun hayatta karşılaştığı ya da karşılaşacağı problemlerin çözümüne yardımcı olmaktadır ya da olmalıdır. Şu anda olabiliyor mu? Hayır, olamıyor çünkü şu anda ben sahada çalışan bir hekim olarak, gençlerin ciddi bir umutsuzluk yaşadığını görüyorum, geleceğe yönelik, kendilerine yönelik. Bu konu da onlarla ilgili yani bu konuyu devreye sokmamız gerekiyor. Bu konuda onlar için ne yapabiliriz? Bu konuda, onların kendilerini, umutlarını geleceğe nasıl aktarabiliriz? Çünkü eğer biz bu konuda yardımcı olmazsak kendilerine yardımcı olabilecek kötü alışkanlıkları maalesef seçebiliyorlar.

Gene, toplum tarafından kabul görmüş tutum ve davranışları... Bunun altını çizmek istiyorum çünkü maalesef, şu anda, toplumumuzda kabul görmüş tutum ve davranışlar dediğimizde, yanlış tutum ve davranışlar da var bunların içinde. Emek vermeden zengin olmak, emek vermeden hemen bir şeyleri elde etmek yani bağımlılığın temelinde olan anlık hazlara ulaşabilmekle ilgili. Bugün okulu bitiriyor, yarın genel müdür olmayı düşünüyorlar. Şimdi, bütün bunlarla baş edebilmemiz gerekiyor. Yani, aile dediğimizde, aileyi ele alırken, ailenin çocuğa karşı tutum ve doğru değerleri nasıl ona vermemizle ilgili. Ahlaki alışkanlıklar ailede edinilmesi gerekli. Yani, çocukların, gençlerin büyük bir çoğunluğunun, şu anda, ahlaki değerlerle ilgili bir sapma içinde olduklarını düşünüyorum kendi adıma çünkü zengin olabilmek, zenginliğe ulaşabilmek, güce ulaşabilmek için her şeyi yapmak mübahır gibi bir düşüncenin içindedir. Onun için, aileyi geliştirirken hatta aileyi oluştururken bu değerlerin tekrar gözden geçirilmesi gerekiyor.

Gelelim İnternet’le ilgili olan kısma çünkü davranış bağımlılığının en önemlilerinden biri İnternet. Ailenin yıkımlarıyla... Gene yapılan araştırmalar bize bunu gösteriyor. Aile boşanmalarının içinde özellikle şiddet içeren, pornografi içeren İnternet sitelerinin fazla kullanımının sonuçta boşanmalara yol açabildiği gösteriliyor.

Gene, yapılan birkaç çalışma koydum buraya ama tek tek geçmeyeceğim, sadece üzerinde duracağım birkaç şeyin üzerinde duruyorum. Yapılan çalışmalar şunu gösteriyor bize: Eğer aileler ihmalkâr bir tutuma sahipse bireylerde İnternet bağımlılığı geliyor, çocuklarımızda. Yani, bakın, bunun çok üstünde durulmuyor, çok farkında olunmuyor ama biz çocuğumuzu bilmediğimiz bir aileye ya da bilmediğimiz bir ortama göndermiyoruz ama kendi evinde oturduğunda evinde otururken hiç istemediğimiz yerlere ya kendi gidiyor ya da o yerleri evine getirmiş oluyor İnternet aracılığıyla. Bu da önemli bir sorun olarak karşımızda. Çünkü, çocuklarımız hızla haz edinmeyi öğreniyorlar İnternet aracılığıyla. Şu anda ciddi anlamda kumar bağımlısı olan gençlerle çalışıyorum ben. Neden? Hepsİ İnternet aracılığıyla kumar oynuyor ve bakın, diyelim ki millî piyango yani kumar olarak örnek vermiyorum ama bir şans oyunu. Siz bir bilet aldığınızda on gün beklemeniz gerekiyor yani bir bekleme var bunun sonucunda ama öyle bahis siteleri var ki şimdi, şöyle yapıyorsunuz: Giriyorsunuz “Bundan sonraki ilk golü kim atacak?” İşte, Singapur’daki bir maç sırasında beş dakika sonra yatırdığınız paranın karşılığını alabileceğiniz gibi; bu, bağımlılık yapıcı davranış pekiştiren bir durum ve bu anlamda da bizim bu konunun üstünde durmamız gerekiyor. Yani, müsamahakâr aile kadar, ihmalkâr aile de otoriter aile de maalesef çocuklarda ve gençlerde davranış ve madde bağımlılığına yol açabiliyorlar.

Sonuçta, diğer bir önemli kısım da cinsiyetle ilişkili. Yani, cinsiyet önemli bir değişken ama artık, kadınlarda da farklı alanlarda bir İnternet bağımlılığı ya da İnternet kullanımı olduğunu görüyoruz. Son yapılan çalışmalar bize şunu gösteriyor: İnternet bağımlılığı neye yol açıyor? Boşanmaya yol açıyor. Yani, şu anda bizim Komisyonumuzda aile bütünlüğünü bozan en önemli unsurlardan birinin aslında bunun olduğunu görebiliriz. Çocukların ihmaliyle sonuçlanıyor. Borç almaya, okuldan atılmaya, işe son verilmeye, yasa dışı suç işlemeye kadar varabiliyor. Yani, bu anlamda davranış bağımlılığı önemli bir sorun olarak karşımızda. Yani, aileyi bir sistem olarak ele alırsak ailede alkol ve uyuşturucu kullanan bir birey tüm sistemin maalesef bozulmasına yol açabiliyor. Sonuçta, sağlıklı ailenin bu işlevlerini sağlayamaz hâle geliyor.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Büt.

Tarih : 24/03/2016 Saat : Kayıt: Aile Büt. Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 10

Gene, aile bütünlüğünün bozulmasıyla ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında, kadının öğretim durumu, eşin öğrenim durumu, bunlar önemli ama birinci sırada eşin alkol kullanımının ya da madde kullanımının önemli olduğunu görüyoruz. Ailenin işlevlerini yerine getirmesini engelliyor ve aile içi şiddet ve boşanmalara yol açabiliyor. Ki Dünya Sağlık Örgütü'nün şiddet tanımının içinde de bunu göreceğiz. Şiddetin üzerinde durmuyorum çünkü başka bir toplantıda bunun konuşulduğunu biliyorum fakat kadın ifadesine göre aile içi şiddeti artıran olayların başında, sırasıyla önce ekonomik yetersizlikler, sonra anlaşmazlıklar ve maalesef sonra da alkol ve madde kullanımı geliyor. Yani, ailenin içindeki bütünlüğü ve ailenin içindeki şiddeti azaltmaya çalışacaksak öncelikle bunlarla da baş edebilir hâle gelmemiz gerekiyor.

Dünyada ve Türkiye'deki durumu zaten Başbakanlık Aile Araştırma Kurumunun 1995'ten itibaren yaptığı birçok çalışma var. Bunların verileri üzerinde durmayacağım ama özellikle de geçmişte aile içinde şiddete, cinsel şiddete maruz kalmanın hep alkolle ilişkili olduğu söyleniyor ve önemli bir nokta, erkek şiddetinin bir önemli şeyi, ya kendisi madde, alkol kullanıyor ya da kendi ailesinde böyle bir kullanan var ve buna bağlı bir şiddet içeriği var. Eşlerden bir tanesi alkol kullanıyorsa o hanedeki bireylerin sayısının fazla olmasının aile içi şiddeti de artırdığı görülüyor. Sonuçta, ruh sağlığı aile işlevini etkiliyor. Bir bireyin sağlığının bozuk olması, fiziksel sağlık olarak söylemiyorum ama ruhsal sağlığı ki madde kullanımı da bunun içinde, bütün aile sistemini bozuyor ve bütün aileyi, aile ilişkilerini hasta ediyor. Anne babanın yaşının genç olması, işsizlik, ekonomik sıkıntılar, aile içi geçimsizlik, alkol ya da uyuşturucu kullanımı, çok çocuklu aile, anne babada ruhsal bozukluklar gibi etmenler maalesef karşımıza aile içinde çocuğun istismarı olarak geliyor. Bu 2001'in sonucu. Ben burada bir düzeltme yapmak istiyorum. "Çok çocuklu aile" derken bakamayacağı kadar fazla çocuklu aile diyorum yani buradaki bir araştırma sonucu bu. Gene, alkolizm ve işsizlik sıklıkla sorun olarak karşımıza geliyor.

TÜİK sonuçlarına da baktığımızda, Türk halkının yüzde 83'ü ana boşanma sebepleri arasında alkolü sayıyor. Yani, bu da Türk halkının algısıyla ilgili çünkü böyle olduğunda sorumsuz ve ilgisiz bir davranma olarak karşımıza geldiği söyleniyor.

Gene, toplumsal yapının bozulması açısından Dünya Sağlık Örgütü'nün yaptığı bir çalışmaya bakarsak burada cinayet, boşanma, eşler arası şiddet, tutukluluk, serserilik, işe gitmeme, mala yönelik suçlarla birlikte, bakın, ciddi bir yüzde olduğunu görüyorsunuz ve özellikle bütün bunlara yol açan, cinayetlerde, eşler arası şiddette, serserilikte, hepsinde mutlaka yüzde 80'in içinde bir madde kullanımı var ya da bir davranış bozukluğu var. O da toplumsal yapının bozulmasına yol açıyor.

Kumardan da kısaca söz etmek isterim. Özellikle genç yaşta başlama, sık kumar oynama, erkek olma, bunlar risk faktörleri bizim için. Gene, ailenin üzerine yaptığı yıkım çok büyük. Sayamayacağım kadar ciddi ve yüksek rakamlarda ailede kayıplar oluyor. Sonuçta, eş ve çocuklar temel ihtiyaçlarını bile karşılamakta güçlük çekiyorlar. Özellikle de kumar oynayan kişi, ebeveyn rolünü yerine getiremiyor. Yani, çocukluk döneminde bu kişilere sorduğumuzda, "Yaşadıkları en yaygın olumsuz yaşantı nedir?" dediğimizde iki şey çıkıyor karşımıza: Fakirlik, anne baba kavgası ve babanın aşırı alkol kullanımı üçüncü sırada. Yani, yapılan çalışmalarda da grubu tanımlama açısından bu kişilerin çocukluk döneminde de ağır travmatik yaşantılar olmadığını ama ailelerinde bu tür davranışların olduğunu görüyoruz.

Şimdi, bu son birkaç dakikada da ne yapabiliriz bu konuyla ilgili, bununla ilgili birkaç önerim olacak. Bağımlılığın temelinde anlık hazlardan uzun vadeli huzura doğru bir eğilimin oluşması gerektiğini söylemişim. Bu bence en önemli noktalardan bir tanesi yani bizim toplumsal değerlerimizi tekrar gözden geçirerek yani bireysel olarak, sadece aile değil, ailenin içindeki bireylerle bunu, işte, çok yaygın, gerçekten, hani bir ülkede bir politika değişikliği olarak ele almamız gerektiğini düşünüyorum. Evet, sosyologlar aileyi mutlaka incelemişlerdir ama biz psikiyatristler hem bireyi, hem aileyi, hem de toplumu bir bütünsel olarak görebiliyoruz ve şu anda gördüğümüz noktada bireysel olarak olan bu çarpınmalar, bireysel değerleri yok etmek aileye ve yakın zamanda da topluma çok büyük bir yük olarak geri gelecek. Onun için, var olan bozukluğu düzeltmek çok önemli ama bence koruyucu kısımdan bizim başlamamız gerekiyor, daha aileyi kurmadan önce o kişinin bir aile kurup kuramayacağından başlayıp aile kurmadan önceki eğitimi, okuldaki çocukların eğitimi dâhil olmak üzere.

"Toplumsal değerler" dedim, bu üçünün altını çiziyorum: Bir tanesi, utanç. Yani, insanlar yanlış yaptığı şeylerden utanç duymalıdır. Bizim şu anda bu konuyla ilgilendiğimizde en sıklıkla rastladığımız konu bu yani yaptığınan pişman olmamak. Bana göre şu anda toplumumuzun da başındaki en büyük belalardan bir tanesi olduğunu düşünüyorum. Yaptığı yanlışlara rağmen yani yaptığına kendince akılcı bir neden ve rasyonel üreterek, kendine yanlış örnekleri de devreye sokarak yaptığı şeyin doğruluğu üzerine devam ediyor. O zaman ne eğitim verirsek verelim, eğer biz kişide -eski deyimle- ar duygusu oluşturamazsak yaptığı yanlış düzeltme şansımız olmayacaktır. Gene, dürüst olmanın en önemli erdemlerden birinin olduğu, kendim için istediğim şeyi başkası için de istemem gerektiğini ve emeğe özellikle saygıyı... Yani, son zamanlarda maalesef kaybetmekte olduğumuzu düşündüğüm değerler bunlar. Eğer biz bu değerlerin üzerinde durursak biyolojik olarak yatkınlığı olan, madde kullanımı olan gençler, tamam, onlar için belki ayrıca çalışmamız lazım ama diğer taraftan her şey benim olsun, hepsi benim olsun, çok güçlü olayım, çok zengin olayım, hiç bunun için beklemeyeyim... Bakın, çok önemli bir problem. Bunu normal hayatta da görüyorsunuzdur. Şimdi, çocuklarda, gençlerde de o var. Gelip diyorlar ki aile "Hocam, çok sinirli." Yani, aslında ben hep takılıyorum onlara, biz eskiden bunlara sinirlilik ya da hastalık değil, edepsizlik derdik. Çünkü, bekleyemiyor yani işte istediği hemen olsun istiyor, aynı 3 yaşındayken oyuncuğu hemen alınsın, hemen yapılsın gibi. Yani, biz çocuklarımıza fren koymayı bilemiyoruz, onlara neyin doğru, neyin yasak olduğunu anlatamıyoruz çünkü yapma dediğimiz şeyi eğer bizler yapıyorsak ailenin içinde, sonuçta, maalesef, bu değerleri olumlu hâle getiremeyiz.

Onun için, ben kısaca özetle şunu söyleyebilirim: Madde ve davranış bağımlılığı ya da bu bağımlılığa yol açan maddelerin kullanımı aile bütünlüğü açısından çok riskli unsurlar. Ama, bunun daha bir öncesinde madde ve alkol kullanımına ya da davranış bağımlılığına yol açan unsurları, esas o riskleri görmemiz gerekli ve koruyucu açıdan bizim bireysel olarak yani hiçbir şekilde, hiçbir

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Büt.

Tarih : 24/03/2016 Saat : Kayıt: Aile Büt. Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 11

siyasi ya da başka bir ayırım gözetmeksizin bütün bireylere yönelik yeniden toplumu esenlendirme diyebiliriz biz buna, yeniden toplumdaki değerlerin oluşturulması diyebiliriz. Eğer bunları oluşturmazsak daha sonra grup hâlinde, aile hâlinde ya da sorunlar ortaya çıktıktan sonra, Sayın Bakanımızın dediği gibi, işte, az riskli, orta riskli, çok riskli, ne olursa olsun bunlarla baş etmemiz mümkün değil.

Son olarak, kayıtlar olduğu için şunun altını çizmek istiyorum: Madde kullanımının çok önemli olduğu ve bu konuda çok değerli çalışmaları olan çok sayıda bakanlıklar var, devlet daireleri var ama sayın vekilim de biliyor, çok uzun süreden beri bizim bu ülkede gençlerde çok ciddi bir risk olan madde kullanımının yaygınlığıyla ilgili maalesef henüz hâlâ bir bilgimiz yok. 2003 yılında en son yaptığımız 16 yaş lise öğrencilerindeki ESPAD dediğimiz yani gençlerde madde kullanımı nasıl, ne tür durumlarda kullanıyorlar, hangi ailelerin çocukları kullanıyor, ne yaparsak düzelterebilirizle ilgili 42 ülkede yapılan çalışma 2003 yılından beri bizim ülkemizde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından izin verilemediği için yapılamıyor. Yani, bu konuyu çok önemsiyorum çünkü 2003 yılındaki bir veri bile bakın bizim için çok önemliydi. Hafta sonu çocuğunun nerede olduğunu bilmeyen ailelerin çocuklarında madde kullanımının daha sık olduğunu gördük. Ne kadar önemli bir veri bu bizim için. Ama, bize şu anda hâlâ “Önünüze getirilen 16 yaşındaki gence esrar kullandığını sorarsanız hocam, hiç hayatında esrar kullanmayan birinin merakını uyandırırınız.” deniyor. Yani, şu anda geldiğimiz 2016 yılında 16 yaşında liseye giden bir gencin, İnternet’e ulaşabilme şeyi olan bu kadar bilgili bir gencin hayatında ilk kez esrarı benim soracağım soruyla öğrenecekmiş gibi bir anlayışı burada kınıyorum ve eğer bu konuda bilimsel bir çalışma yapıp bu bilimsel veriler üzerinde bireysel bir önleme çalışmaları yapmazsak bizim o bireyin var olduğu aileyi koruma ya da aile için bir şey yapabilme şansımız olduğunu da düşünmüyorum.

Tekrar, davetiniz için çok teşekkür ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim, sağ olun. Önemli bir konu madde bağımlılığı. Bağımlılık dediğimizde sadece madde bağımlılığı değil, davranış bağımlılığı önemli bir konu. Ben kendi adıma çok aydınlatıcı olduğunu düşünüyorum. Çok teşekkür ederim. Sunumu yazılı olarak da alabiliriz herhâlde.

PROF. DR. HİLMİYE NESRİN DİLBAZ – Evet, bir rapor olarak vereceğiz.

BAŞKAN – Tamam. Teşekkür ediyorum.

Hocam, buyurun.

NECDET ÜNÜVAR (Adana) – Nesrin Hocam’a çok teşekkür ediyorum.

Gerçekten konuyla ilgili Türkiye’deki en iyi uzmanlardan birisi ve heyecanını hiç yitirmeden çalışmaya devam eden bir hocamız. Öncelikle o çalışmalarından dolayı tebrik ediyorum, teşekkür ediyorum toplum adına da.

Tabii, çok önemli bir boyutunu esasında konuşuyoruz, hem teknoloji hem İnternet hem de uyuşturucu ve madde bağımlılığının aile bütünlüğü üzerinde olumsuz etkisi. Esasında bunu sadece bu konuyla sınırlı da düşünmemek lazım. Trafikte işlenen suçların önemli bir kısmında, cezaevinde yatan insanların yaklaşık yüzde 40’ında bilhassa madde bağımlılığı var. Yani, uyuşturucu, alkol gibi maddeler başta olmak üzere, pek çok bağımlılık var. Bunların erken vadede haz verdiğini biliyoruz ve insanların aslında bir kaçış için buna sığındığını da biliyoruz. Ama, maalesef, yaşadığımız çağda -bunu belki arkadaşlarım metafor gibi değerlendirebilir ama o anlamda söylemiyorum- iki ayrı küme var ki onlar insanları mutluluğa götürmek arzusuyla başlanıp mutsuzluğa doğru sürükleyen şey. Birinci husus, hız ve haz. Yani, insanlar daha hızla ama daha fazla haz almak istiyor ama bunlar uzun vadeli mutluluğu getirmiyor. Diğer de “daha” ve “en” kelimeleri yani daha güçlü, daha şöhretli, daha mutlu, daha zengin, işte, özellikle çocuklarımızla ilgili en iyi, en yukarıda, kendimizle ilgili de zaman zaman düşünüyoruz ve bunlar aile bütünlüğünü olumsuz anlamda etkiliyor.

Teknoloji hayatımızı kolaylaştırıyor ama hayatımızı kolaylaştırırken bir sınır koyamadığımız zaman o aile bütünlüğünü bozucu etkiye de yol açıyor. Birçok sosyal medya araçlarına eşlerden herhangi birinin çok fazla dalması bazı boşanmalarda çok önemli faktörlerden birisi. Hocam -bir iki defa telefonla konuştum, belki kaçırılmış olabilirim- batıda çok kapsamlı çalışmalar var. Evlenen insanların yaklaşık yüzde 20’si artık İnternet’ten partnerini buluyor. Boşanmalarda da yaklaşık yüzde 20 ila 25 civarında yine İnternet ve onunla bağlantılı sosyal medya araçlarının çok rolü var. Buradan ne çıkıyor? Buradan, insanlar mutlu olmak için belki saatlerini o İnternet ortamındaki enstrümanlar üzerinde geçiriyor ama o sınırı da kolaylıkla aşabildiği için mutlaka birtakım sıkıntıları da beraberinde getiriyor. O hâlde ne yapmak lazım? Çok uzun vadeli şeyler yapmak lazım. Yani, bir defa, bilinçli bir toplum oluşturmamız gerekiyor. Annenin babanın değil, çocukların da bilinçli olarak, bilişim okuryazarlığını yüksek ölçüde ve kendisine sınır koyabilme erkini de kazandıracak bir eğitim modeline geçmemiz lazım. Çünkü, bunların yirmi-yirmi beş yıl sonra anne baba olacağını biliyoruz ve onlar da anne baba olduğu zaman da belki o çağda teknoloji çok daha ileri boyutlarda olacak. Dolayısıyla, fırsatıyla beraber, risklerinin de çok önemli ölçüde olacağını düşünüyorum.

Tabii, bugünle ilgili ne yapmak lazım? Bugünle ilgili de mutlaka kamu birtakım tedbirler ortaya koyduğu zaman bunun bazı çevreler tarafından âdeta yasakçılık olarak değerlendirildiğini hepimiz biliyoruz ama her şeye rağmen kamunun bir yönlendirme ve denetim fonksiyonu da var. Yani, devletin en temel görevlerinden birisi, aile bütünlüğünün devamını sağlamak ve toplumun huzurunu da sürdürmek. Onun için, belki belli konularda daha zecrî birtakım tedbirlerin de alınması gerekir. Ama, kamu, özel sektör, diğer, işte, bilim adamları, Parlamento bu konuda mutlaka rol alıp bu konularla ilgili, aile bütünlüğünü olumsuz yönde etkileyen hususlarla ilgili belki birazcık daha katı tedbirler alması gerekir.

Söz alıp söyleyecektim ama Sayın Bakanın programı olduğu için söylemedim. Mesela, “grooming” diye bir kavram var, erişkinlerin kendisini çocuk olarak tanımlayıp sosyal medya araçları üzerinden çocukları kandırması. Mesela, çocuk istismarlarında yüzde 10’un üzerinde o “grooming”in etkisinin olduğu ifade ediliyor ve bununla ilgili tabii mutlaka katı birtakım tedbirlerin alınması gerekiyor. Yani, bir sınır koyacaksınız ama o asıl sınır, devletin sizin için koyduğu sınır değil, sizin kendi hayatınız ve kendi

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Büt.

Tarih : 24/03/2016 Saat : Kayıt: Aile Büt. Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 12

mutluluğunuz için koyduğunuz sınır anlamına gelecek. Mutlaka bizim Komisyonumuzda da Sayın Başkanım, hem teknoloji bağımlılığının hem madde bağımlılığının çok önemli bir yer edinmesi gerektiğini düşünüyorum. Belki hocamın koordinasyonunda bilim adamlarından daha fazla doküman, bilgi ve öneri paketi alabiliriz.

Bu en son ESPAD'la ilgili konu gündeme geldiği için söyleyeyim. Son Uyuşturucu ile Mücadele Eylem Planı'nda da bu konu gündemimize geldi. Ben bizzat sayın bakanımızla da bakanlarımızla da görüştüm, hepsinden de olumlu cevaplar aldım. Hatta, onunla da yetinmedim, ilgili bürokratlarla da bire bir, ayrı ayrı görüştüm ama nasıl bir husustur ki 2008'ten beri çok uğraştığım hâlde böyle bir araştırmayı yapamıyoruz. Şöyle bir kavramı da ortaya koyuyor bazı arkadaşlar: "Ya, Türkiye'nin kendine özgü koşulları var, şartları var." Artık, küreselleşen bir dünyadayız ve İnternet'te çok rahatlıkla dünyanın her tarafıyla irtibat kurulabilen bir çağda yaşıyoruz. Dolayısıyla, kendi pozisyonumuzun da mutlaka ortaya konması gerekiyor. Çünkü, teşhis koymadan tedavi ve çözüm bulmak mümkün değil. Teşhis koymak için de elinizde bir donenin olması gerekiyor. İşte, o veriyi elde etmek için de ESPAD uygun bir yöntemdir. Tabii, bize çok uymayan, bazen yanlış istifhamlara yol açabilecek birtakım sorular da olabilir. O soruların da çıkartılması gerekebilir, zaten çıkıyor ama nedense herkesin "Mutlaka yapmamız gerekir." dediği ama yapamadığı bir husus olarak karşımıza çıkıyor.

Nesrin Hoca'yla ne zaman böyle karşılaşsak hep "Hocam, ESPAD ne oldu?" falan diye birbirimize sorup dertleşiyoruz ama bir türlü de başaramadığımız bir husus olarak kalıyor. Ama, hem Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı hem de Millî Eğitim Bakanlığı yetkililerinden, bakandan başlayarak tekrardan müracaat edip bu ESPAD'ı mutlaka yapmamız gerekir diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Ben de kayıtlara geçsin diye bir şey söylemek isterim iletişim meslek mensubu olarak. Devletin düzenleyici fonksiyonunu son derece önemsiyorum, yönlendirici ve düzenleyici fonksiyonunu ama genelde de -yani, size atfen söylemiyorum bunu Sayın Ünüvar, onun için söylemediğimi özellikle belirtmek isterim- bu düzenlemelerin bir yasaklama yönünde bir tercih görülebilir. Çünkü, korktuğumuz bir alan, bilmediğimiz bir alan, toplumun geneli için söylüyorum bunu. Ama, şu çok önemli: Anne babanın bilmediği mecrada çocuğunu kontrol etmesi, ne yaptığını bilmesi mümkün değil. Ben uzun dönem sosyal medyanın güvenli kullanımı eğitimleri verdim, yetişkinlere verdim bunu. Çocuğunuz bir mecraya ilgi duyuyorsa ve o mecraya popülerse anne babanın mutlaka o mecrayla ilgili bir becerisinin olması gerekiyor ki çocuk bunu ne yapıyor, ne ediyor, işte, bir Facebook hesabı üzerinde gidiyorsak ya da başka bir hesap üzerinden, bu anlamda. Çünkü, iletişim teknolojileri kuşaklar arası makası hızla açan bir alan. Yani, iletişim teknolojisi geliştikçe kuşaklar arası makas hızla açılıyor. Bu makası kapatmanın en iyi yolu, yetişkinlerin bu iletişim araçlarına yatkınlıklarını, işte, okuryazarlıklarını belki artırmak, yönlendirmek. Eve İnternet almama... Bizim çocukluğumuzda -aşağı yukarı hocam da öyle, sizler de öyle, aynı kuşağız- biz televizyonu evimize gelince tanıdık ama şimdi çocuklar İnternet'in içine doğuyorlar. Yani, ben çocukken evimize televizyon alındığı tarihi hatırlıyorum ve belli saatlerde açılırdı. Ama, eve televizyon alınsın mı, alınmasın mı, şu program izlenmesin deyip, bunu biz hatırlıyoruz yani daha dündü bu. Bugün öyle bir zamanda değiliz ve çok hızla açılan bir iletişim teknolojisi makası var. O anlamda, yetişkinleri ve ebeveynleri özellikle bu aile eğitim programları, evlilik öncesi eğitimler falan, neyse, vereceğimiz eğitimlerde bu mecraların güvenlik kullanımının ne olması gerektiği son derece önemli. Çok basit iki örnek vereyim. Kişisel bilgilerinizi, kişisel hesaplarınızı paylaşmayan falan denir. Çok basit bir şeydir, çok yüksek kalitede çekilmiş iyi fotoğraflarınızı paylaşmamak. Çünkü, fotoğraflarınızı alırlar, bir porno sitesinin yüzü oluverirsiniz aynı anda, bilemezsiniz ve bundan dolayı boşanan aileler var, kadın çözemiyor yani çok iyi kalitede bir fotoğrafını paylaşmış orada, bir porno sitesinin yüzü olmuş, ortalama bir aile kadını, mazbut, ortalama yurdum insanı. Çünkü, gayrinizamî bir oluşum var karışımızda, hukukî bir yapısı da yok bu yapının. Hukuken de çözemediği için o konuda aile birliği ciddi sarsılan ve çözümsüzlüğe giden kadınlar var. Onun için diyoruz ki aman, ne olur yüksek çözünürlüklü, fotoğraf kalitesi olarak da iyi olmasın ve şey de kullanmayın, işte, çok iyi, özel günlere ait fotoğrafları paylaşmayın. Bu bir tedbirdir mesela. Kişi bunu bilirse bunu çocuğuyla da paylaşır. Yani, bunu örnek olarak verdim. Onun için, yetişkinlerin bu anlamdaki okuryazarlığının artırılmasını önemseydiğimi ifade etmek istiyorum. Özellikle kayıtlara geçsin diye söyledim.

Ben tekrar teşekkür ediyorum.

PROF. DR. HİLMİYE NESRİN DİLBAZ – Ben de teşekkür ediyorum.

Son bir şey söyleyebilir miyim efendim bununla ilgili müsaade ederseniz.

BAŞKAN – Buyurun Hocam.

PROF. DR. HİLMİYE NESRİN DİLBAZ – Çok teşekkür ederim özellikle katkılarınız için de.

Millî Eğitim Bakanlığında bu çalışmayı yapamayışımızı Sayın Necdet Hocam çok iyi biliyor, bir türlü ilerleyemiyoruz. Bilmediğimiz bir şeyden korktuğumuzla ilgili bu. Yani, özellikle sizin söylediklerinizi çok önemsiyorum bu anlamda. Ama, "Asla benim başıma gelmez." demeyin diyorum. Ben bu alanda çalışan birisi olarak öyle ailelerin çocuklarını görüyorum ki inanamazsınız. Fakat, stigmatize edildiği için saklanıyor, kimse bununla ortaya çıkmıyor, hatta bununla ilgili çalışmak istemiyor çünkü "Benim çocuğumda bir sorun var da onun için mi çalışıyorum?" gibi endişeleri var. Yani, bundan korkarak, biz kafamızı deve kuşu gibi bir yere gömerek bir noktaya varamayacağız. Onun için, kayıtlar da olduğu için tekrar şey yapıyorum bunu, çok önemsiyorum. Biz şu anda düşmanımızın ne olduğunu bilmiyoruz, bilmediğimiz bir düşmanla savaşıyoruz ama bilirsek hem bireysel hem de ailenin bütünlüğü anlamında özellikle -madde kullanımı ve bağımlılık bile olmadan, kullanım bile çok zararlı- çok katkısı olacağını düşünüyorum.

Tekrar, davetiniz ve burada fırsat verdiğiniz için de teşekkür ediyorum.

NECDET ÜNÜVAR (Adana) – ESPAD yapılmalı.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Hocam.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Büt.

Tarih : 24/03/2016 Saat :

Kayıt: Aile Büt.

Stenograf :

Uzman : ..... Sayfa: 13

Deniz Hanım, buyurunuz.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Teşekkür ederim.

Sayın Hocam, öncelikle bilgiler için çok teşekkür ediyorum.

Size yöneltmek istediğim soru, çocuklarımızın bağımlılık yaşının giderek aşağıya, daha erken yaşlara düştüğüyle ilgili. Biliyorsunuz ki ilk kullanım yaşı 10 yaşa kadar indi. Bilerek ya da bilmeyerek çocuk bunu bir şekilde deneyebiliyor. Madde kullanımına ilişkin yapılacak müdahale konusunda bu konuyla ilgili iyi eğitim almış uzmanların bu işi yapması gerektiği konusunda herhâlde hemfikirizdir çünkü bu çok hassas bir konu. Eğitim almış uzmanların sayısını, ülke içerisindeki dağılımını nasıl buluyorsunuz? Bunları yeterli görüyor musunuz? Bunları artırmak için neler yapabiliriz? Ayrıca, müdahale edeceklerin meslek alanı ve yetiştirilmesiyle ilgili, yine önleme çalışmaları yapacak olanların meslek alanları ve yetiştirilmeleriyle ilgili neler söyleyebilirsiniz? Bu konuda nasıl bir çalışma yapabiliriz?

PROF. DR. HİLMİYE NESRİN DİLBAZ – Çok teşekkür ederim bu güzel soru için.

Şimdi, öncelikle, evet, madde kullanım yaşı çok erkene düştü. Nedenini aslında hani çok basit bir nedenle açıklayabilirim. Biz çocuklarımızı hiç üzülmesinler, hiç canları acımasın gibi şu anda yetiştiriyoruz. Daha başları ağrımadan ağrı kesici veriyoruz. Yani, aman canları sıkılmasın, aman onlar bir şey istemeden bir şey verelim diye. Yani, bakın, bizler için de bu geçerli. Çocuk böyle bir şey öğreniyor. Yani, ne öğreniyor? “Benim üzülmemem gerekli. Her şey, herkes benim hizmetimde. Canım da acımamalı. Yani, ben sadece mutlu olmalıyım.” Ve sadece mutlu olmak gibi bir gerçeklik olmadığında da maalesef çok erken yaşta da olsa buna baş vurmuş oluyor. Yani, öncelikle bu anlayış gitmeli. Bence devletimizdeki bu anlayış da gitmeli. Yani, devletimizin insanların hepsini mutlu etmek gibi bir görevi yok çünkü böyle bir gerçeklik yok. Zaman zaman mutlu olacağız, zaman zaman mutsuz da olacağız. Yani, hep tatlı yeseydik tatlılığın bizim için bir adı olmazdı. Zaman zaman ekşi, zaman zaman acı, zaman zaman tuzlu olacak ki tatlılığın bizim için bir anlamı olsun. Yaşamda da böyle. Zaman zaman üzülebiliriz, hiçbir şey olmaz, çocuklarımız da üzülebilir, canları acıyabilir, hayal kırıklığına uğrayabilir, başarısızlıkları olabilir, bundan ders çıkarabilirler. Her an mutlu olmak zorunda değil insanlar. Bir kere, bu çok önemli. Bence bu temel anlayışın değişmesi gerekiyor çünkü insanda bebeklikten olan bir şey bu “Her an mutlu olayım.” ama biz geliştikçe böyle olmuyor.

Diğer sorunuz da çok önemli. Maalesef, ülkemizde meslek grupları arasında, sınırlılıklar ve sorumluluklar arasında bir karmaşa var şu anda. Aile terapisti kim, aile danışmanı kim, işte, psikolog kim, klinik psikolog kim, psikiyatrist kim, kim neyi ne kadar yapabilir, terapist kim. Ki bugün Sayın Bakanımızdan da duyduk, işte, rehberlik var, psikoterapi var yapılan hizmetlerin içinde. Psikoterapi inanılmaz zor bir iş. Yani, bir psikiyatristin bile... İşte, yedi yıllık tıp eğitimi, dört yıllık ihtisas yapıyoruz ama bizim bir psikoterapist olmamız için psikoterapi eğitimini ayrıca almamız gerekiyor. Yani, bu meslek gruplarının, mesleklerin kendi haklarını savunmaları için aslında ayırımın olması gerekli. Yüksek lisans programında ancak alabileceğiniz bir titri çok daha basite indirger ve ayırımını yapmazsak sonuçta çok iyi niyetle çıktığımız yolda çocuklarımızı maalesef yeterli bilgisi ve deneyimi olmayan meslek erbaplarına bırakmış oluruz. Onun için, bu Komisyonun çok önemseyeceğim işlevlerinden birisi de bence bu mesleki ayrımlarında aileyi biz birilerine teslim edeceksek kimlere teslim edeceğimizin de bir tanımı olması gerekli.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Peki, bağımlılık konusunda?

PROF. DR. HİLMİYE NESRİN DİLBAZ – Şimdi, bağımlılık konusunda Sağlık Bakanlığı son üç yıldır aile hekimlerine ciddi eğitim getirdi. Çünkü, psikiyatrist sayısı yetmiyor, Amatem de yetmiyor. Yani, sayın vekilimin müsteşar olduğu zamandan beri geliştirilmeye çalışılıyor ama yeterli değil. Öncelikli şimdi bağımlılık danışmanlığı diye yeni bir yüksek lisans programı oluşturmaya çalıştık. Hatta, YÖK’e başvurumuz var bizim Üsküdar Üniversitesi olarak burada. Bu psikoloji, işte, rehberlik mezunu olabilir, dört yıllık eğitimin üzerine bağımlılık danışmanı olabilecek. Yani, iki görevi var: Bir tanesi, bağımlı olanların hayatlarında bir şekilde rehabilitasyonları için yanlarında bulunma, diğeri ise bağımlılığı koruma adına, sivil toplumlarla da görüşebilmek için, böyle bir bağımlılık uzmanlığı ara mesleği oluşturulması gerektiğini düşünüyoruz. Bütün yurt dışında çünkü bu tür uzmanlar var. Hani, her şey yeni başlıyor, yeterli sayıda olmayacaktır, klinik psikologlarımızın sayısı artıyor ama zaman içinde yeterli miktara ulaşacağını düşünüyorum, yeter ki sınırlılıkları koyabilelim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Kayda geçmesi için bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN – Deniz Hanım... Diğer hocamızı da bekletiyorum ama hemen çok kısa alayım o zaman, lütfen.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Çok sağ olun çünkü soruyla ilgili.

O zaman, anladığım kadarıyla, biz bağımlılık danışmanlığı yapacak olan arkadaşlarımızın eğitimi için daha çok eğitim mi açmalıyız uzmanlar tarafından çünkü hızla artıyor. Doğru mudur?

PROF. DR. HİLMİYE NESRİN DİLBAZ – Doğrudur.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum Hocam, sağ olun.

Mehmet Sungur Hocam, hoş geldiniz.

3.- Prof. Dr. Mehmet Z. Sungur’un, aile bütünlüğünü olumsuz etkileyen risk faktörleri hakkında sunumu

PROF. DR. MEHMET Z. SUNGUR – Ben izninizle, öncelikle, bugün sizlerle paylaşmamı sağladıkları için başta Sayın Deniz Depboylu Hanımefendi’ye teşekkür etmek istiyorum, ayrıca sizlere teşekkür etmek istiyorum insan acılarını azaltmak doğrultusunda kurduğunuz bu komisyondaki değerli çalışmalarınız için.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Büt.

Tarih : 24/03/2016 Saat : Kayıt: Aile Büt. Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 14

Şimdi, aslında ben size çok hızlıca birtakım didaktik bilgiler vermek yerine biraz seyahat yaptırmak istiyorum. Bu seyahatin içinde, yani evlilik dediğimiz şeye geçmeden evvel, biraz aşk, sonra oradan sevgiye geçiş, sevgiden bağlanmaya geçiş, evlilik ve iyi bir evliliğin olmazsa olmazları, evlilikte tehlike çanları ne zaman çalar, bu tehlike çanlarıyla birlikte bizim bu evliliğin içinde nerelere dikkat etmemiz gerekir, iletişim ve diğer şeyleri nasıl daha iyi aktarabiliriz ve hatta oradan yavaş yavaş biraz daha farklı yerlere gelerek birkaç öneriyle tamamlamak istiyorum izninizle. Onun için, ben önce şöyle başlayayım: Biliyorsunuz çocukluğumuzdan beri peri masalları var. Bu masallara göre, işte, prens prensesle karşılaşır, bir bakışta birbirlerine âşık olurlar, çeşitli engellerin önünden aşarlar, bu engeller biter, sonunda evlenirler ve masallar hep "Onlar erdi muradına" ya da "Evlendikten sonra yaşam boyu, sonsuza kadar hep mutlu yaşadılar" diye biter. Yani çoğu ilişkinin hep böyle bir âşık olma dönemiyle başladığını biliyoruz. Nedense kimse, bu çiftler evlendikten sonra, evlilik sürecinde ne olur bunu bize anlatmaz yani orada bitirir masalları. Neden böyledir? Acaba evlilikten iyi bir masal çıkmaz bundan dolayı mı böyledir, yoksa zaten bu masalı hepimiz biliyoruz, dolayısıyla bundan mı çıkmaz bunu çok bilmiyoruz ama hiçbir zaman bundan daha sonrasını bize anlatan ne yazık ki çıkmamıştır, umarım bir gün ben yazacağım vaktim kalırsa.

Biri diğerine âşık olduğu zaman âşık olunan kişinin algılanması değişir yani siz onda ne görmek isterseniz artık onu görmeye başlarsınız. Partnerler birbirlerinin temel mutluluk kaynağı olduklarından ve neredeyse birbirleri için doğduklarını düşündüklerinden âşık olma dönemi aynı zamanda hayalî ve düşsel bir birlikteliği de bize temsil eder. Ne demek bu? Yani biri diğerine âşık olduğunda birbirlerine söyledikleri cümlelere bir bakarsanız, inanılmaz cümlelerdir bunlar: "Sen mükemmeldin.", "Tamamen benim istediğimi gibisin." "Anlamsız var oluşuma yaşam boyu sürecek anlam getirdin.", hatta hatta "Ruh ikizimsin." Ne demekse o? Yani ben bu kelimenin bize özgü olduğunu düşünüyor idim, daha sonra Avustralya'da bir kongreye davet edildiğimde anladım ki bu evrensel bir kelime ve bu kelime bir şekilde sanki "1+1" in 2 etmesi değil dikkat edin, ruh ikizi demek "yarım +yarım" in 1 etmesi, yani yarım elma öbür yarımı ancak bulursa bütün olacak. "1+1" 2 olsa sorun yok, "1+1" güzel. "Birbirimiz için yaratılmışız." vesaire... Tahmin edebileceğiniz gibi bu gerçek bir ilişki olmaktan çok bir kaynaşma hâli yani "Ben'leri yok etmek pahasına 'biz' olma gayreti." diyebiliriz. Yani bir anlamda "ben"leri yok ediyorum ve "biz" olmaya gayret ediyorum.

Biri diğerine âşık olduğunda, onda görmek istediği bütün özellikleri görmeye başladığında yani biri diğerine âşık olduğunda ne görmek istiyorsa onu gördüğünü, ne, hangi özellikleri affetmek istiyorsa o özellikleri affettiğinden dolayı bana sorarsınız aşk bir görme kusurudur. Eğer aşk bir görme kusuruysa evlilik nedir? Evlilik de bu görme kusurunun tedavisidir. Yani böyle düşünebilirsiniz. Dolayısıyla âşık olma dönemi de şöyle tanımlanabilir: Hayal ettiğinizle gerçek arasındaki fark fark edilinceye kadar geçen zamana da "âşık olma" diyoruz. Yani hayal ettiğimizle gerçek arasındaki farkı fark edinceye kadar geçen zaman -bu benim kitabım- aşkı böyle tanımlıyorum ben, yani bir anlamda hayal edilenle gerçek arasındaki farkın fark edildiği süreç.

Aşkın, tabii, çok değişik tanımları var. Biri, "ben"leri yok etmek pahasına "biz" olmak, belki de kadın ve erkeklerin birbirlerine en çok benzedikleri... Hani bizler cinsiyetler arasındaki bu farklılıkları pek konuşmuyoruz ama farklılıkları da konuşmamız lazım çünkü cinsiyetler arasındaki farklılıklar eşitliklere engel değil. Cinsiyetler arasındaki farklılıkları ben şöyle düşünüyorum, eşitlikle farklılığı: Eşitlik, bir restorana gittiğiniz zaman kadın ve erkeğin önüne aynı menünün verilmesidir; farklılık ise bu aynı menüden değişik yiyecekler seçebilme özgürlüğüdür. Dolayısıyla bizim eşit olmamız aynı olmamız anlamına gelmiyor. Farklılıklarımız var ve biz bu farklılıklarla beraber büyüyebiliriz, zenginleşebiliriz; farklılık bizi fakirleştirebilir ya da zenginleştirebilir. Dolayısıyla suç farklılıkta değil farklılığı nasıl kullandığımızla ilgilidir. Dolayısıyla böyle baktığımızda, "ben"leri yok etmek pahasına "biz" olabileceği gibi, normal insanlardaki anormal ilgi daralması da diyebilirsiniz yani hepimiz, aslında insanlar normal ama âşık olduğunuzda bütün ilgi ve dikkatiniz o kişinin üstüne odaklandığı için sürekli olarak o tarafa doğru bir yoğunlaşma söz konusu olur. Yaşamın sıradanlığına belki bir başkaldırı çünkü bir anlamda yaşam çok rutin gidiyor, herkes için bütün günler birbirinin aynı, aslında âşık olduğunuz zaman gene bütün günler aynı ama bütün günlere sizin verdiğiniz anlam farklı olmaya başlıyor yani siz onları farklı bir gözle görmeye başlıyorsunuz; çok hızlı sınırlendiğiniz şeylere karşı daha sabırlı oluyorsunuz, daha metanetli oluyorsunuz vesaire. Takıntılı bir düşünce biçimi çünkü sürekli onu düşünüyoruz ama bir "obsesyon" dediğimiz, bizim patolojik olarak tanımladığımız yani normal dışı takıntıdan farkı: Oradaki takıntıda düşünceler biz istemeden aklımıza geliyor, burada biz getiriyoruz. Aradaki fark bu, sadece bu anlamda bakarsanız enteresan bir takıntı hâli. Hatta geçmişte Aristo demiş ki: "İki bedende tek ruhun yaşaması." Ben de diyorum ki: Kişinin kendisiyle öteki arasındaki sınırların kaybı. Yani aslında kim olursa olsun karşımızda; çocuğumuz, eşimiz, benimle onun arasında bir sınır var. Bu, tabii ki, sınır her zaman gözle görünür fiziksel bir sınır olmayabilir. Bu sınırların tamamen delindiği, 2 kişinin tek olmak adına adlandırdıkları bir şey bu. Yani "Biz füzyon olalım, birleşelim ve tamamen bir olalım.", bu çok sağlıklı olmayabilir, sınırları kaybediyoruz.

Aşkı böylesine vazgeçilmez bir tutku yapan ne? Çoğu insanın belki derinde kendi sakladığı iyi ve sevecen yanlarını ortaya çıkaran yanı. Yani, çünkü hepimiz derinlerde masumuz, iyi; daha sonra yaşam bizi öyle ya da böyle kirletiyor ya da biz, bazılarımız kirlenmeye daha müsait oluyoruz.

Sayırsız sahteliklerin yaşandığı bir dünyada emsalsiz bir içtenliği geçici de olsa bir süre için simgeliyor olması olabilir, bu kadar olması. Bir ihtiyaç gibi algılandığı için yokluğunun derinden hissedilmesi. Bakın, ihtiyaç niçin diyorum? Bana göre 3 tür sevgi var. Bir, birinci sevgide ne deriz? "Seni seviyorum çünkü harikasin." "Seni seviyorum çünkü sende istediğim her şey var." "Seni seviyorum çünkü çok özelsin." Bu ikinci sevgi de "seni seviyorum eğer..." sevgisi. "Seni seviyorum eğer sen de beni seversen." "Seni seviyorum eğer şimdiki gibi kalırsan." Dikkat ederseniz bu iki sevginin ikisinde de bir kişi kim ve ne olduğu için sevilimdedir. Hepimizin istediği üçüncü türden bir sevgi vardır ki ona biz "rağmen sevgisi" deriz. Burada kişi kim ve ne olduğu için değil kim ve ne olduğuna rağmen sevilir; ki bu hepimizin istediği bir şeydir. Buna bakacak olursanız, bunu edebiyatta görebilirsiniz. Mesela bir anlamda baktığınız

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Büt.

Tarih : 24/03/2016 Saat :

Kayıt: Aile Büt.

Stenograf :

Uzman : ..... Sayfa: 15

zaman Notre Dame'ın Kamburu'ndaki Esmeralda adlı hoş hanımın Quasimodo'yu çirkin ve kambur olmasına rağmen sevmesi gibi, yahut da oradaki soylu prensin bir şekilde Esmeralda'yı bir Çingene olmasına rağmen sevmesi gibi. Herhâlde en güzel sevgi bu. Ama bu "rağmen sevgisi" bir anlamda bizlerde yok çünkü biz hep "eğer"ler ve "çünkü"lerle yaşamaktayız. Tüketiciler dünyasında baş döndürücü olduğu söylenen bir duyguyu tatma ve tüketme isteği mi? Evet, bahar geliyor insanlar ne diyor? "Herkesin aşkı var, bir tek benim yok." Böyle bir algı var. Böyle çıktıkları zaman... Karşılıyorsunuz birine, diyorsunuz ki: Nasıl gidiyor hayat? Diyor ki: "Harika. Beraber olduğum kişiyle dünyanın en mutlu çiftini oluşturuyoruz." "Peki, ileriye yönelik olarak bir sorun görüyor musunuz?" diyorum bu genç arkadaşta. "Hayır, ne sorunu. O kadar mutluyuz ki sorun hayal bile edemiyoruz." Aradan altı ay geçiyor, bununla karşılıyoruz, diyorum ki: "Ne oldu harika ilişkinize, o olağanüstü insana yani kahramanına?" O da diyor ki: "Maalesef ayrıldık. Ama anladım ki o zaten benim kahramanım değilmiş." "Peki, şimdi?" diyorum. "Şimdiki kesin." diyor. Ondan sonra "Şimdiki nasıl?" diyorum. "Harika, olağanüstü. Onun yerine başka birini hayal bile edemiyorum, ikame edebilecek hiçbir şey düşünmüyorum." diyor. Sonra bir yıl sonra karşılıyoruz, diyorum ki: "Ne oldu ikame edilemeyen partnerine?" "Ya, şimdi bana inanmayacaksın ama o da değilmiş ama bu seferki kesin." diyor. Şimdi böyle dediklerinde ben neyi anlıyorum? İnsanlar masallarının kahramanlarından vazgeçiyorlar ama masallarından vazgeçmiyorlar. Yani biz aslında âşık olmanın kendisini, âşık olduğumuz insanlardan daha çok seviyoruz. O duygunun kendisini seviyoruz, o duyguyu atfediyoruz. O yüzden de, bir anlamda baktığımızda, belki de her şey gibi bunu da tadalım, bitirelim istiyoruz. Bu tatma, bitirmeye La Traviata'da Violet "Gelin yalnızca haz için yaşayalım, nasıl olsa aşklar da çiçekler gibi solacaktır." der. Buraya daha sonra geleceğim.

Ben nereye gitsem, ne zaman bir yere gitsem, bir toplantıya gitsem, medyaya gitsem -şimdilerde uzak durmaya gayret ediyorum çünkü İstanbul'dan başka bir şehre, Ankara'ya gelmek benim için daha kolay, stüdyoya gitmek çok daha uzun ve çok ciddi bir zaman kaybı eğer iyi bir program değilse- ilk sordukları soru şu oluyor: Aşkın süresini uzatmak mümkün mü? İlk sordukları soru bu. Ben de diyorum ki: Bu soru niçin bu kadar önemli? Çünkü eğer biz aşk gittiği zaman onun yerine gelecek duygunun en az aşk kadar anlamlı olduğunu biliyor olsaydık acaba aşkın süresinin ne kadar olduğu bu kadar önemli bir soru olur muydu? Yani aşk gittiği zaman onun yerine gelecek duygunun en az aşk kadar tatmin edeceğini... Peki, bu duygunun adı ne? Sevgi. Aşk; seni seviyorum çünkü sana ihtiyacım var -bana göre- sevgi; sana ihtiyacım var çünkü seni seviyorum. Bence aradaki fark bu, çok önemli bir fark. Aşk bir ihtiyaç, sevmek bir sanat. Aşk bulunan bir şey, bir anda da olabilen; sevgi büyütülüp geliştirilen bir şey. Aşk yakıcı, elimizi yakıyor; sevgi elimizi yakmadan da ısıtıyor. Aşk tutkulu bir duygu olarak yaşanırken sevgi farkındalıklı, dingin ve doyurucu olarak yaşanır, yani her dinginleşen şey gibi daha doyurucu olarak yaşanabilir.

İnsanlar yalnızca âşık oldukları için evlenirler bazen, ancak yıllar sonra o insanları bir arada tutan tek şey artık aşk değildir. Yani aşk aslında bir bonustur başlangıç için ama sonsuza kadar asla yetmez. Esas olan insanların birbirleri için verdikleri emektir. Biz bu emeğe sevgi adını koyuyoruz çünkü sevginin tanımını koyarken aslında şunu görmeliyiz ki insanlar ancak emek verdikleri şeyleri seviyorlar. O yüzden de böyle baktığımızda ben, ekonomide geçen "batık bedel" denilen bir kavram vardır, bunu insan ilişkilerine uyarladım. Kendi kitabımda bundan özellikle bahsetmeye çalıştım. Niçin? Bakın, her yerde istatistikler söyleniyor, biz o istatistikleri ne kadar iyi kullanıyoruz diye baktığımız zaman, diyoruz ki: Evliliklerin en çoğu ilk beş yılda... Sayın bakan da aynı şekilde söyledi, ilk bir yılda vesaire... Peki, neden? Çünkü "batık bedel" kavramı henüz devrede değil. Batık bedel şu demek çok basit bakacak olursak: Biz zannediyoruz ki insanlar kararlarını verirken geleceğe bakarlar. Bana sorarsanız insanlar kararlarını verirken sadece gelecekte gelecek avantaj ve dezavantajlara bakmazlar. İnsanlar çoğu zaman geçmişte bu iş için yaptıkları yatırımlara bakarlar. Mesela böyle baktığınız zaman, düşünün, mesela iş adamıyım, birine ben "Bak, bana bir uçak oluştur ve bu uçak asla radarlara yakalanmasın." diyorum ve 20 milyonu veriyorum. Benim 18 milyonumu harcıyor bu kişi, 18 milyonu harcadığında geliyor ve bana diyor ki: "2 milyonunuzu daha harcayacağım ancak size kötü bir haberim var. B firması sizin oluşturmak istediğiniz uçağı oluşturdu ve asla biz onların sattığı fiyata satamayacağız." diyor. Bu koşullar altında akıllı iş adamlarına dönüp soruyorlar, diyorlar ki: "Eğer B şirketi bunu çıkarmışsa, sen asla bu 2 milyonu harcadığında onların satacağı fiyata satamayacaksın hâlâ bu 2 milyonu bu işe yatırır mısın yoksa 18 milyonu yatırdın, 2 milyonu cebine koyar mısın?" Büyük bir kısmı diyor ki bize, çok büyük bir kısmı, hatta yüzde 100'e yakın kısmı: "O 2 milyonu da oraya yatırırdım." diyor. Neden? Çünkü siz 18 milyonu oraya yatırdığınız için şimdi geri dönüş çok zor olur. Aynı soruyu soruyorlar iş adamlarına "Bunu 18 milyon harcanmış gibi düşünme, 9 milyon harcanmış gibi düşün ama B firması öyle bir teknoloji icat etmiş olsun ki asla bitirdiğimiz zaman onların satacağı fiyata satamayacağız. Peki, bu koşullar altında 11 milyonu cebine mi alırdın yoksa hâlâ bu uçağı bitirmeye mi yatırırdın?" dedikleri zaman hepsi diyor ki: "11 milyonu cebime alırdım." Buradan çıkaracağımız sonuç ne? İnsanlar içinde var oldukları ortama ne kadar çok yatırım yaptılarsa o yatırımdan geri dönüşleri o kadar azalıyor. O yüzden, yıllar geçtikçe, biz evliliğe de aynı şekilde yatırım yaptıkça bu evlilikten vazgeçme olasılığımız giderek azalmaya başlıyor. Tabii ki bu hem çok doğal bir şey hem de tehlikeli bir şeydir. Çünkü eğer bir şekilde on yılın sonunda biz bir beş yıl sonrasında da hiçbir şeyin değişmeyeceğini görüyorsak, hâlâ şiddet varsa, hâlâ istenmeyen pek çok şey varsa bu ilişkide ve hâlâ duruyorsak işte bu batık bedelle birlikte, çünkü insanların boşanmıyor olmaları her zaman mutlu olduklarını göstermez ama biz batık bedellerimiz olduğunu erken fark edersek, batık bedellere giden bir yolculuk içinde olduğumuzu fark edersek belki batık bedel seviyesine gelmeden geri dönebiliriz. İşte, belki burada, biraz evvel sayın bakanın söylediği şey de burada yani "risk" dediğimiz şey ne? Neler batık bedel ediyor? Ne kadar zamandan sonra batık bedel... Bilmiyorum duydunuz mu, çok enteresan bir yasa tartışması oldu Meksika'da. Yasa şuydu, dediler ki: "O kadar çok kâğıt işi var ki bu boşanmalar üzerinde, şöyle bir şeye ne dersiniz: 2 insan evlensin, evlendikten sonra, iki yılın sonunda karı koca birlikte gidip yetkili otoritelere 'Biz evliliğimize devam etmek istiyoruz' diye bir beyanda bulunmadıkları takdirde evlilik düşsün." Çok enteresan bir teklif bu. Yani o zaman insan şöyle düşünüyor: Ya, ne kadar... Öyle bir

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Büt.

Tarih : 24/03/2016 Saat : Kayıt: Aile Büt. Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 16

noktaya geldik ki iki senenin içinde hızlı bir şekilde her şey başlayacak, bitecek, bir şekilde bu... Yani iki sene bir emek vermek için yeterli bir zaman mıdır, tanımak için? Biz hayallerimizle evleniyoruz dedik biraz evvel. Daha sonra neyi görüyoruz, hayal ettiğimiz kişiyi değil gerçek olanı görüyoruz. Bu gerçek olanı görüş, buna adaptasyon, bununla birlikte yaşamayı öğrenmek bu kadar kısa sürede olabilir mi diye insanın aklına sorular geliyor tabii ki.

Tabii ki, biraz evvel söylediğimiz gibi, sevgiyi sadece yakıcı kısmıyla değil ama aynı zamanda bizi ısıtan kısmıyla görürsek eğer dinginleşen her şey gibi sevgi küllenen ateşle derinleşebilir de. Mesela beni en çok etkileyen, yine kendi şeyimde yazdığım, çok çok etkileyen bir şey, hiç unutmadığı bir şey; o yıllarda, evliliğe çok sıcak bakmadığım yıllarda çok sevdiğim bir arkadaşım beni bir gün elli yıldır evli olan bir çiftin evlilik partisine çağırırdı, davet etti. Ben dedim ki: "Yani beni niye götürüyorsun buraya?" Dedi ki: "Örnek gör." "Peki." dedim, gittim oraya. Birlikte çok güzel vakit geçiriyorlardı, çok güzel konuşuyorlardı, misafirleriyle ilgileniyorlardı ama sık sık bir araya geliyorlardı birbirlerine sarılıyorlardı. Sonra gecenin sonunda, bu elliinci yılını kutlayan çiftten hanım olanının yanına düştüm. Döndü "Siz psikiyatristsiniz, sizi tanıyorum." dedi. Ben dedim ki: "Beni bırakalım, ben sizi hayranlıkla izliyorum. Bana anlatır mısınız elli yılın sonunda sizi böylesine güçlü bağlarla bir arada tutan şey nedir, nasıl oluyor da elli yılın sonunda hâlâ bu kadar güzel bir birlikteliği beraber geçirebiliyorsunuz?" "Ben 5 kocayla evlendim." dedi. "Anlamadım." dedim. "Ben 5 kocayla evlendim." dedi. "Nasıl yani, 5 ayrı kocadan mı bahsediyorsunuz?" dedim. "Hayır, kocalarımın hepsinin soyadları aynıydı?" dedi. "Peki, neyi kastediyorsunuz?" dedim. "Ben ilk evlendiğimde karşılaştığım adam son derece yakışıklı, hırslı, amaçları, değerleri olan bir adamdı." dedi. "Sonra?" dedim. "Sonra işkolik oldu aradan biraz zaman... Bu işkolik adamı sevmekte biraz zorlandım ama biraz zorlamayla onu da sevdim." dedi. "Sonra siz gençlerin -o zaman ben gençtim- orta yaş krizi dedikleri bir dönemden geçti. Hırçın oldu, ondan sonra birtakım şeylerde sanki bir tren kaçıyor ve o treni kaçırırsa başka hiçbir tren asla gelmeyecek gibi bir algı içine girdi. Burada epeyce zorlandım ama o adamı da sevdim. Sonra emekli oldu. Emekli olunca vıdı vıdı konuşmaya başladı, her şeye karışmaya başladı ama onu da sevdim. Şimdi, bak bu karşıdan gelen, cildi kemiğinin üzerinden sarkan adam ne eski o evlendiğim ilk adam, asla değil, eskisi gibi amaçları olan, değerleri olan... Ama değerlerine hep sahip olan, amaçları belki yok ama değerlerine sahip. Ben bu adamı da sevdim. Ben bir adamın beş ayrı hâlini sevdim." dedi. Ben mesela bunu hiç unutmam. Dolayısıyla ateşi de, közü de, külü de... Dolayısıyla, böyle baktığımız zaman değişim kaçınılmaz. Önemli olan, değişim sürecinden geçen o yeni kişiyi keşfetmek, kabul etmek ve farkındalıkla sevebilmek diyorum.

Bağlanma dediğimiz şey -yani aşktan sevgiye geçtik, sevgiden biraz bağlanmaya geçelim- partnerlerin birbirleriyle güven ve sevecenlik içinde ilişkiyi sürdürebilmesi olarak tanımlanabilir. Baktığımız zaman çok basit bir tanım gibi gözüküyor. Yani güven ve sevecenlik, çok yuvarlak laflar bunlar. Peki, güven ne? Güvenin içinde ne var? Güven dediğimiz şey o kadar kolay olan bir şey mi? Güven biz içinde yaşarken çok önemli olarak hissettiğimiz bir duygu mu yoksa kaybettiğimizde fark edilen duygulardan birisi mi? Bence bazı duygular vardır ki onlar sadece kaybedildiği zaman farkına varılır ya da bazı özellikler. Bunlardan biri de güvendir. "Güvenin içinde ne var?" dediğimiz zaman, "Ona güveniyorum." demek neyi gerektirir?" diye baktığımız zaman:

1)Güvenilirlik. Yani irili ufaklı söylediği şeyleri ne oranda yerine getirdiği.

2) Tahmin edilebilirlik. Günümüzdeki insanların "sıkıcı" ya da "bıktırıcı" dedikleri bir özellik bu. Yani tahmin edilebilirlik. "Ne kadar sıkıcı, işten çıkıyor eve..." Hâlbuki evlenmeden evvel ne diyordu? "Ne kadar sağlıklı, ne kadar hoş. Beni işten çıkarıyor, eve götürüyor. Evden kendi evine gidiyor, sabah tekrar alıyor, götürüyor. Sabah tekrar alıyor, götürüyor akşam." İki yıl sonra aynı hanım, aynı kadın ne diyor? "Ne kadar sıkıcı, işten çıkıyor eve, evden çıkıyor işe." Dolayısıyla böyle baktığımız zaman neyi görmeye başlıyoruz? Yani tahmin edilebilirlik her ne kadar günümüzde "sıkıcı" gibi bir kavramla eşleştirilse bile, tahmin edilebilirlik rutinin içinde var olmanın yani güvenlik duygusunun en önemli özelliklerinden biridir. Siz eşinizin ne yapabileceğini tahmin edebiliyorsanız ve tahmin ettiğiniz şey de gerçek oluyorsa o zaman aslında bu kişiyi tanıyorsunuz ve tanıdığınız kişiyi seviyorsunuz demektir.

Dürüstlük; ne oranda doğru söylediği beraber olduğunuz kişinin. Adanmışlık ise sadece iyi zamanlarda değil ama kötü zamanlarda da orada olabilmek demek. Yani bunu edebiyatta çok güzel tasvir ederler, "Gökteki son yıldız soluncaya kadar." diye tanımlanır ama şimdilerde var mı, çok bilmiyorum.

"İnanç", "umut" gibi kavramlar var. Yani değerler son derece önemli, baktığımız, umutlarımız son derece önemli. İsterseniz buna hikâyeye bakalım. Bakın, inançlar... Bir gün köylüler yağmur duasına çıkmaya karar veriyorlar, aralarında yalnızca bir çocuk şemsiyeyle gidiyor. Bu, inanç işte çünkü hem yağmur duasına gidiyorsunuz hem de şemsiye almıyorsunuz, demek ki çocuğun inancı var. Güven; bir bebeği havaya fırlattığınızda bebek güler çünkü onu yakalayacağını bilir, yani tahmin edilebilirlik. Umut, ertesi sabah uyanıp uyanmayacağımız konusunda hiçbir fikrimiz olmasa bile her gece yataırken belki alarmı kuruyor olmamız. Öz güven; gelecek hakkında hiçbir şey bilmesek de yarın için büyük planlar yaparız, şekilde görüldüğü gibi. Aşırı öz güven; herkesin acı çektiğini biliriz, bize de aynı şeylerin olabileceğini biliriz ama yine de evleniriz.

Şimdi, buradan ne demek istiyorum? Buradan çıkarmanız gereken şey, "Mehmet Sungur geldi, 'Evlilik felaket.' dedi." değil. Demek istediğim şey, evlilik kendi kendine giden bir kurum değil. Yani evliliği kendi kendine bıraktığınız zaman "Ben seninle evlendim ya daha ne istiyorsun?" şeklindeki bir cevap -ki erkeklerden sık gelen bir cevap bu- bunun asla yetmeyeceğini vurgulamak istiyorum.

"Evlilik nedir?" diye baktığımızda, bunu çok ciddi tanımlardan gayriciddi tanımlara kadar götürebilirsiniz. Aslında evlilik tanımları içinde çok şey var. Bunlardan bir tanesi, bana sorarsanız evlilik 2 insanın bağ kurma ihtiyacının hem sosyal hem de yasal anlamda en iyi paketlenmiş formudur. Yani iki insanın bağ kurma ihtiyacının hem sosyal hem de yasal anlamda kabulü ve saygınlığı bağlamında sunulmuş en güzel paket.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyona : Aile Büt.

Tarih : 24/03/2016 Saat : Kayıt: Aile Büt. Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 17

Evlilik, birlikteliğin tek başına zaferidir çünkü hepimiz aslında... Bakın, yalnızlığa demiyorum, tek başına diyorum çünkü tek başına bir seçimdir, yalnızlık bir ihtiyaçtır. Tek başına olmayı seçtiğiniz hâlde daha sonra bir gün evlenmeyi seçiyorsanız bunun bir tane amacı vardır, birlikte olma hâlinin tek olma hâlinin daha anlamlı olacağına inandığınız için. Dolayısıyla, birlikteliğin tek başına zaferidir ki biliyorsunuz, insan türünün en çok istediği şey ya da en çok uzak durduğu şey yalnız kalmamaktır ve böyle baktığımız zaman, neden hücre hapislerinin en ağır olduğunu, tek kişilik olduğunu biliriz.

Evlilik, rutinin içinde mutlu olma sanatıdır. Bakın, bu çok özel bir şey çünkü biz biliyoruz ki hayat rutindir ama bunun içinde mutlu olma sanatı. Yani rutindeki anlamı bulabilmek, rutinin içinde de bir anlam bulabilmek demek.

Evlilik, yaşam içindeki doyumun en önemli belirleyicilerinden bir tanesidir aslında böyle bakarsanız. Bakın, mesela yaşam içinde doyum belirleyen etkenler, para... Burada herkes ne der bilmiyorum ama paraya baktıkları zaman çok enteresan bir şey çıkıyor, insan onurunu götürebilecek bir düzeye kadar para önemli ama insan onurunu koruyabilecek, insanca yaşayabilecek bir noktadan sonra paranın miktarının artması mutluluğun miktarının artması anlamına gelmiyor. Dolayısıyla, para, hayır, yalnızca temel ihtiyaç. Statü, ceketimizi çıkarıncaya kadar, çıkardığımız zaman da hatla çıkarmadan sizin üzerinize daha büyük sorumluluk var demek, yani eğer statünüz varsa o zaman beklentiler de sizinle ilgili daha yüksek olur. Dolayısıyla, statü de aslında doyum belirleyen faktör değil. Ülke, değil, detaylarına girmeyeceğim. Kentsel, kırsal değil. Sağlık, herkesin "Evet." diyeceği bir şey, "Hayır." diyeceğim ben ya da "Çok az." diyeceğim. Neden? Çünkü biz sağlıklıyken hiç kimse kolay kolay "Ben sağlıklıyım, bundan daha güzel ne olabilir ki?" demiyor. Sağlık gidince sağlığın önemi fark edilen bir şey. Yani aynen, bir anlamda, demin söylediğim güven gibi, kaybedince sağlık önemli oluyor. Evlilik ilişkisi, bütün çalışmalarda, oldukça, çok net ve bana sorarsanız en önemli şey, anlam bulabilmek. Yani yaşam sadece bize verilen bir şey değil, aynı zamanda bizden istenen bir şey. Dolayısıyla, yaşamda anlam bulabilmek. Sevdiklerimizi yapmaktan çok, yaptıklarımızı sevmeyi becerebilmenin ben çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Genel istatistiklere biraz bakacak olursak -çünkü biraz sonra bir evlilik tanımı yapacağım, bu da başka bir evlilik tanımı ama genel istatistiklere ve genel trendlere bakarsak, Batı'da mesela bugün Amerika Birleşik Devletleri'nde boşanma oranlarının yüzde 55'lere vardığını görüyoruz. İngiltere'de yüzde 45-50'lerde; Avusturya'da, Almanya'da yüzde 45-50'lerde. 2 evlilikten 1 tanesi neredeyse boşanmayla sonuçlanıyor. Diyebilirsiniz ki: "Batı'dan bu tarafa doğru gel." Bu tarafa geldiğimiz zaman, 1970 ile 90 arasında, gelişmekte olan ülkelerdeki boşanma oranlarına baktığımız zaman eğer bunu böyle bir eksen üzerinde düşünersek, xy ekseninde, bu eksenle neredeyse 2 "decade" arasında yani 1970 ile 80, 1990-2000 arasındaki yıllarda xy ekseninde 45 derecelik ivmeyle artan boşanmalar görmekteyiz; çok enteresan bir şey. Yani burada da geçerli.

Şimdi, 2 evlilikten 1 tanesinin boşanmayla sonuçlandığı bir yerde bu ne demek? Bir kere, bunu şöyle görmeye çalışalım, böyle görürsek çok daha iyi anlarız çünkü bu rakamları hepimiz biliyoruz ama buna anlam yüklemiyoruz. Ben burada anlam yüklemeye uğraşıyorum çünkü ben kognitif terapi yapıyorum. Kognitif terapi, anlaşılamayana anlam kazandırmak, yaşama anlam kazandırabilmek demek. Böyle baktığımız zaman -basit söyleyecek olursak, Deniz Hanım da zaten o eğitimi büyük oranda nezaket gösterdi, geçişini söylemek istiyorum: Gerçekten, 2 insandan 1'inin boşandığı bir yerde, yüzde 50 boşanmalar olan bir ülkede nasıl oluyor da insanların yüzde 90'ından fazlası, yüzde 50 yürüyen bir kuruma yatırım yapıyor?

Şimdi, bunu bir iş ortaklığı olarak görüyor olsaydınız, yani bir iş ortaklığı yapıyor olsaydınız ve istatistiklerine çok güvendiğiniz birisi size dönüp "Evet, sen bütün malını mülkünü, parayı, varını yoğunu, her şeyini bu yüzde 50'ye yatırıyor ama ben araştırdım, senin ortaklığının yürüme şansı yalnızca yüzde 50" deseydi, akıllı iş adamları yüzde 50'lik bir orana varını yoğunu yatırır mıydı? Hayır ama iş evliliğe gelince, insanların yüzde 96'sı hâlâ yüzde 50 yürüyen bir kuruma yatırım yapıyor. Bir kere, bu gerçeğin farkına varmamız lazım. O zaman, bunun bize öğrettiği şey, demek ki madem en başından itibaren mantıklıya oynamıyoruz, o zaman evlilikte yalnızca mantıklı olmayla hiçbir şeyin yürümeyeceğini de bilmemiz lazım. Evlilik, bazen mantıksız olanı da isteyebilmek demektir. Evli olmak demek, eşinizin sizden istediğin şeylere şapka çıkarabilmek, duyabilmek demektir. Yapamarsanız bile duyabilmek, duyduğunuz gösterilebilmek demektir. Çünkü dönüp de -pek çok kişinin dediği gibi- "Şu istediğin için bir tane mantıklı neden göster." dediklerinde "Sen yüzde 50'ye oynadın, hangi mantıklı nedeni istiyorsun şimdi?" diyebilmiyiz çünkü bazen -tabii, her zaman değil ama bazen- mantıksız da isteyebilme hakkıdır.

Peki, boşanma oranları yüzde 50. Ayrılan, boşanan eşlere şimdi şöyle bir bakalım. Erkekler için söylüyorum -burada var olan erkekler için de- eğer boşanırsanız, boşandığınız takdirde, boşanmayan erkeklere göre ölüm oranlarınız 3 kat daha fazla ve boşanırsanız ölüm yaşı boşanmayanlara göre çok daha genç ve yine boşanırsanız, intihar oranlarınız boşanmayanlara göre 7 kat daha fazla. Bunu biliyor olmak, yaptığımız işin ciddiyetini biliyor olmak demek. Kadınlara bakalım şimdi. Eğer kadınlar evliyse ve mutsuzlarsa depresyona girme olasılıkları yüzde 50. Eğer depresyonla bize geliyorsa ve evlilerse mutsuz olma riskleri de yüzde 50. O yüzden bugün İngiltere'de -ki ben İngiltere'de yaptım eğitimimin büyük bir kısmını- şunu görüyoruz çok net olarak: Mesela depresyonun kanıta dayalı tedavilerinden biri çift terapileridir. Yani depresyonu varsa bir kadının ve evliyse, mutlaka evlilik sorunu olma olasılığı yüzde 50'lerden daha yüksek. Dolayısıyla, böyle baktığımız zaman, demek ki mutsuz olan kadınlarda depresyon oranları 8 ile 25 kat daha fazla. Bu ne demek? Kadınlarda zaten depresyon erkeklere göre 2 ile 4 kat daha fazla, bunu bir de 25'le çarpın. O zaman, demek ki mutsuz bir evlilik eşittir kadınların cehennemi. Peki, kadınların cehennemi olan bir yer, erkeklerin cenneti olabilir mi? Buna imkân yok. Dolayısıyla, bu gerçekleri de göz önünde bulunduramaz gerekiyor.

Boşanmalar en çok ilk yılda gerçekleşiyor. Boşanmaların yüzde 50'si ilk yedi yılda. Buna rağmen, yeniden evlenme oranları yüzde 75, enteresan bir şekilde ve yine enteresan bir şekilde, bu ikinci evliliklerde boşanma oranları ise ilk boşanma oranlarından daha

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyona : Aile Büt.

Tarih : 24/03/2016 Saat : Kayıt: Aile Büt. Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 18

yüksek, yüzde 60. Yani ikinci kez evlendikleri zaman, bizim beklediğimiz şey, buradan bir şey öğrenip yeni evliliğe götürülmüş olması. Peki, neden tekrar boşanıyorlar, niye tekrar evleniyorlar?

Şimdi, bütün bunları düşündüğümüz zaman, demek ki erkeklerde ölüm yaşı genç, ölüm oranları daha fazla, intihar oranları; kadınlarda depresyon. Şimdi, gelin, bir tanım yapalım evlilikle birlikte ve şu şekilde bir tanım yapmak mümkün, acı ama gerçek: Evlilik, oluşturabileceği tüm olası felaketvari sonuçlara rağmen, hâlen dünyanın en büyük gönüllü organizasyonudur. Aslında ikinci büyük gönüllü demeliyim çünkü ilk büyük gönüllü organizasyon inanıştır, dindir. İkinci gönüllü organizasyon -ki gönüllüsek tabii, her zaman olmuyor- o da evliliğdir.

Türkiye'deki istatistiklere biraz bakarsak -tabii, bu istatistiklere siz benden çok daha hâkimsiniz, yanlış bir şey söylememiş olmayı umuyorum- 2000 yılından sonra boşanmalarda belirgin bir artış, 2004 yılına kadar benzer bir ivme gösteren artış, 2005 yılında bu oran 2 katına çıkıyor bir önceki yıla göre. "Acaba burada ekonominin etkisi var mı?" diye insan sorgulamak... Çünkü biliyorsunuz, bir yasa çıktı ve 2002'den sonraki boşanmaları kapsadı. Yani yasa dedi ki: "2002 yılından sonra boşananlar 50-50 şeklinde, aralarında..." Ama daha önce böyle bir şey yoktu. Bunun etkisi olabilir, değişik açıklamalar var ve 2012 yılında 123 binden fazla çiftin boşandığını görüyoruz. Tabii ki ne kadar çiftin boşandığını bilmekten daha önemli olan, evliliklerinin kaçınıcı yıllarında boşandıklarını biliyor olmak. Bence bunu bilmeden kaç kişinin boşandığını söylüyor olmanın hiçbir anlamı yok. Yani demin söylediğim, "batık bedel" kavramından yola çıkarsanız, evlilik süresi kısalıkça boşanma oranlarının daha yüksek olmasını beklemek hiç de şaşırtıcı bir sonuç olmaz.

İstatistik Kurumunun 2010 verilerinde bir önceki yıla göre, evlilik oranlarına göre boşanma oranlarının arttığını görüyoruz. Oraya çok girmeli miyim bilmiyorum ama yani demin dedik ki insanların yüzde 90'ından fazlası evleniyor, yüzde 50'lik boşanma oranları var. Niçin? Çünkü hiç kimse boşanmak için evlenmiyor, herkes boşanmayan yüzde 50'de olacağını varsayıyor ama biz biliyoruz ki bu 2 çiftten 1'i boşanacak.

İkincisi; kontrol illüzyonu (yanılsaması) diyorum ben bunu. Niçin kontrol yanılsaması? Şöyle düşünüyor insanlar, diyorlar ki "Evlilik ilişkisinin aracı aynen trafikte seyreden araç gibidir. Araç yavaş mı gidiyor gaza basarsınız, hızlı mı gidiyor frene basarsınız." Kontrol sizin elinizde zannedersiniz; oysa unutulmuş gerçek nedir? Evlilik aracında iki sürücü var yani tek sürücü yok ve her ikisi de aynı anda gaza ve aynı anda frene basmak istemeyebilir. Dolayısıyla bunu unutturuyor ve kontrol illüzyonu bize şöyle öğretiliyor: İstersen her şey olur yani bir anlamda "İnsanlar hayatlarının mimarıdır." diye öğretiliyor. Ben buna da çok inanmıyorum yıllar geçtikçe. Ben şuna inanıyorum: Ancak çok gençken her şeyin kontrolünün bizim elimizde olduğunu düşünürüz ve yaşama yıllar ekledikçe elimizde olan kontrol miktarının az olduğunu gerçekte görmeye başlarız ama yaşama yıllar eklerken yıllara da yaşam eklersek o zaman bir şeyi daha görürüz, o da şudur: Az şeyin kontrolü elimde ama bu az şeyi iyi kullanırsam zaten bu kadarı yeterli, daha fazlasını kontrol etmem gerekmiyor çünkü bazı şeyler nasıl bakarsanız yani bir anlamda hayatın akışına kendini bırakabilmek, tevakkül, inanç, ne dersiniz deyin ama bunların da insan yaşamında çok büyük bir değeri mutlaka var.

Evlilik öncesi ilişkinin olumlulara açık olması yani bir anlamda evlilik öncesi ilişkide her şeyin pozitif olması, evlendikten sonra da her şey pozitif gelecek şeklinde bir görüşe sebep oluyor ama gördüğümüz şey ne? Her zaman öyle olmuyor. Bazen insanlar aşkta olduğu gibi her zaman aşk körü olmuyorlar, birbirlerindeki eksiklikleri görüyorlar biraz evvel konuşulan konu gibi. Yani partnerinde madde bağımlılığı, alkol bağımlılığı yahut da şiddet yahut da sadakatsizlik gibi pek çok şeyi görüyorlar. O zaman da ne diyorlar: Yakın bir ilişki içinde, ileride değişecektir.

BAŞKAN – Değiştiririm bunu diyor.

PROF. DR. MEHMET Z. SUNGUR – Evet, değiştiririm, kontrol illüzyonu... Ve aramızdaki aşk her şeyin üstesinden gelir. Şimdi bunun cevabına bir şey gelir diyeceğim ama diyemiyorum sizlerin önünde yani gelmiyor. Yani aşk her şeyin üstesinden gelmiyor, aşk... Bizim bunları görmemiz, bunlar için bir şey yapmamız lazım yani kendi kendine düzelmiyor. Yani bir anlamda biz bunu görüyoruz ve dolayısıyla "Bunun üstesinden bizim sevgimiz gelecektir." çok doğru olmuyor.

Tabii, değişen sosyal yapı ve değerlerin bunda çok büyük önemi var. Yani eskiden sorumluluklar denilen bir kavram vardı, yani eskiden sorumluluk eşittir bir kere evlenme, sonsuza kadar evli kalmaktı. Bugün sorumluluk ne yazık ki günümüzde komik bir kavram hâline gelmeye başladı ve onun yerine yeni bir kavram geldi. Nedir? Haklar kavramı. Eğer evlilik bir haksız boşanma da bir haktır; buna katılıyorum. Bu, tabii ki boşanmaktan başka bir çözüm görülmeyen evlilikler için geçerli ama biz bu ikisinin ortasını bulamaz mıyız? Yani ya haklar ya da sorumluluklar mıdır? Sorumluluğun olmadığı yerde hakları konuşmak zorlaşır, hakların olmadığı yerde sorumlulukları konuşmak zorlaşır. Dolayısıyla bu ikisi arasındaki dengeyi daha adil, daha anlayışlı, daha belirgin bir şekilde ortaya konulması gerekir; aksi takdirde biz hiçbir yatırım yapmadan "Ayrılık hak, olmadı ben de boşanıyorum." Giderek, bununla birlikte yasalar da bunu kolaylaştırdığı zaman, yani ben yasalar zorlaştırsın demiyorum, sadece şunu demek istiyorum bakın, belki burada pek çok meslektaşından ayrılıyorum. Yani yasalar bize bir taraftan boşanmaktan başka çözüm görülmeyen evlilikler için boşanmayı kolaylaştıran şeyler getirirken bir taraftan da şöyle bir duygu vermesinler: Bir ülkede daha çok madde bağımlısı mı var daha büyük madde bağımlılık merkezleri açalım, bir ülkede daha fazla suç mu işleniyor daha büyük hapisaneler yapalım, bir ülkede daha çok boşanmalar mı var boşanmaları kolaylaştıran kanunlar yapalım; ben böyle bakamıyorum. Böyle bakmadığım için de diyorum ki bir taraftan boşanmaları kolaylaştıran şeyler yapılırken diğer taraftan da emek verildiği takdirde, karşılıklı çaba verildiği takdirde yürüyecek ilişkileri götürebilecek umutların oraya verilmesi, götürebilecek bilgi ve becerilerin oraya kazandırılması. Peki bunu kim yapacak? İşte soru bu. Çünkü bilmem kaç bin tane rehber yetiştirmeyle, o rehberlerin nitelikleri arasında farklılıklar olduğu takdirde, standart olmadığı takdirde, -rehber ne yapacağını tam olarak bilmeyebilir- bu rehberin gidip süpervizyon alabileceği biri olmadığı

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Büt.

Tarih : 24/03/2016 Saat : Kayıt: Aile Büt. Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 19

takdirde o zaman biz bu evlilikleri bazen çok güvenli olmayan ellere bırakıyoruz demektir; oysa bizler insan yaşamlarına dokunan insanlarız. Bana göre bir psikiyatristin, iyi bir terapistin... Hayatım hep terapi geliştirerek geçti ve şöyle söyleyebilirim size, son on senedir ben hayatımda hiç hafta sonu yapmadım hem Türkiye’de hem yurt dışında sürekli olarak bunları... Bunu da yapar, söylerken de bunu üzülerek söyleyemiyorum, bundan övünç duyarak söylüyorum ama tabii ki ailem bundan nasibini alıyor, ayrı bir konu. Ama şunu demeye çalışıyorum, madem sevdiğimiz yapamıyoruz yaptıklarımızı sevelim ve iyi yapmaya çalışalım. Şimdi, böyle baktığınız zaman ben görüyorum ki şimdi bugün bana deseler ki, senin bir akraban dese ki “Bir çift terapistine ihtiyacım var beni gönderir misin? Kime gönderirsin?” dediğinde, açık söylemek gerekirse düşünürüm. Bu kadar insan eğittiğim hâlde kime gönderirim ben bu yakınımı çift terapisti olarak diye açıkçası düşünürüm.

Evlilik kurumuyla ilgili bilgiler tabii ki çok değişik; kimi diyor ki... Evliliğin tanımı değişti biliyorsunuz bütün dünyada, makro düzeyde değişti, mikro düzeyde değişti. Şimdi bazı ülkeler var ki erkekler de birbiriyle yani eşcinsel evlilikler var. Dolayısıyla hem makro düzeyden mikro düzeye kadar pek çok şey değişti. O yüzden bir grup diyor ki: “Eskimiş çoraplarınızı atın.” Bu reklamı hatırlarsınız geçmişte “Eskimiş çoraplarınızı atın.” ve “İflas eden eski ve yaşlı kurumdan vazgeçin.” Bir grup diyor ki: “Evlilik kutsaldır; ilişkinin korunması ve kabulü anlamında hâlen iyi bir formattır.” Doğru. Şimdi karşılaştığımız zaman kutsallık kısmını değil ama karşılaştığımız zaman evliliğin yerine gelen birtakım konulmak istenen şeylere baktığımızda, mesela birlikte yaşamak, bugün bazı ülkelere girerken evli, bekâr yanı sıra, bir de birlikte yaşamak “cohabiting” diye bir madde var, birlikte yaşamak. Birlikte yaşamayla giden çiftlere bakılıyor, bir de evli çiftlere. Neyi görüyorsunuz? Birlikte yaşayan çiftler yani evli çiftlere göre daha uzun beraberliklere sahip değiller, daha mutlu beraberliklere sahip olduklarına dair net bir bilgi de yok elimizde. Dolayısıyla, bugüne kadar bu kurumun yerine gelebilecek daha iyi bir kurum henüz net olarak ortaya konulmuş değil. O zaman, elimizdeki kurumu iyileştirmek ondan vazgeçmek yerine daha akılcı gözüküyor.

Peki, başarısız olan evlilikler mi, evlenenler mi; yoksa onun yüzünden mi? Mesela, bununla ilgili olarak eşler yolunda gitmediği zaman, partnerler birbirlerini ve kendilerini analiz etmeye başlıyorlar. Ben yurt dışında çalışıyordum, kadının biri geliyor ve diyor ki: “Doktor Bey, ben bütün sorunu anladım.” “Nedir bütün sorun?” diyorum. Diyor ki: “Ben o çok seven kadınlardanım.” kocasını yani. Öbür kadın diyor ki: “Ben her şeyi anladım Doktor Bey” Orta Çağ’ın buluşunu yapmış gibi. “Sen neyi anladım?” diyorum: “Ben kendinden nefret eden kadınlardanım.” Sonra bir başka hanım geliyor, o da diyor ki: “Ben her şeyi çok net olarak anladım.” “Sen neyi anladın?” dediğimiz zaman da “Ben kadınlardan nefret eden bir erkekle evlendim.” diyor ve o zamanın popüler kitaplarına baktığınız zaman, o zamanki popüler kitaplar, maalesef birinin adı ya Kendinden Nefret Eden Kadınlar “Women Who Hate Themselves” öbürü Çok Seven Kadınlar “Women Who Love Too Much”, öbürü Kadınlardan Nefret Eden Erkekler “Men Who Hate Women” bunları okumuşlar, buradan kendilerini bulmuşlar ve her şeyi buna bağlıyorlar. Yani biz kitapta ne ararsak onu buluyoruz ve ondan sonra onun öyle inanıyoruz. Ben bu hanımlardan bir gün birine dedim ki: “Bir gün kitap yazacağım ve adı ne olacak bilmek ister misiniz?” “Evet tabii” dedi ve ben de adını “Çok Okuyan Kadınlar” dedim çünkü bütün kitapları okuyup orada kendilerini buluyorlar. Tabii ki orada bulmak doğru değil çünkü hiçbir şeyin tek nedeni yok. Bu dünyada herkesin bir nedeni var ve aslında gerçek bir tane olmasına rağmen öykü çok, adam sayısı kadar çok. Her gerçeğin, her olayın öykü sayısı adam sayısı kadardır. Dolayısıyla hiçbirini tek başına nedenin açıklaması olmayabilir. Suçlama getirmek, hep bundan dolayı yapıyor, kim haklı kim değil şeklindeki bir tartışmanın ise iyi bir evlilikte hiç yeri yok çünkü esas olan, bu iki şeyi birbirinden ayırt edebilmek. Yani kavga bir kez başladığı zaman kazananı yoktur. Kavganın çıktığı yerde sadece kayıp vardır ve kaybetmenin dereceleri vardır. Evlilikte bu çok daha net böyledir yani eşlerden biri ötekinden daha çok kaybeder ama hiçbir zaman kazanmazlar. Bu nedenle çiftlere güzel ve mantıklı açıklamalar yani öykü oluşturmak yerine karşılıklı harekete geçmeyi öğretmemiz gerekiyor.

Boşanan eşleri işlediğimizde neyi görüyoruz? Yaşamımızı başkalarıyla devam ettirme gereksinmesi öylesine ağır basıyor ki oluşturduğu travmaya rağmen kişiler tekrar evleniyorlar. Ben buna “Tekrarlama zorlantısı” diyorum yani insanlar niçin tekrarlar diye baktığınız zaman, aslında bana göre insanların tekrar etmelerinin nedeni... Bakın, travmalara bakın, travmalardan sonra insanlar, geçmişte yaşanan travmayı tekrar tekrar düşüncelerinde, rüyalarında, kâbuslarında yaşarlar. Niçin tekrarlar insanlar? Çünkü tekrar, anlam verebilmek içindir; yaşadıklarımıza ve anlam veremediklerimize anlam verebilmek içindir. Küçük çocuk elini sobaya değdiği zaman tesadüfen eli yandığında, bu elini yakan bir nesne mi var dünyada, yoksa eli tesadüfen mi yandı anlayamaz. Anlaması için ne yapar? Sobanın yanına yaklaşır elini temkinli bir şekilde götürür ve ısıyı görür çeker. Böylelikle yavaş yavaş kafasındaki şemalar içinde dünyada yakıcı şeyler olduğunu anlama fırsatı kazanır. Dolayısıyla aslında böyle baktığımızda tekrarlama yaşama anlam vermek için çok önemli. Belki de bu anlamda baktığınızda, bazen ne yapıyoruz? Aynı eşle evleniyorsun; boşanıyorlar sonra bir daha aynı eşle evleniyorlar. Bu yanlışır demiyorum ama bunu seçişimizdeki anlamı görmek lazım ve aslında çoğu kez de şöyle diyorlar: “Doğru partnerle değildim onun için bu boşanma oldu.” Bakın, 40 yaşında 4’üncü evliliğini yapan bir erkek hastama “Niye evleniyorsun?” dediğimde “Karşıma daha iyisi çıktı.” diyor. 35 yaşında 3’üncü evliliğini yapan bir hanıma “Sen niye evleniyorsun?” dediğimde “Bu beraberliğimde sorunların sayısı bundan evlekilerden daha azdı.” diyor. O zaman soru şu: Acaba mutlu evlilikle mutsuz evliliği birbirinden ayıran şey sorunların sayısı mı? Mutlu evlilikle mutsuz evliliği birbirinden ayıran şey partnerden kaynaklanan, ondan kaynaklanan şeyler mi? Bunun kitabi bir açıklaması yok ama benim fikrimi sorarsanız yaklaşık otuz yıldan beri bu işi yapan biri olarak size diyebilirim ki mutlu evlilikle mutsuz evlilik arasındaki fark, içerik açısından baktığınız zaman mutsuz evliliklerde ne oluyorsa mutlu evliliklerde de o oluyor. Hiçbir fark yok, içerik aynı ancak bu içeriğe verdiğimiz tepki çok farklı. Yani sorun çok benzer ancak sorunu çözme yöntemleri farklı. Sorunlu evliliklerde eşler birbirlerini karşıya alıyorlar, daha mutlu olan evliliklerde eşler bir araya gelip sorunu karşılarına alıyorlar. Yani biri sorunu çözmeye çalışırken, öbürü birbirleriyle uğraşiyor. Dolayısıyla böyle baktığınız zaman

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Büt.

Tarih : 24/03/2016 Saat : Kayıt: Aile Büt. Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 20

mutlu çiftler ya da daha sağlıklı çiftler, oluşan sorunların eşlerden birinden değil eşler arasındaki ilişkiden kaynaklandığını düşünen, sorun olduğunda her iki eşe ait yanların olduğunu fark eden, birbirlerini değil sorunu karşıya alan, birlikte hareket edebilmek adına bir ekip oluşturabilen ve biraz da espiri gücü olan çiftler olarak tanımlanabilir.

Peki evlilikte işlerin yoluna gitmediğine dair veriler, işaretler nasıl görülebilir? Ben hep şöyle diyorum: Birinden ayrılmak mı istiyorsunuz, bir tek şey yapın yeter. Nedir o? Bu adam bana ne vermedi diye bakın ya da bu kadın bana ne vermedi diye bakın. O zaman çünkü sadece vermeyenlere odaklanırsanız ve bu dünyada ne ararsanız onu bulursunuz. Vermediklerini ararsanız vermediklerini bulursunuz ve o zaman bu yavaş yavaş ayrılığa doğru gider.

Olumsuz gidişte, hep diğerini suçlamak. Eşinizle aynı cinsiyetten biri sizi dinliyor, sizi anlıyor ve bu eşinizle aynı cinsiyetten kişinin sizi daha iyi anladığını düşünmeye başlarsanız; bunlar çanlar kimin için çalıyor şeklinde benim düşüncelerim. Başka ne? "İyi anne, iyi baba ancak iyi bir eş değil" demeye başlıyorsa eşlerden biri çanlar çalıyor demektir. "Her şeyi denedim ama hiçbir şey işe yaramıyor." dediğinde bu çok tehlikeli demek çünkü biliyorsunuz, kadınlar bu dün kötü diye gitmiyorlar, bugün kötü diye de gitmiyorlar; kadınlar dün kötü, bugün kötü ama yarın da hiçbir şey değişmeyecek diye düşündükleri zaman gidiyorlar. Dolayısıyla böyle baktığımız zaman, umut bittiği zaman gidiyorlar. Erkekler ise, ben Adana'da doğdum, Adana'da erkekler der ki "Bak, buraya kertiyorum, yarından tezi yok bu iş biter." der ama aradan beş sene geçer masanın üzeri kertik doludur ama adam hâlâ oradadır. Kadınlar bir kere gidiyorum dediğinde giderler çünkü o kararı dün vermemişlerdir. Dolayısıyla bu tür cinsiyet farklılıkları olduğunu da söylemek lazım.

Neden artıyor boşanmalar dediğimizde, yabancılaşma. Aynı evde yaşayan ama giderek iki otelci gibi olmaya başlıyoruz. Birlikte geçirilen zamanın hem nicelik hem nitelik yönünden azalması yani ilgi alanlarınız farklı, farklı arkadaşlarınız var, aynı evde yaşıyoruz ama yavaş yavaş birbirimizden uzaklaşıyoruz. Bu tehlikeli çünkü yabancılaşma demek. Birlikte geçirilen zamanın hem nicelik hem nitelik yönünden azalıyor olması. Ödül bedel dengesinin hep sürekli çünkü her zaman bedeller olacak, her ödül bedeliyle birlikte gelir ancak ödül-bedel dengesi bedel lehine belirgin bir şekilde artmışsa ciddi bir risk var demektir. Beklentilerdeki farklılıklar. Hepimiz evliliğe elimizde bir sepetle geliriz. Bu sepetin içinde bir evliliğin nasıl olması gerektiğiyle ilgili beklentilerimiz ve standartlarımız vardır. Bu standartlarımız çok farklı; o zaman problem var demektir. Hatta bırakın aynı kültürü aynı alt kültürde bile bazen beklentilerin farklı olduğunu görmekteyiz. Farklılıklarla birlikte yaşamayı öğrenememek bir başka neden. Yani kabul dediğimiz kavramın giderek azalıyor olması yani beraber olduğunuz kişiyi sevmek, onu bütün özelliklerine rağmen sevebilmek tabii ki sevebilir özellikleri varsa. Sorunların tanımlanma ve algılanma biçimi ve emek ya da çaba göstermek yerine gerginlik ve belirsizlikten hızlıca kurtulma, biraz evvel sözü edilen haz ilkesiyle davranma diyebiliriz buna.

İyi bir ilişkide uzak durulması gereken şeyler, tabii demin konuşuldu; şiddet, alkol, madde bağımlılığı, tabii ki sadakatsizlik ve bu sadakatsizlikle ilgili bu sadakatsizliğin bol bol tekrarlıyor olması ki ben özellikle sadakatsizlik acısıyla nasıl başa çıkılabilir yani çünkü bildiğimiz bir gerçek var. Her ne kadar sadakatsizlik hiçbirimizin yaşamak istemediği bir şey olmasına rağmen insanlara sordukları zaman "Bir gün evliliğinde sadakatsizlikle karşılaşsan bu evliliğin devam eder mi?" dediğinizde insanların yüzde 95'i hayır diyor. Gerçek hayatta sadakatsizliğe rağmen evlilikleri devam eden çiftlerin oranları yüzde 65 ile yüzde 75. Bunun bize öğrettiği bir şey var, o da şu: Demek ki bu insanlara eğer birlikte kalma kararını verdilerse yardım etmenin daha etkili yollarını bulmalıyız ve ben kendi yazdığım şeyde, sadakatsizliğe adım adım bir "self help" kitabı yazdım yani kendi kendine yardım kitabı yazmaya çalıştım çünkü insanların hepsi bize ulaşmıyor, biz onlara ulaşmıyoruz; kiminin zamanı yok, kiminin kocası izin vermediği için, kimi coğrafik koşullardan, kimi parası olmadığı için yani çeşitli nedenlerle... O hâlde biz onlara nasıl gidebiliriz? Tabii ki dijital dünya daha kolay ama dijital dünyada kim basarsa basın aynı standart şeyi veren cevaplar olduğu için bireylere özgü bir yaklaşım olmamış oluyor. Dolayısıyla bireylere özgü bir yaklaşımı yapabilmek başka şeyleri gerektiriyor ama ben özellikle orada onları yazmaya, dile getirmeye gayret ettim.

Eşin üzerinde güç oluşturmak, istediği bir şekilde kontrol etme çabaları, paylaşmaya değil almaya çalışmak ve aynı şekilde aşırı kıskançlık. Aşırı deme ihtiyacını duydum çünkü aslında kıskançlık ve biraz kıskançlık evliliğin bazen hemşiresi olabiliyor ama çok olmaya başladığı zaman, onun sınırları, sağlıklı ve sağlıklısız nasıl ayrılır bugünün konusu değil ama istenirse konuşabiliriz.

Evlilikte iyi bir ilişkinin olmazsa olmazı; her konuşma iletişim değil, o hâlde iyi bir iletişim, birlikte sorun çözme becerileri. Bir taraftan "biz" olmaya çalışırken öbür taraftan "ben"leri korumak, sevdiklerini yapmaktan öteye yaptıklarını sevmeyi öğrenebilmek, ortak hedef ve amaçlardan öteye ortak değerler geliştirebilmek. Yani çiftlerin ortak değerleri olması lazım. İnsanların amaçları bir gün biter ama değer her zaman oradadır. Ortak değerler sahibi olabilmek ve bizim maalesef psikiyatrimizin içinde bu ortak değer meselesi giderek üzerinde az konuşulan bir konu. Güven duygusu vermek, tutarlı olmak, tahmin edilebilirlik, hayallerini değil birlikte olduğu kişiyi sevmek ve rutinin içinde mutlu olmayı öğrenebilmek çünkü rutin bir taraftan da emniyet demek.

İyi bir ilişkiyi biz hep böyle görürüz yani iki çember birbirinin içine girmiş, bu çemberin ortak yanları var ve iyi ilişkiyi böyle tanımlarız. Bana sorarsanız iyi bir ilişkide bunların hepsine yer var yani zaman zaman ayrı kaldığımız anlar çünkü biz evlenmeden evvel de vardık; dolayısıyla hobilerimiz farklı olur, başka şeylerimiz olabilir. Dolayısıyla bu onunla olduğu zaman. Bu, çok ayrı kalırsak tabii ki yabancılaşma demek. En alttaki ne zaman lazım? Kaynaştığımız anlar yani iki dairenin birbirinin içine tamamen girdiği. İşte, bu anlar ise bizim beraberliğimizi dış dünyadan bir tehdit ya da tehlike geldiği zaman, o zaman bir olabilmeyi, tek olabilmeyi öğrenmeliyiz. Tabii ki ortadaki ise Cibrân'ın dediği gibi "iki tane sütunun arasına rüzgârların girebilmesi" demek. Tanrı "Rüzgârları bırakın aranızda girsin ki iki sütun olduğunuzu bilin ve onun tadını çıkarın." diyor.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Büt.

Tarih : 24/03/2016 Saat : Kayıt: Aile Büt. Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 21

Evlilikte hayal kırıklığı yalnızca iyi şeyler hissettiren yaşantıyı beklemekle ilgili. Bunun böyle olması çok doğal çünkü günümüzde reçeteler var. Reçeteler ne diyor? Biri diyor ki "Başarılı olmanın 10 yolu" öbürü diyor ki "Lider olmanın 7 yolu", "Karını öldürmenin 66 yolu", "Mutlu olmanın 8 sırrı", "Don't Worry, Be Happy" en çok pompalanan şey bu ve şimdi son zamanlarda çok popüler olan bir kitap ve herkesin okuduğu, önerdiği ki benim alanımı ilgilendiriyor; o da "İyi Hissetmek", "Feeling God" Ben de diyorum ki bu kadar şeyin pompalandığı bir dünyada tabii ki insanlar hep iyi şeyleri bekler. Hayat "feeling good" mudur? Sadece iyi hissetmek midir yoksa hayat her şeyi hissetmek midir? Böyle baktığınız zaman evlilik içinde her şey mi hissedilebilmesi yoksa sadece iyi şeyler mi hissedilebilmesi? İyi bir evlilik bütün bu duyguların hepsini taşıyabilen evliliğdir.

Peki "Ölüm bizi ayırana kadar" ne kadar inandırıcı yani evliliğin devamını ne sağlar? Beni böyle söylediğim için affedin ama evliliğin bir kere devamının sağlanmasını istiyorsak, devamı ama mutlu devam demiyorum, sadece devamını istiyorsak bir tane kural var, en önemli kural karı kocanın birlikte çıldırmıyor olması. Yani birinci kural bu, birlikte çıldırmamayı öğreneceğiz. Yani bu, evliliğin kalıcı olmasını sağlıyor ama evliliğin mutlu olmasını sağlayan faktörler çok farklı. Ama devamını ne sağlar dersanız, belki biraz espri gücü bakın burada, belki adanmışlık -bayılıyor bu resme; taa 1961'lerden yan yana- belki biraz bağımlı olmadan ve bağımlı kılmadan bağlılık. Arkadaki diyor ki "Eğer kaybolursam beni Jane'e götürün" Öndekinin tişörtünün arkasında "Jane benim" diye yazılı; ne kadar güzel yani bir nevi bağlılık ama bağımlı olmadan. Birlikte sorun çözmeyi öğrenebilmek.

Tabii ki biz biliyoruz ki eşler bize her zaman yardım almak amacıyla gelmiyor; kimi telkin sonucuyla geliyor, kimi hasta eşini getiriyor "Onu tedavi edin parası neyse vereyim Doktor Bey" diyor, kimisi ilaçlı sihirli değnek arıyor, kimi ise ki en tehlikeli grup bu "Bak bana, biliyorum ki çevrem, anam, babam, büyüklerim 'gidip beraber yardım alın' diye getirdiler beni; dolayısıyla ben çok açık ve net söylüyorum bu karar çok net ama sadece size gelmemize rağmen hiçbir şeyin değişmeyeceğini göstermek için geldim." Bunu bu kadar net söylediği zaman, bu netliği alabilmek için bir kere terapistin bu çifte nasıl yaklaştığını biliyor olması lazım. Yani birlikte mi görecektir, ilk başta birlikte mi, sonra mı ayrı, en sonda mı birlikte, en başında mı birlikte, ne zaman bunlar konuşulur, ne şekilde? Bu bilgi tedaviye başlamasının önünü keser mi kesmez mi? Öyle bilgiler vardır ki tedavinin önünü keser. Mesela biri gelir der ki size: "Ben eşimselim." Siz istediğiniz kadar çift terapileri yapın çünkü artık sadece toplumdaki baskıdan korunmak için aslında... Yani biseksüeldir ve bu nedenle. Öbürü gelir der ki "Benim hayatımda dört yıldan beri var olan biri var zaten. Benim bütün yatırımlım oraya." Şimdi siz bu insanla terapi yapıyorsanız çok fazla bir yere varmayacağını, onların sadece zaman ve paralarını aldığını fark etmek gerekir, dürüst olmak gerekir böyle baktığımız zaman ve onlara... Bazıları da gelir der ki "Ben 'fake' yapıyorum yani kandırıyorum eşimi, hiç hayatımda cinsel yönden tatmin olmadım ama hep tatmin olmuş gibi gösterdim." Bu çok kabul edilebilir bir şeydir, bu bizim tedaviye başlamamıza engel değildir. Bir başka kişi gelir der ki "Çocukluğumda bir travmaya uğradım, cinsel sorun için sizden yardım almaya geldim ama kocam bana ne zaman dokunsa o çocukluğumdaki taciz hareketleri aklıma geliyor ve dolayısıyla..." Bu da tedaviye başlamaya asla engel bir şey değildir ama bu travmayı çalışmamız gerekir. Dolayısıyla bunları iyi anladığımız takdirde hangi çifte yardım, hangisi ne yardım etmeyeceğimize daha iyi karar veririz.

Aslında çok basit söyleyecek olursak, çiftler bize stresli bir yaşantı, bu stresli yaşantı akut olabilir yani ani bir iflas, ani bir depresyon, bir ölüm, başka bir şey, hastalık ya da kronik bir stres, geniş aile sorunları, ekonomik sorunlar vesaire gibi. B noktasında bu stresle yaşantı eşler tarafından nasıl algılanıyor; yani çözümsüz mü, çözümlü mü? Birlikte problem çözdüğü için bunu da çözümlenebilir gören bir çiftle mi beraberiz yoksa asla hiçbir şekilde sorun çözmemiş bir çiftle mi beraberiz? Bu stresle başa çıkma çabaları ne demek? Eşlerin tek tek zekâ, kültür, beceri oranları yanı sıra eşlerin yardım aldıkları kitleler. Kim bunlar? Aileler, geniş aileler. Burada neyin önemi devreye giriyor? Demek ki biz bir şey yaparsak geniş ailelere danıştıkları için onlar için de bir şey yapmalıyız, sadece karı kocaya değil, danıştıkları kişilere de.

X noktası nedir? Çiftin bize geldiği an yani stresörün şiddeti ve niteliğiyle birey ya da çiftlerin başa çıkma çabaları arasında bir uyumsuzluk, bir uzlaşmazlık ve sonunda bir kriz olmuştur ve o noktada geldiler. Kriz olması kötü bir şey değildir, bunu çiftlere hep böyle söylerim çünkü bir sistemi değiştirmenin en iyi zamanı krizin olduğu zamandır. Yani aslında bir sistemin dezorganize olduğu, yıkılmaya başladığı zaman orada yeni bir sistem oluşturmak için en iyi zamandır. Dolayısıyla bunu bir şanssızlık değil bir şans gibi görmelerini isterim; aksi takdirde "Çok geç geldik değil mi? Bazı arkadaşlarınız çok geç kalmışsınız." diyor. Bu çok acıklı bir şey, "Çok geç." Hiçbir zaman "Çok geç" deyin! Ne yapmak istediğinize bağlı. Ayrıca, hiçbir şey ya tam iyi ya da tamamen kötü değildir. 0 ila 100 arasındaki seyahattir hayat. Biz bu insanlara 0 ila 100 arasında ne yapabiliyoruz buna bakacağız. Mükemmel yapmak değil çünkü mükemmel iyinin düşmanıdır. Dolayısıyla eşlere bütün bunları, iletişimsizlik, yetersiz iletişim, iletişim hataları, sorun çözme yetersizliğini anlatmak ve bunun ötesinde kabulü öğretebilmek. Kabul denilen kavramın başlı başına öğretilmesi gerektiğine ben inanıyorum.

Önerilerle bitireyim: Benim bir önerim, tabii, sizin bunu yaptığınızdan haberim yoktu ben ilk defa geliyorum buraya. Daha önce geçmişte kısa bir deneyimim oldu ama deneyimlerimin de açıkçası çok fazla devamlılığı olmadı çünkü bazı şeylere başlanıyor ama devamı olmuyor.

Devlet politikaları olması gerekir diye düşünüyorum bazı şeylerin. Nikâh dairelerine evlenmek için başvuran çiftlere mesela, gönüllü olanlarına, sadece gönüllü olanlarına evlilik süresince karşılaşılabilecekleri temel sorunlar ve bunları yönetme konusunda sınırlı bir sürede verilen bir eğitim. Tabii ki bütün çiftler bunu istemeyecek; bazıları bunu isteyecek, bazıları diyecek ki istemeyeceğiz. İstemeyeceğiz diyenleri kontrol grubu yapacağız yani onları bir grup, istiyoruz diyenleri farklı bir grup. Bu istiyoruz diyen grupla istemiyoruz diyen grubu da uzun süre de izlemeye koyacağız yani beş yıl sonra ne oldu, on yıl sonra ne oldu, bir yıl sonra ne oldu diye böyle bakacağız. Tabii ki buradaki amaç, bu kişilere temel bilgileri vermek ve bilgileri ne kadar kullandıklarını ölçülebilmek. İyi bir

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Büt.

Tarih : 24/03/2016 Saat : Kayıt: Aile Büt. Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 22

ölçeğin orada olması son derece önemli. Mesela beş yıl sonra bu çift eğer birlikteyse birlikte olan çiftler bu kendilerine evlilik öncesi verilen bilgiden ne kadar yararlanmışlar? Memnunlar mı evliliklerinden çünkü uzun sürmesi her şey değil, bir taraftan doyum, bir taraftan da bu verilen bilginin ne kadar anlamlı olup olmadığı gönüllü grupla gönüllü olmayan kontrol grubu arasında karşılaştırarak yapmak. Tabii ki eğer boşandırsa boşanma süresinin evlilikte geçirilen süreyle orantılandırılması yani bir şekilde çünkü boşanmaların hangi yılda olduğu çok önemli. Dolayısıyla risk gruplarını belirlemek ki Sayın Bakan ondan bahsetti ve çok mutlu oldum yani üst düzeyde riskli grup, orta düzeyde, alt düzeyde. Bunların gerçekten nasıl saptandığı çok önemli yalnız onu duymadım. Nasıl saptandığı ve bir şekilde değerlendirmenin nasıl yapıldığı ve bunlara nasıl bir müdahalenin yapıldığı ki esas şeyi burası oluşturuyor.

Böylelikle boşanma yönünden risk gruplarını belirleme çalışmaları ve iyileştirme çabalarının özellikle bu gruplara yani "high risk" dediğimiz daha riskli gruplara yapılması, boşanma süresinde verilebilecek bir danışmanlık ve diğer yardım yöntemlerinin devreye sokulması, eğer boşanmaktan vazgeçtilerse yine bunları da takip etmek ki boşanmaktan vazgeçme onların mutluluğunu artırmış mı yoksa azaltmış mı bunu da görelim. Boşananlardaki doyum düzeyi yani boşananlarla boşanmayanların da bir taraftan gözden geçirilmesi ve yeniden evlenenlerdeki boşanma oranları ve nedenlerini saptamak. Boşanma öncesi sürecinde olan çiftlerin daha çok yardım aldıkları grup daha çok aile büyükleri olduğuna göre, o zaman aile büyüklerini de içine alan ki pek çok yerde çünkü aile büyükleri çok devreye giriyor ve daha çok kırsal yöreden gelen kişilerin aile büyükleriyle beraber geldiklerini görüyorum cinsel tedavilere bile; dolayısıyla bunu da gözden geçirmek.

Boşanma sürecindeki danışmanlığı ise boşanma öncesi, boşanma esnası ve boşanma sonrası diye üçe ayırıyorum. Kiminle evli olduğu konusunda farkındalık oluşturma bana göre boşanma öncesindeki bir eğitim. Farklılıkların kabulü ve farklılıklarla birlikte yaşama hatta büyüme, geniş aileyle ilgili sorunlar, ekonomik dâhil her türlü şiddetle ilgili bilgilendirme ve onun önlenmesi, iletişim ve sorun çözme becerilerinin artırılması, boşanmanın anlamı ve sonuçları; bir kere bunları mutlaka boşanma öncesi...

Boşanma esnasında ne? Eğer boşanmaya karar verdilerse boşanmayla ilgili kabul sürecinin kolaylaştırılması. Biliyorsunuz bu süreçte çok ciddi şiddet olayları söz konusu oluyor ve boşanma sonrası sürecin mümkünse birlikte planlanması yani bu eşleri için içine alan bir şekilde planlanması. Yani biz onları bize danışan kişiler gibi görmekten çok onlarla birlikte bir şey yapan birileri gibi görmemiz. Bilirkişi rolünden çıkıp insan insana bir ilişki kurmayı öğrenebilme zamanı geldi diye düşünüyorum çünkü hekimlere hep öğretilen şey, hasta-hekim ilişkisi. Hasta-hekim ilişkisinden öteye insan insana bir ilişkiyi öğrenme zamanı geldi çoktan, geçiyor bile. Çifti çünkü -hastalıklarını en iyi bilen kişiler bize danışanlar, hastalığı en iyi bilen biziz- iki tane iyi bilen kafanın bir çift lehine çalışması gibi düşünüyorum ben.

Sürecin mümkünse birlikte planlanması, çift olmaktan tek yaşama geçiş ve olası zorluklar. Yani tek yaşama geçişle ilgili nasıl ki evlilikle ilgili olası zorluklar, tek yaşama geçişle ilgili olası zorluklar.

Boşanma sonrası, çocuk varsa daha iyi bir iletişim için neler yapılabilir? Eş rolünden anne baba rolüne geçişle ilgili sorunlar, çocukları ve kadını koruma ve yaşam kalitelerini iyileştirme dediğimiz, buraya özetle yazdığım süreçle bağlayabilirim.

Özel sorun alanları bugünün konusu değil, girmeyeceğim ve ben evlilik dansı diye bir kısım bitireyim. Evlilik bir dans teklifiyle başlar yani eşlerden biri ötekini nazik bir şekilde dansa davet eder. Artık dans başlamıştır ve müzik var oldukça dans devam edecektir. Bu dansları sırasında eşler doğal olarak istemeden bazen birbirlerinin ayaklarına basabilirler, biri ötekini gereksiz bir kontrol içine girebilir hatta eşlerden her ikisi de birbirini kontrol etmek gibi gereksiz bir çaba içine de girebilirler. Danstaki bu uyumsuzluk doğal olarak önce çiftin kendi gayretleriyle yani bir terapistle gelmeden ortak bir çaba ve amaçla uyuma döndürülebilir zaman içinde ama bazen bütün gayretlere rağmen bu uyum gelmeyebilir. İşte o noktada çiftlerin birbirini incitmekten vazgeçip bir dans hocasına gitmeyi düşünmeleri gerekir daha uyumlu dans edebilmeyi öğrenmek için. Dans hocasını dans hocası yapan bu dans onlardan daha iyi bilmesi tabii ki değil çünkü dans hocasının kendisi de boşanmış olabilir ama dans hocasını hoca yapan bilgisi ve deneyimidir. Dans hocası önce dansı seyrederek, eşlerin dans sırasındaki uyumsuz ve ritmik olmayan hareketlerini saptar ve eşlere daha uyumlu bir dans için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmaya çalışır. Eşlerin özenli ve özverili çabalarıyla çoğu kez bu dans daha uyumlu bir hâl e getirilebilir, bazen de eşler ayrı ayrı iyi dans eden kişiler olmalarına rağmen bir araya geldiklerinde bu dansı beceremediklerini görüyoruz. İşte, bu noktada müzik bitmiştir ve dansa da aynen başladığı biçimde yani olabildiğince nazik biçimde son verilmiştir diyerek ben hepimize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Hocam, teşekkür ediyorum.

Yani ne diyeceğimi bilemiyorum açık söyleyeyim tutanaklara da böyle geçsin. Yani sorduğumuz pek çok sorunun bazılarının cevapları vardı, bazıları sorun başlıkları olarak vardı. Aslında çok güzel bir çerçeve idi keşke daha erken dinleme şansımız olsaydı sizi yani Komisyonun daha başlarında, o anlamda söylüyorum. İyi bir çerçeve çizdiniz bize ve çok teşekkür ediyorum buraya kadar da zahmet ettiğiniz için ayrıca. Deniz Hanım' a da teşekkür ediyorum tabii.

Bir şey sormak istiyorum: Şimdi, Komisyon, öncelikle Parlamenta yönelik birtakım öneriler getirecek, yani önce bazı sorun tespitleri yapacağız biz alanda ve bu sorunlara yönelik, siyasetçi olduğumuz için de siyasi yani kurumlara yönelik işte mevzuatta olur, kurumlarda çözüm önerilerini getireceğiz.

Bakan Hanım da sabah anlattı; ben iletişimciyim, sosyal politika yüksek lisansım yani biraz onun için anlatayım istiyorum ve otuz yıldır da sivil toplum olarak alandayım ama son dört yıl Aile Bakanlığında Bakan müşavirliği yaptım yani bakanlık kurulduktan sonraki süreçteki çalışmaların içinde bulunan biriyim yani işte yasanın çıkma süreci vesaire. Bakan Hanımın bugün anlattığı özellikle ASDEP projesi gibi, işte yerel yönetimler benzer projeler yapıyorlar; ne kadar çok insana ulaşalım, herkese dokunalım, herkese ulaşalım, herkes bu kurumlara ulaşsın diye bir çaba var ciddi anlamda ama burada şöyle bir sorun karşımıza çıkıyor, Deniz Hanım da

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Büt.

Tarih : 24/03/2016 Saat : Kayıt: Aile Büt. Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 23

konunun çok içinde olduğu için söylüyorum. Herkesin sizin bütün bu anlattıklarınızı yapacak, terapiyi yapacak yani iyi bir dans hocası, insan kalitesi bulmanız mümkün değil yani şu anki insan kaynağı açısından söylüyorum Türkiye'nin. İşte, okullarımızın verdiği mezunlar, bunların yüksek lisans ve doktora programlarına dâhil olması falan ama şöyle de bir şey var. Bizim yoğun bir şekilde bu 78 milyona, en azından ailelerine, işte, hanelere girecek, dokunacak insan kaynağına ihtiyacımız var. İşte, her mahalde bir şey açmamız gerekiyor, her belediye bir şey kurmak istiyor. Şunu yapabilir miyiz teknik olarak, bunu sormak istiyorum size: Rehberlik, danışmanlık, terapi, işte neyse -bunun birden fazla adı var, yapılacak iş ve işlemlerde- ilk andaki danışılan kişi ya da ilk anda rehber olunan kişi, eve ilk giren kişi, o formu ilk doldurtan kişi alana yakın kişiler olup bir eğitim programından geçerse... Buna "B tipi rehberlik" diyelim falan, bir adı olabilir, önemli değil bu adı şu an. Bunlar bir ayrı bir sınıf olmalı çünkü herkes PDR'ci, herkes psikolog olamayacak; doktora yapmış adama eve gidip form doldurtmayacağız, böyle bir şey yok ama sizin anlattığınız bu süreçleri yapan yani iyi dans hocası olanlara yönlendirecek bir ara mekanizmaya bizim gördüğümüz bir ihtiyaç var, hem insan kaynağından dolayı var hem bu süreci hızlandırmak açısından ihtiyaç var. Yani, kişi dans hocasına ulaşamıyorsa o arada köprü olacak bir rehberlik mekanizmasına ihtiyaç var. Biz bunu tanımlamak istiyoruz bu raporda. Yani, dans hocası, A sınıfı bir terapist, danışman, neyse ama orada bir köprü olacak bir meslek grubu, meslek tanımı, bir şeye ihtiyacımız var. Burada ne önerirsiniz bize? Biz buna ne diyelim, nasıl tanımlayalım bunu? Şöyle mi olabilir yani kendi görüşümce: İşte, sınıf öğretmeni, hemşire, iletişim mezunu gibi, alana yakın olan insanlara böyle kısa bir program verip bu köprü olacak kişileri bunlardan mı yapsak da ondan sonra onlar o işte dans hocasına ulaşmış olsalar. Böyle bir sıkıntımız var. Bunu tanımlamamız gerekiyor ve ciddi insan kaynağına ihtiyacımız var. Aksi hâlde, çok zamana yayılan bir süreç olacak.

Şimdi, en son yaptığımız saha ziyaretlerinde Bursa'daydık. Çok hevesli, sosyal belediyeçilik adına belediyelerimiz bu işleri yapmaya. Asla standardizasyonu yok. Sayın Bakana da onu söyledim. Herkes yani her psikolog 30 sayfalık bir şey yazabilir, iletişimciyim, ben de yazabilirim "iyi iletişim teknikleri" falan adı altında. Herkes her yazdığı o rehberi broşür diye dağıtıyor, kitap diye dağıtıyor yani çok karmakarışık bir şey var ortada. Bu hizmetleri yapanların da tanımlanması gerektiğini düşünüyorum, o dağıtılacak materyal ya da uygulanacak program, neyse, bunun bir standardı olması gerekir. Yani, Aile Bakanlığı kurumuna yapacaksa yani devlet kurumu, bu programı uygulamalı, bu kişilerle yapmalı, bu vasıftaki kişilerle; X belediyesi -siyasi partisi ne olursa olsun- yapacaksa ya da STK "Ben bu işi yapmak istiyorum, bu işin gönüllüsü bir STK'yım" diyorsa standardı şu olmalı: İşte, dans hocanızda olması gereken standartlar, köprü olacak kişide olması gereken standartlar, bunun yapacağı iş tanımı bu, bunun yapacağı iş tanımı bu gibi. Bunu nasıl formülize edelim yani bize bunu formülize edecek... Belki sizinle daha sonra bir araya gelmemiz gerekebilir ya da sizden bunu yazılı almak gerekebilir, bu, uzun bir konu biliyorum ama bunu formülize etmek zorundayız bu raporla yani gördüğüm o.

PROF. DR. MEHMET Z. SUNGUR – Yani, bir kere söylemeliyim ki bütün saptamalarınız benim de aynen katıldığım şeyler. Yani, aslında, bu, bizde koskoca adamlar doçentlik, profesörlük sınavına girerken hep şöyle derler: "İyi jüri mi, kötü jüri mi?" Yani, sanki o jürinin içinde bir iyi adamlar var, geçiren, bir de bırakan yani bu, insanı çok üzen bir şey. Aynı şey burada da geçerli, A belediyesinin yaptığıyla B belediyesinin yaptığı değil; aynen sizin söylediğiniz gibi, oraya 30 sayfalık, adını "iletişim" koyabileceğiniz... Bana çiftler geliyor, "Ne iş yapıyorsun?" diyorum erkeğe "İletişim uzmanıyım." diyor; hanıma soruyorum "Sen ne yapıyorsun?", "Ben de iletişim uzmanıyım." diyor. Sorun ne? İletişim sorunu. Şimdi, dolayısıyla iletişim uzmanı olmak... Dışarıdaki iletişim ile karı-koca arasındaki iletişim bambaşka, biraz evvel anlattım yani "valite" etmek, şapka çıkarabilmek yani insan acılarına şapka çıkarabilmek; "Şu geçmişti bırak da bugüne gel." şeklindeki bakış açısını niçin bırakamıyor bu insanlar, bunu daha iyi anlamak... Onun geçmiş acılarına şapka çıkarmadan bugüne getiremezsiniz. Yani, ne yaptığımızdan çok nasıl yaptığımız son derece önemli. Onun için sizin sorularınız da çok değerli yani aynen katılıyorum, bunların nasıl yapılacağı...

Şimdi, mesela yurt dışından size bir örnek vereyim. Sadece çift terapiyi için değil, mesela, benim diğer en temel alanım kaygı bozukluklarıdır; fobiler, obsesyon, panik ve travmalar vesaire. Yani, birçok ülkede tanıtımını yapıyorum. Bir Avrupa birliğinin de Başkanlığını yapıyorum. Dolayısıyla, birçok ülkede görüyoruz bütün bunları yani aynı sorunları. Ama mesela şöyle bir sistem yapmışlar, özür dileyerek önce İngilizce ismini söyleyeyim, sonra tam karşılığı ne olur diye toparlarım: "Improving access to psychological therapies" yani psikolojik tedavilere ulaştırma ya da ulaşma işinin kolaylaştırılması. Dediğiniz gibi, en tepedeki kişinin onlara tek tek böyle bir eğitim verme imkânı olmadığına göre, bu sürecin, mesela belli noktalarda daha az, demin "az riskli grubu" dediğimiz kesime hitap edecek olan grup farklı, orta sorunu olan gruba hitap edecek grup farklı, üst seviyedeki risk taşıyan gruba hitap edecek kişiler farklı ama bu eliminasyon nasıl yapılacak, kim tarafından yapılacak, hangi ölçütlere göre yapılacak, sizin de takdir ettiğiniz gibi bunu oturup uzun uzun konuşmamız gerekir ve ben burada memnuniyetle, elden gelen her şeyi yapmaya hazırım. Ayrıca, tabii ki, bir takımın olması lazım ve ülke... Bana göre -biraz evvel çok kısa da olsa Sayın Bakana aynı şeyi söyledim- yaptığımız şeyi iyi ölçmemiz gerekiyor yani ölçümler çok önemli ki yaptığımız şey amacına ulaşsın yani ilerisi için bir devlet politikası olsun. Dediğiniz gibi, belediye politikalarından çıkıp herkesin benimsediği bir politika olsun. Bu neyi gerektirir? Kanıt gerektirir. Kanıt neyle olur? Araştırma ve toplanan bilgilerin iyi bir analizle olur. Dolayısıyla, bütün bunları çok iyi yapacak bir sistemin içinde, bence bu, bir Hükümet politikası ya da herhangi bir A partisi politikasından çıkıp bütün herkesin, partilerüstü bir görüşü. Çünkü hepimiz sonuçta ailelerin sağlıklı olmasını istiyoruz, bunun tersini düşünmek herhâlde çok mümkün değil. Bilmeden ya da en azından öğrenmediğimiz için tersini yapsak da yine de istediğimiz şeyin ben sonuçta iyi şeyler olduğuna inanıyorum. O yüzden, mesela, onlar şöyle yapıyorlar, mesela diyelim ki: Geldiği zaman kişi belli bir düzeye kadar eğitilmiş oluyor. Mesela, bunlara diyelim ki isterseniz.. Biz şimdi bunu, aynı şeyi Avrupa Seksoloji Federasyonu içinde de yapıyoruz, ben orada da Yönetim Kurulu Üyesi yapıyorum. Şöyle yapıyoruz mesela: "Eğitimci" dediğimiz grubun aldığı bir bilgi var. Eğitimcinin üzerinde "danışman" dediğimiz grubun aldığı bir bilgi ve beceriler var; sadece bilgi değil tabii, beceriler de, eğitim grubunda da aynı şey. Bir de "terapist" dediğimiz kişilerin aldığı beceriler var.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Büt.

Tarih : 24/03/2016 Saat : Kayıt: Aile Büt. Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 24

Dolayısıyla, önce çiftler geldiği zaman, bu risk gruplarına göre bu kişilerden birine gönderilir. İkincisi bir başka şey ise, belli bir yerleşim grubundan bir ekibin sorumlu olması. Mesela, A şahsı -Sayın Bakanın bahsettiği gibi- eve gidip "Buradaki sorun budur." dediğinde buradaki anahtar kişiyi seçebilecek bir ekibin olması yani bu aileye, bu sorunla bu ekipten kim en faydalı olur? Yani, bir nevi ben buna "arı kovana modeli" diyorum. Geçmişte bu "arı kovana modeli" adını koyduğum bir şeydi. Yani, arılar kovandan çıkıyorlar - sizin bahsettiğiniz gibi- hizmet etmeye evlere gidiyorlar, oradan topladıkları bilgiyi tekrar peteğe getiriyorlar ve petekte bu şahsın anahtar çalışmacısı kim olacak mesela, buna karar veriliyor. Dolayısıyla, buradaki kişilerin ise standart bir eğitimden geçmiş olması, sadece eğitim değil, becerilerini de ölçen bir başka şeyden geçmiş olması... Böylelikle, sadece hizmet vermek değil ama aynı zamanda hizmetin kalitesini de niteliğini de iyileştirmek bana göre mümkün olabilir. En azından bu yolda bir gayret edilebilir, bu gayret bizi belli bir noktaya getirir, bizden sonraki nesiller de bizden daha iyisini yaparlar diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

PROF. DR. MEHMET Z. SUNGUR – Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN – Yani, biz hep "Bütüncül bakalım." diyoruz ama tabii bütüncül çözmek gibi bir şansımız yok; bütüncül bakmak önemli bir konu ama bütüncül çözmek şansız yok. Yani, sadece bakış açımızın geniş olması sorunu doğru tanımlamamıza yetiyor ama bu dediğimiz kurumlar ideal anlamda belki de on beş sene sonra Türkiye'de olacak yani bunu bugünden -hükümetlerin ömrünü işte dört yılla sınırlı düşünürsek- dört yılda yapmak, tamamlamak mümkün değil. Kaldı ki Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı dört yıllık Bakanlık yani kurum kültürü olarak da henüz politik anlamda... Yani, Sağlık Bakanlığı, işte kurum kültürü, eski bir Bakanlık; Millî Eğitim, İşçileri öyle de Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı yani bütüncül bir sosyal hizmet ve sosyal yardım mekanizması daha Türkiye'de çok yeni. Onun için, hani "Bunu yaptık, dört yılda da ideal seviyeye getirdik." Diyemeyiz. Sadece tek sorunumuz da insan kaynağı da değil.

PROF. DR. MEHMET Z. SUNGUR – Değil tabii. Bakanlıkların kendi içinde de ayrıca operasyonlar...

BAŞKAN – Tabii, tabii yatay çalışma kültürünün olmaması da önemli. Yani, kadına yönelik şiddetle ilgili Belçika'da 36 kurum ve kuruluş eş güdümlü çalışıyor. İşte, 5 bakanlığının yatay çalışması gerekiyor ama bizde kamu yönetimi ne yazık ki piramidal bir çalışma kültürü var yani emir komuta, üstünden emir alıyor ve altına emir veriyor kamu kuruluşları ve tek çalışıyorlar ama kadına yönelik şiddet dediğinizde en az 5-6 bakanlık işin içinde olması gerekiyor. Çocuk istismarı dediğiniz konu en 5-6 bakanlık düzeyinde, genel müdürlüklere dağıttığınızda bu 20-30 genel müdürlük, daireler falan, böyle koca bir halka çıkıyor. Yatay çalışma kültürünün de mutlaka gelmesi gerekiyor. Yani, o anlamda daha çok işimiz var ama biz bir yerinden başlamak zorundayız, bu rapora bazı öneriler getirmek zorundayız.

Ben tekrar çok teşekkür ediyorum.

Üyelerimizden söz almak isteyen...

Deniz Hanım, açıyorum mikrofonunuzu, buyurun.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Ben de çok teşekkür ediyorum Sayın Hocama. Verdiği bilgiler aslında benim için bir tekrar gibi oldu, arada bir tekrara ihtiyaç duyuyoruz. Hele siyasetin içerisindeyseniz, terapistle ilgili, terapilerle ilgili bilgiler tekrar önümüze geldiğinde biraz daha özüme dönmüş gibi oldum, teşekkür ediyorum.

Aslında benim dile getireceğim konuyu Sayın Başkanım gayet güzel dile getirdi, sordu ki bunun da birtakım cevaplarını aldık. Çalışanlarda A grubu, B grubu, C grubu şeklinde nitelendirdiğimizde aradaki sınırların çok iyi çizilmesi gerektiğini düşünüyorum -ki sizle de görüşmüştük- çünkü burada sorumluluk ve sınırlarda zaten bizim alanımızda her zaman bir kargaşa oluyor, bunlar tam bilinmiyor. Bu konuda çok iyi bir sınır çizmemiz gerekiyor. Zira, Aile Bakanımız da konuyla ilgili bilgi verdiğinde "Aileye gidiyoruz, bir form dolduruyoruz, bir sonraki gelişimde form dolmuşsa terapi yapıyoruz." dedi. Mesela, her yapılan şey terapi olarak adlandırılıyor. Aile rehberliği farklıdır, aile danışmanlığı farklıdır, aile terapisi de çok daha farklıdır.

BAŞKAN – Rehabilitasyon da mesela ayrı bir şey, başka bir şeydir.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Tabii, çok, çok daha farklıdır.

Bu sınırları iyi çizip görev vereceğimiz arkadaşlarımızın yetki ve sorumluklarını çok iyi sınırlandırmamız gerekiyor ve onların da bunu çok iyi bilmesi gerekiyor diye düşünüyorum çünkü kaş yapayım derken göz çıkartırız, o zaman daha büyük bir sıkıntı olur. Hocamın da bu konuya ek olarak söylemek istediği varsa o bilgiyi de almak isterim.

Bir de bizim terapi eğitimlerimizden örnek vermek istiyorum mesela. Şimdi, değerli hocamın çok değerli eğitimlerine katılıyoruz biz, ben üç yıldır devam ediyorum; tabii, aralıklarla gidiyoruz, onun uzun sürmesinin sebebi o ama sonuçta aldığımız belgenin ömrü beş yıl ve bizler, bu eğitimden geçen arkadaşlar eğer beş yıl sonra tekrar bu işi devam ettirmek istiyorsak yeni bir sınavdan, değerlendirmeden geçmemiz gerekiyor ve hatta daha ilerisini söyleyeyim: Sayın Hocamız da süpervizör ama bizim grubumuzun garantörü olabilmek için tekrar bir sınavdan geçmiştiniz değil mi Hocam, yurt dışında?

PROF. DR. MEHMET Z. SUNGUR – Evet.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Çünkü biz İngilizce yapamıyorduk yaptığımız terapiyi ama yurt dışından alacağımız belge için bunun buradan bir garantör tarafından onaylanması gerekiyordu. Yani, yapacağınız işin niceliği kadar niteliği de çok önemli ve bu niteliğin sağlanması için bu işi yapan kişinin eğitiminin de ara ara kontrol edilmesi veya yaptığının süpervizörlük yapılması gerekiyor. Tabii ki zamanımız dar, bu işi gerçekleştirmek için çok acil belki müdahale etmemiz gereken birçok konu var, hızlı eleman yetiştirmek zorundayız ama bunların da çok dikkate alınması gerektiğini düşünüyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Büt.

Tarih : 24/03/2016 Saat : Kayıt: Aile Büt. Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 25

Yine, buna ek olarak, hocamızın bize ekleyeceği herhangi bir bilgi ya da bir öneri varsa da bunu da duymaktan büyük bir zevk alırız.

PROF. DR. MEHMET Z. SUNGUR – Ben çok teşekkür ederim, aslında çok önemli bir konu; aynen şey gibi, bu, yani ehliyetler gibi. Mesela, yurt dışına gidiyorsunuz araba kiralamaya, “Bunun son kullanma tarihi...” diyor. Diyoruz ki: “Bizde öyle bir şey yok ki.” Şimdi yeni yeni çıkmaya başladı. Terapistler için de bu geçerli yani bir insanın terapist olması sonsuza kadar terapist kalması anlamına gelmiyor. Bu terapistler için de öğrendiği şeylerin gözden geçirilmesi, kullanılması, sınav değil de kendi öz denetim, bir şekilde yaptıklarını, bizim bir karne gibi dediğimiz şeyler var. Yani “Neler yaptı bu alanla ilgili, kaç çiftle çalıştı, ne yaptı; eğer kaygı bozukluklarıyla ilgiliyse kaç kişiyi gördü, kaç kişide bunu uyguladı, kaç tane toplantıya katıldı, kaç yerde konuşma yaptı?” bunları tekrar bize veriyorlar. Ben de o bizim bağlı olduğumuz birliğe göndererek tekrar akredite olmalarını sağlıyorum yani ilk verdiğimiz şey bir sertifikasyon, belgelendirme, daha sonra onaylama ise akreditasyon, sonra sizin bahsettiğiniz kısım ise reakreditasyon yani tekrar akredite etmek bu kişileri. Çeşitli süreçlerden geçiyor. Yani, bizde olduğu gibi doğumsal terapistler olmasın istiyoruz. Yani, kusura bakmayın, ben öyle diyorum, doğuştan terapist onlar yani “Nereden aldın eğitimi?” belli değil ama bir bakıyorsunuz altına yazıyor, hem evlilik terapisti olmuş hem seks terapisti olmuş, “Nereden aldın?” Bunlar yoktu, ben yıllardan beri diyorum ki: “Sadece cinsel tedaviler yetmez.” Ben Türkiye’deki ilk cinsel tedavi merkezini Ankara’da çalışırken kurmuştum. Sigarayı bırakma lafı da izninizle bana aittir çünkü bıraktırma lafı üzerinde epey tartışmıştık, ben adını “bırakma” koyardım, yoksa insanlar gelir, “Hadi bıraktırın.” diye bize söylerler. Dolayısıyla, danışan kişiyi pasif bir seyirci konumundan çıkarıp aktif, etkin bir katılımcı hâline getirelim, onun için adını “bırakma” koyardım demiştik. Onları başlattık ama devamı maalesef ben Ankara’dan gittikten sonra ne kadar oldu açıkçası bilmiyorum.

Söylemek istediğim şey şu: Yani, gerçekten bu işler çok kolaylıkla olabilen şeyler değil. Cinsel tedavi öğrenen birinin evlilik alanını bilmesi lazım, evlilik alanını bilen birinin cinsel alanı bilmesi lazım çünkü bir taraftaki sorun öbür tarafı etkiliyor, oradaki sorun burayı etkiliyor. Bugün elimizde, hâlâ, maalesef, çok üzülerek söylemek zorundayım ki otuz beş yıllık evli olup aralarında henüz cinsel anlamda hiçbir bağ olmayan çiftler var, çok acıklı bir şey. Bu zamanda bu halledilmesi gereken bir sorun. Bu bazen aile bağlarının ne kadar güçlü olduğunun da göstergesi. Evlilik var otuz beş yıllık, cinsellik yok ama buna rağmen evliler. Ne kadar güçlü bir bağ kurulabildiğinin ve bazen bunun cinsel ilişkiden ne kadar bağımsız kurulabildiğinin de göstergesi, pek çok işaret veriyor. Onun için, dediğiniz kısım çok önemli ama zaten demin söylenenle yani Sayın Başkanın söyledikleriyle sizin söylediklerinizi bir araya getirdiğimiz zaman, gerçekten bu sürecin biraz zahmetli olmasına rağmen başlanabilir bir süreç olduğu ve aynı zamanda başladıktan sonra da gayret etmeye değer bir süreç olduğu zaten herkesçe bilinen bir gerçek ancak bunu yaparken biraz sistematik yaparsak ki tahmin ediyorum ki sizlerden gelen öneri de bu doğrultuda; sistematik, ne yapacağımızın, adının iyi konması ki bizden sonraki kişiler de bunu daha da devam ettirebilsinler. Onun için, sizin söylediğiniz görev tanımları son derece önemli.

Görev tanımlarını iyi tanımanın bir yolu da öbürlerinin görev tanımlarını da iyi bilmek, sadece kendi görev tanımınızı değil çünkü çizginin nerede başlayıp öbür tarafta devam ettiğini bilebilmek ancak sadece mesela aşağı seviyedeki -aşağı derken, hiyerarşik anlamda kastetmiyorum, yanlış kelime kullanmak istemiyorum- yani daha temel düzeyde problem çözen ve daha derin düzeyde sorun çözeni birbirinden ayırt edebilmek için her 3 grubun da belli bir yere kadar benzer bir eğitime, belli bir yerden sonra ayrışarak daha ileri eğitimlere doğru gitmesi beklenir. Ben nasıl bir eğitim yapıldı bugüne kadar açıkçası bilmiyorum ama hastalarımın bir kısmı... Tabii ki burada arkadaşlarımı yani meslektaşlarımı, danışmanları asla şey altına alabilecek bir şey söylemek istemiyorum çünkü onların da eğitimlerinde bazen bu yok ama çok hızlı bir şekilde bu kişiler danışman, çok hızlı bir şekilde terapist yapıldığı zaman onlar da çok zorda kalıyorlar çünkü çok ciddi bir sorumlulukla karşı karşıyalar; onlar için de riskli çünkü onlar da kendi yaptıkları işin amacına ulaşmasını isterler ama o beceri, o bilgi hemen 3 günde olan bir şey değil ama öyle 3 sene olan bir şey de olmamalı yani öyle bir şey olmalı ki –biraz evvel Sayın Başkanın söylediği gibi- yani bir anlamda hızlı harekete geçirebileceğimiz ama sınırlarımızın ve sınırlılıklarımızın net olarak belirlendiği –sizin de belirttiğiniz gibi- geçişlerin olduğu... Çünkü bir taraftan öbür tarafa da geçebilir bu kişiler, temel düzeyden orta düzeye, orta düzeyden... Yani, hepsi aynı anda başlayabilir. Her şeyin hazır olmasını beklersek çok bekleriz. Her şeyin bir anda bitmesini beklersek bu çok hayal olur. Onun için, sıfır ile yüz arasında önemli bir yerde mesafe katedebiliriz diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Yani, şu da var, şunu da söylemem lazım: Yaklaşık yani son on yıldaki yapılan gelişmelerle bu sosyal yardım ve hizmetlerde pek çok mekanizma ve kurum oluştu ve sahada da bunu görüyoruz; ben parti teşkilatında da görev yapan biriyim yani sahayı çok gezen biriyim. Yani, çok basit bir şey. İşte, sosyoekonomik destek yardımı var mesela. İşte, aile yoksulsa, yoksulluk nedeniyle çocuklarını kurumlarımıza bırakmak istediğinde hemen onu evinde destekleyelim, çocuk başına da şu kadar para verelim. Bu çok kıymetli, benim çok önemseydiğim bir yardım. Bu kadar basit bir yardımı dahi mesela aile bilmiyor ve hakikaten o yoksulluğun içinde o çocuklar perişan, anne perişan uğraşüyor, baba perişan. Aslında, yeni çıkan programları bildirmek ve o programlara dâhil etmek bile tek başına şu an başlangıç noktasında önemli bir mekanizma. Yani, o insanlar eve girecekler, ha, burada bu mu var, şu mekanizmadan yararlanabilir, o olmadı bu mekanizmadan yararlanabilir, bu olmadı şu mekanizmadan yararlanabilir. Başlangıç aşamasında önemli bir şey ama dediğimiz gibi yani hani bunu dört yılda yapalım, sizin o bütün çerçevesini çizdiğiniz şekle getirmemiz tabii ki mümkün değil fiziki olarak ama o hızlı açılan o programları dahi vatandaş bilemeyebiliyor. Aile hekimliği böyle değil. Sağlık hizmeti devletin yıllardır verdiği hizmet, zaten o şehirde yıllardır doktorlar var, sadece aile hekimliğinde mevcut bir mekanizmanın dönüşümü sağlandı. Zaten o doktor da ikamet ediyordu, hastaların büyük bir kısmına zaten bakıyordu, şimdi ev ev girmiş oluyor yani onun kadar kolay bir şeyden bahsetmiyoruz biz şu an, ondan daha zor bir şeyden bahsediyoruz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Büt.

Tarih : 24/03/2016 Saat : Kayıt: Aile Büt. Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 26

Aşama aşama olacak kanaatim.

Teşekkür ediyorum.

PROF. DR. MEHMET Z. SUNGUR – Buradaki en önemli şey bence, mevcut sistemin çatısını bozmadan sizin başlattığınız şeyin içine nasıl daha da iyi iyileştirme yapabiliriz yani her şeye çünkü hep sıfırdan başlıyoruz. Şimdi, çok güzel bir projeydi, ben dinledim yani gerçekten çok da hoşuma gitti açık söylemek gerekirse. Bu projeyi nasıl daha sistematik, nasıl daha somut yapıp hem de bunu ölçebiliriz bir yandan da çünkü yapılanın etkisini ölçme değerlendirmek de son derece önemli ki biraz evvel söylediğim, bunun kalıcı bir politika olmasının sağlanması açısından.

BAŞKAN – Ölçme değerlendirme, tabii, mutlaka, mutlaka önemli.

Teşekkür ediyorum.

Hüsnüye Hanım, buyurun.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Hoş geldiniz Hocam.

Ben de sunumlarınızı dikkatle izledim, başka bir bakanlığa gidip gelerek, biraz da geç olsa da.

Şimdi, şöyle: Aile hekimliğinden geliyorum. Yirmi üç buçuk yıllık hizmetim var, son beş yılı aile hekimliği. Sayın Bakanımızın söylediği, bu noktada, içinde olan biri olarak da gerçekten değerli, siz de bunun altını çizdiniz.

Biz hep patolojiye yönelik çalışmalar, işte veriler vesaireyi biliyoruz, elde ediyoruz ama bize ışık tutacak bir şey daha var, acaba onunla ilgili elinizde veri var mı? Şöyle ki: Gerçekten mutlu aileler, huzurlu aileler, güzel insanlar, vatana, millete, memleketeye güzel evlatlar yetiştiren aileler; bu konuda yapılmış bir istatistik var mı, onların bu süreçte mutlu olmalarına neden olan sebepler, nedenler, bunlarla ilgili bir araştırma var mı, istatistiki veri var mı elinizde, bunu sormak istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

PROF. DR. MEHMET Z. SUNGUR – Ben teşekkür ederim.

Çok önemli çünkü çok önemli bir kısmı vurguluyorsunuz. Şu açıdan çok önemli: Dediğiniz gibi biz hep patolojiyle uğraşıyoruz, anormalle, anormalle. Hâlbuki, bizi anormal değil normal yapan, sağlıklı yapan şeylere biraz daha çok emek versek, belki oradan alacağımız veri anormal olmaktan çok daha anlamlı bir veri olacak. Yani, biz aslında bunu bazen takıntılarda yapıyoruz. Mesela hastalar diyor ki: “Aklıma hiç istemediğim düşünceler geliyor, inanılmaz düşünceler; çocuğuma zarar vermek, bilmem ne.” Biz diyoruz ki: “Biliyor musunuz şöyle bir araştırma var?” Çok hoşlarına gidiyor o zaman. “İnsanların, sizin aklınıza gelen düşüncelerin çok benzeri ya da aynısı, tuhaf düşünceler hatta kişinin inanışlarına ters düşünceler insanların yüzde 95’inin de aklına geliyor, aynen sizinki gibi. Yani sizin aklınıza bu düşüncelerin gelmesi değil sizi hasta eden, sizi hasta eden, bu düşünceler geldiklerinde bu düşüncelere verdiğiniz tepkiler.” Yani, bizim bu düşüncüyü sadece bir düşünce gibi görürken, öbürü bu düşüncenin oluşturduğu sıkıntıyı devre dışı bırakmak için öyle stratejiler kullanıyor ki bu sıkıntının artmasına daha çok neden oluyor. Onun için çok önemli bir soru. Aile için değil ama çift için buna verebileceğim cevaplar var çünkü ben daha çok çiftlerle ilgiliyim yani bu tabii başlı başına bir şey konuşması. Aile deyince çünkü işin içine çocuklar giriyor, başka şeyler de giriyor. Tabii, ailelerde bana göre en önemli şey yani çocuklarımıza ta çocukluktan itibaren bu kavramın daha iyi öğretilmesi yani çocuklarımıza sahip olduğu şeylerin bir anlamda -ne bileyim- fiyatlarını değil de değerlerini öğretilirken büyüdüklerinde sahip olduğu şeylerin de değerlerini biliyorlar fiyatlarından çok. Dolayısıyla, aslında bir ailede nasıl büyürsek bir şekilde o hayata bakışı... Onun için, değerler kavramının çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bu değerlerin içinde neler var? Tutumlar var, davranışlar var, bunların hepsi alt başlıkta ele alınabilir ama bir çift düzeyinde... Ki bu daha uzun bir süreci gerektiriyor ama şimdi de söyleyebilirim. Ama ben bir çift için size söyleyebilirim ki mesela öyle çalışmalar, öyle araştırmalar var ki çiftin bugünkü durumuna bakarak, tek tek eşleri gözden geçirerek hangi bireylerin, hangi çiftlerin önümüzdeki şu kadar yıl içinde boşanacağını tahmin eden çalışmalar var ve bu tahminin ne üzerine kurulduğuna yönelik birtakım araştırmalar var. Yani, bu araştırmalar bize ışık tutabilir yani çiftleri değerlendirirken, daha doğrusu o demin söylediğiniz, orta düzeyde risk, yüksek risk, hafif riskli gibi kavramlarda anlamlı olabilir.

Hangi çiftlere öncelik vereceğimiz konusunda... Çünkü biz risk gruplarına öncelik vermek istiyoruz ve risk gruplarının, gayet güzel aktarıldığı gibi aşağı inmesini istiyoruz yani travmalardan sonra da koskoca bir kitleyi tutan bir depremde herkese aynı özeni gösteremiyoruz. Risk gruplarını belirliyoruz, bana göre öyle olması gerekir çünkü travma konusunda biz ta 1900’lü yılların başından itibaren, Erzincan depremi, 1980’li yıllarda üzerinde çalışmıştık, ben o zaman bir hafta boyunca Erzincan’da mecburi hizmet yaptığım için orayı da tanıyorum. Risk gruplarını nasıl belirleriz, bu risk gruplarına nasıl yardımcı oluruz? Aynı şey evlilik için de geçerli ve biz hangi çiftlerin ileride boşanma riskleri olduklarını, arttığını bilebilecek verilere sahibiz. Bu data tabii ki dışarıdan gelen bir data. Bu bilgiyi kendi kültürümüzde nasıl kullanabiliriz? Bizim için belki risk grupları daha farklıdır. Bütün bunlar tabii ki çok önem teşkil ediyor ama bence bunlara da bir miktar evrensel olan şeylere de itibar etmek gerekir, kültür içinde olanlara da itibar etmemiz gerekir.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Binamızı da eklemek gerekir belki, değil mi Hocam?

PROF. DR. MEHMET Z. SUNGUR – Evet, aynı şekilde.

Onun için ben bu sorunun da çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Onunla ilgili çok somut cevaplar var, isterseniz size onları da verebilirim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

PROF. DR. MEHMET Z. SUNGUR – Yani, mesela eşlerin birbirleriyle kurdukları –Sayın Başkan belki biliyordur- yani en azından iletişim konusunda negatif şeyler her zaman var, iki insan ilişkisinde, karı kocanın içinde de bazen olumsuz şeyler söylüyor ama insanlar öyle matematikler yapmışlar ki bazen komik geliyor ama bir taraftan... “Bir tane negatif yaptığınızda beş tane pozitif

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Aile Büt.

Tarih : 24/03/2016 Saat : Kayıt: Aile Büt. Stenograf : Uzman : ..... Sayfa: 27

“yapmanız lazım.” diyor mesela, atıyorum. Bu, tabii, bizim kültürümüzde çok uygun bir şey değil. Yani, “Egoistin tekisin, bu özelliğini de anandan almışsın.” dediği zaman kocanız, siz kalkıp beş tane pozitif şey söyleyemezsiniz, böyle, ardından bu kadar negatif duyduğunuzda yani bunlar mesela bizim kültürümüze çok uymayabilir ama bizim kültürümüze uyan bir sürü başka şey de var. Dolayısıyla, böyle baktığınız zaman, onları kullanmamız, kendi tecrübelerimizi kullanmamız, bunları test etmemiz ve bunları bir varsayımdan çıkarıp, bir uzman görüşünden çıkarıp bir gerçek hâline dönüştürmek için bu çalışmalarını yaparken yapabileceğimiz çalışmalar var yani bir taraftan bu çalışma devam ederken bir taraftan da ileride ışık tutabilecek yani veriyle desteklenmiş, kanıtı olan şeyler yapılır.

HÜSNÜYE ERDOĞAN (Konya) – Aslında mutlu aileyi bulmak istiyorsak bir an önce bunu da yapmak gerekiyor Hocam yani bu kadar önemli bir ışık tutacaksa.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Hocam.

Ben, bugünkü katılımcılarımıza, üyelerimize ve uzmanlarımıza teşekkür ediyorum, bugünkü toplantımızı nihayettendiriyorum. Sağ olunuz.

Kapanma Saati: 13.26

